

Kærligheden glæder sig ikke over uretten!

Til de danske biskopper
vedrørende kirkelig velsignelse af homoseksuelle par

Udgivet af:

Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark, Luthersk Missionsforening, Evangelisk Luthersk Missionsforening, Menighedsfakultetet, Dansk Bibel-Institut, Kristeligt Forbund for Studerende, Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse og Kirkelig Fornyelse

December 1996

Forord

I december 1995 blev Dansk Bibel-Institut og Menighedsfakultetet af en række kirkelige organisationer bedt om at nedsætte et udvalg til at behandle spørgsmålet om en eventuel kirkelig velsignelseshandling for par af samme køn.

Baggrunden var, at de danske biskopper havde nedsat et udvalg under ledelse af rektor Niels Thomsen, Løgumkloster, hvori der ikke var nogen, som man i de kirkelige organisationer kunne identificere sig med, eller som man kunne formode ville varetage de synspunkter, som de pågældende organisationer har i denne sag.

Nærværende rapport er det arbejde, som de kirkelige organisationers alternative udvalg fremlægger.

Udvalget har bestået af: Adjunkt, cand.theol., Ph.D. Carsten Elmelund Petersen (formand), lektor, dr.theol. Kurt Christensen, forstander, cand.theol. Jens Ole Christensen, læge, cand.med. Ellen Kappelgaard, sognepræst, cand.theol. Flemming Baatz Kristensen og diakon, evangelisationssekretær Johan Schmidt Larsen.

Hermed rettes også en tak til de to konsulenter, cand. psych. Lillian Tinglund og forlagsredaktør Helle Sejergaard, som på kyndig vis har bistået udvalget.

Fredericia, december 1996

Indholdsfortegnelse

Indledning	s. 1.
-------------------	-------	-------

1. Homoseksualitet og biseksualitet - et umage par

En kritisk analyse af 25 års dansk kirkelig debat om homoseksualitet

1. Nyt spørgsmål i en gammel kirke	s. 2.
2. Kirkens historie	s. 4.
3. Begrebet homoseksualitet	s. 7.
4. Dansk forskning blandt homoseksuelle	s. 10.
5. De brede definitioner	s. 13.
6. Kinsey-rapporten	s. 15.
7. Videnskabelige fortolkninger og kønsrollerne	s. 19.
8. Partnerskabets rollemønstre	s. 23.
9. Biseksualiteten	s. 26.
10. Kamp for ligestilling med ægteskab	s. 29.
11. Befrielsesteologien	s. 32.
12. Bibelbrugen som er imod Bibelen	s. 36.
13. Bibelsk aktualitet	s. 39.
14. Den aktuelle kirkelige debat	s. 40.

2. Bibelen og homoseksualiteten

1. Bibelen som etisk norm	s. 42.
2. Den aktuelle betydning af de bibelske tekster om homoseksualitet	s. 42.
2.1.1. Det Gamle Testamente	s. 44.
a. Tredje Mosebog 18,22 og 20,13	s. 44.
b. Første Mosebog 19,1-11	s. 46.
2.1.2. Det Nye Testamente	s. 46.
a. Romerbrevet 1,26-27	s. 47.
b. Første Korinterbrev 6,9ff.	s. 50.
c. Første Timoteusbrev 1,10	s. 51.
2.1.3. Sammenfattende om de bibelske tekster om homoseksualitet	s. 51.
2.2. Den aktuelle gyldighed af de bibelske tekster om homoseksualitet	s. 52.
2.2.1. Den teologiske helhedsforståelse bag teksterne	s. 52.
2.2.2. Ekskurs om ægteskabet i Bibelens lys	s. 53.

2.2.3. Kærlighed og/eller institution	s. 54.
2.2.4. Forholdet mellem de bibelske tekster om homoseksualitet og vor tids homoseksualitet	s. 54.
2.2.5. Er den ægte homoseksuelle skabt sådan?	s. 55.
2.3. Konklusion	s. 55.

3. Kirkelig velsignelse af registreret partnerskab

1. Forholdet mellem ægteskab og registreret partnerskab	s. 57.
1.1. Sociologisk analyse	s. 57.
1.2. Teologisk bedømmelse	s. 58.
1.3. Kirkens holdning til registreret partnerskab	s. 60.
2. Analyse af begrebet "velsignelse" som et grundbegreb i forhold til menneskeligt samliv	s. 61.
2.1. Hvad ligger bag ønsket om velsignelse?	s. 61.
2.2. Velsignelsens væsen	s. 62.
2.3. Velsignelse af ægteskabet	s. 64.
2.4. Velsignelse i forbindelse med det registrerede partnerskab	s. 65.
3. Synspunkter vedrørende ritual for registreret partnerskab	s. 67.

4. Sjælesorg i mødet med homoseksuelle - nogle overvejelser til videre tænkning og praksis

1. Indledning	s. 72.
2. Ethiske, sjælesørgeriske og kulturelle konsekvenser af et ritual	s. 73.
3. Ingen særlig sjælesorg	s. 74.
4. Sjælesorgen har et bundet mandat: Guds ords lov og evangelium	s. 75.
5. I sjælesorgen flyder åndelige og menneskelige elementer sammen	s. 77.
5.1. Vigtige faktorer i forandringsprocessen	s. 80.
5.2. Personlig motivation	s. 81.
5.3. Et trygt kristent fællesskab/socialt netværk	s. 81.
5.4. Et levende trosliv	s. 83.
5.5. En tryk sjælesørgerisk ramme	s. 84.
5.6. Terapeutisk hjælp	s. 84.
5.7. Konkrete tilbud om kristent fællesskab for homoseksuelle	s. 84.
6. Sjælesorgen er en proces	s. 85.
7. Kirken presses fra flere sider	s. 86.
8. Indsigt i nyere forskning	s. 88.
9. Bearbejdelse af kristnes negative holdninger over for homoseksuelle	s. 89.
10. Diakonalt arbejde i homoseksuelle miljøer	s. 90.

Konklusion	s. 92.
-------------------	-------	--------

Introduktion

Denne rapport behandler spørgsmål vedrørende en eventuel kirkelig velsignelse af personer af samme køn, som lever i registreret partnerskab. I første hovedafsnit bliver en del baggrundsstof for selve problemstillingen fremdraget, og der fokuseres på hovedargumenterne bag det fremførte ønske om en kirkelig velsigneshandling. Disse hovedargumenter vurderes på deres egne præmisser.

I andet hovedafsnit bliver det bibelske tekstmateriale, der omhandler homoseksualitet, behandlet. Her bliver der svaret på spørgsmålet om, hvorvidt det er bibelsk legitimt eller illegitimt for kirken at velsigne et homoseksuelt parforhold.

I tredje hovedafsnit behandles begrebet velsignelse, og nogle af de ritulforslag, der er fremsat i Danmark med henblik på en kirkelig velsignelse af par af samme køn, bliver vurderet.

I fjerde hovedafsnit bliver der redegjort for sjælesorgens mulighed over for homoseksuelle.

Det skal indledningsvis slås fast, at det bærende i rapporten er hovedafsnit 2 og 3, idet der her gives svar på de spørgsmål, som biskoppernes kommissorium lægger op til, nemlig at "undersøge forholdet mellem ægteskab og registreret partnerskab", at "analysere begrebet "velsignelse" som et grundbegreb i forhold til menneskeligt samliv" og herunder at "fremkomme med synspunkter vedrørende velsignelsesritual for registreret partnerskab".¹ De direkte svar findes i hovedafsnit 3, men i kristen teologi og i en kristen kirke kan der ikke svares på sådanne spørgsmål, uden at det først er undersøgt, hvad Bibelen siger om sagen. Derfor bliver de bibelske præmisser fremdraget i hovedafsnit 2. Hovedafsnit 1 og 4 rummer indhold, som udvalget tillige finder vigtigt, og som er at betragte som bidrag til den aktuelle debat om sagen.

¹) Claus Vincents: *Rektor i spidsen for arbejdsgruppe om partnerskab*, Kristeligt Dagblad 30. oktober 1995.

1. Homoseksualitet og biseksualitet - et umage par

En kritisk analyse af 25 års dansk kirkelig debat om homoseksualitet

1. Nyt spørgsmål i en gammel kirke

Spørgsmålet om eventuel kirkelig velsignelse af mennesker af samme køn, som lever i registreret partnerskab, er nyt i den evangelisk-lutherske kirkes historie.

Udgangspunktet for den danske debat om sagen er 1973, hvor Harald Søbye, der blev fradømt sit præsteembede i 1964, første gang i fuldt ornat foretog en "velsignelse" af et homoseksuelt par. Det blev vist i en TV-udsendelse. Spørgsmålet om "kirkelig velsignelse" af homoseksuelle par blev derefter emnet for en folketingsdebat.²

Spørgsmålet er senere blevet rejst med jævne mellemrum. I 1978 blev det taget op af Jens Brøndum, Theodor Jørgensen, Knud Münster, Jens Christian Nielsen og Johannes Nøhr Sørensen.³ I 1989 blev sagen igen rejst, denne gang af Thorkild Grosbøll og Claus Oldenburg,⁴ i 1994 af Lars Ole Gjesing⁵ og i 1995 af 6 præster under "Arbejdskonvent for homoseksuelle præster i Folkekirken".⁶ Sagen er endvidere fremmet af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske.

Sagen er skærpet af to omstændigheder, dels at loven om registreret partnerskab er indført, og at

²) Paul Honoré: *Kirken og homofilien. Nogle hovedlinier i de senere års diskussion i Danmark*, Præsteforeningens Blad (Pr.f.Bl.) 1978/25, pp. 402-403.

Karin Lützen: *At prøve lykken. 25 lesbiske livshistorier*, København 1988, p. 132.

³) Se *Et arbejdspapir om kirkelig velsignelse af homofile par*, Pr.f. Bl. 1978/41, pp.683-686.

⁴) Se *Velsignelse af homofile. Et foreløbigt ritualforslag*, Pr.f. Bl. 1989/39, pp. 754-755.

⁵) Lars Ole Gjesing: *Velsign, forband ikke...(I + II) Et teologisk defensorat for en kirkelig velsignelse af par af samme køn*, Pr.f. Bl. 1994/26, pp. 541-549 og 1994/27, pp. 557-563.

⁶) *Forslag til vielsesritual for par af samme køn*, underskrevet af Ivan Larsen, Leif May, Olav Poulsen, Margrethe Tranberg, Steffen Vasby, Ulrich Vogel, Pr.f. Bl., 1995/19, pp. 423-425.

nogle præster, som er i embede, har indgået et registreret partnerskab, og dels at der er præster, der udfører en uautoriseret velsignelse over for homoseksuelle par. Det er et fænomen, som har været tiltagende i hyppighed i løbet af de sidste 20 år, omend det stadig er marginalt.

Harald Søbys initiativ, der var taget uden for kirkeligt regi, fik konsekvenser for kirken. Thorkild Grosbøll har motiveret sit ritualforslag med, at han i forvejen har foretaget velsignelse af homoseksuelle par. Ligeledes gjorde han opmærksom på, at det var kendt, både at det foregik flere steder i København, og at biskopperne var orienterede.⁷ Pastor Ivan Larsen udtalte i 1994, at han havde foretaget 25 velsignelsebehandlinger, mens Theodor Jørgensen fortalte, at han havde foretaget to.⁸ Da Harald Søbys blev ældre, aftalte han med pastor Henning Reelsbo, at denne kunne overtage hans praksis med "velsignelser". Det var for Harald Søbys vedkommende blevet til 210 par gennem årene. Parrene var kommet fra hele Europa.⁹ Henning Reelsbo havde frem til 1995 "velsignet" 24 par.¹⁰ Tallene er små, og det må antages, at opmærksomheden om sagen til dels skyldes fokuseringen på den nye partnerskabslov, hvor Danmark var foregangsland.

Et af de centrale indlæg i den aktuelle kirkelige debat er sognepræst Lars Ole Gjesings (LOG) forsvar for en kirkelig velsignelse af par af samme køn. LOG medgiver i sin indledning, at den videnskabelige litteratur om sagen er et "tag-selv-bord", der let fører til "en strategisk læsning" - en læsning, hvor konklusionen er givet på forhånd - og hvor læsningen kun tjener til at understøtte dette forudgivne resultat. Ifølge LOG er det indlysende, at der både i GT og NT er en "utvetydig fordømmelse af det mandlige samleje". At der i 1.Mos.19 er tale om et kollektivt forsøg på homoseksuel voldtægt er klart, men LOG mener ikke, at der i Bibelen eller i den antikke jødedom findes spor af det, der efter 1869 har fået betegnelsen homoseksualitet. LOGs forudsætning kommer frem i indledningen til hans forslag, hvor han siger, at man altid har kendt homoseksuelle handlinger, men det er "først i dette århundrede, man er blevet klar over, at der findes homoseksuelle mennesker i betydningen mennesker, der ikke kan bringes fra at fatte erotisk kærlighed til personer

⁷) *Velsignelse af homofile par er en udbredt praksis* (sim), Kristeligt Dagblad 5. oktober 1989.

⁸) Peter Birch: *Præster velsigner homoseksuelle par. 100-200 homoseksuelle par har fået kirkelig velsignelse*, Kristeligt Dagblad 20. august 1994.

⁹) Interview med Harald Søbys ved Jørgen Steens i Kristeligt Dagblad 17. juni 1996, Inge Methling: *Biskopper ser på homo-vielser*, Politiken 29. december 1994.

¹⁰) Henrik Dørge: *Præster velsigner udenfor kirken*, Jyllands-Posten 6. januar 1995.

af deres eget køn".¹¹

LOG søger her at ramme en påstand, som er grundlæggende for de organiserede homoseksuelles arbejdsprogram, nemlig at vi står over for noget afgørende nyt i menneskehedens historie. Om LOG rammer plet i sin beskrivelse af det saglige indhold i påstanden er ikke umiddelbart givet, men LOG ønsker, at kirken skal være imødekommende over for det anliggende, der er rejst af de organiserede homoseksuelle.

Theodor Jørgensen, der gennem 20 år har været en markant fortaler for kirkelig velsignelse af homoseksuelle par, har også sagt, at vi her står over for noget afgørende nyt. Han har skrevet: "På bibelens tid anede man intet om homofili som disposition. Nu ved vi bedre og må selv ud fra bibelens egen selvkritiske instans, Kristus-vidnesbyrdet, tage afstand fra denne umenneskelige og ukristelige fordømmelse ...".¹²

Ret beset hviler både Lars Ole Gjesings og Theodor Jørgensens argumentation her på et ikke-teologisk synspunkt, nemlig et evolutionistisk historiesyn. I det følgende skal vi se på holdbarheden af dette postulat, som indebærer, at den homoseksuelle disposition er en nyopdagelse i menneskehedens historie.

2. Kirkens historie

Kilder viser, at homoseksualiteten har været kendt siden oldtiden. Det har imidlertid ikke i de områder, hvor kristendommen har haft indflydelse, ført til det, som nu kaldes partnerskab mellem personer af samme køn. Den kristne kirke har ikke anset partnerskab for en løsning for sådanne mennesker endsige ønsket at velsigne sådanne parforhold.

John Boswell har i kilder fra middelalderen fundet ritualer for en samkønnet "vielse" efter samme model som datidens ritualer for heteroseksuelle bryllupper. Han er dog selv opmærksom på, at der kan være tale om noget andet, f.eks. ritual for "blodbrødre", men refererer til andre, der mener, at der ofte var noget homoseksuelt bag sådanne broderskaber.¹³

¹¹) *Velsign, forband ikke...(I)*, Pr.f.Bl. 1994/26, pp. 541-543.

¹²) Theodor Jørgensen: *Kristendom og homofili*, Kristeligt Dagblad 15. august 1983.

¹³) John Boswell: *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*, Chicago - London 1981, pp. 4, 92, 128, 277, 333-334
John Boswell: *The Marriage of Likeness. Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe*, London 1995,

Boswells tese er, at fra 400-tallet og frem betonedes cølibatet så kraftigt i teologien, at det for nogle medførte foragt for kvinder. Dette kulminerede, da homoseksualiteten havde en glansperiode i 1100-tallet. Det er derfor først ved 3. Laterankoncil i 1179, at homoseksualitet egentlig bliver behandlet i kirkeligt regi, mener Boswell. Der sker derefter en mental omstrukturering, hvor jøder, muslimer, hekse, kættere - deriblandt albigerne, der var specielt under mistanke for homoseksuelle aktiviteter - blev gjort til kirkens fjender, som skulle bekæmpes. Derefter følger som bekendt inkquisition, korstog mv. Middelalderkirken stadfæster cølibatstanken for præster, munke og nonner, men på 4. Laterankoncil i 1215 erklæres ægteskabet mellem lægfolk for at være et sakramente. Fra 1300-tallet blev homoseksualitet fordømt som en af de værste synder.

Boswell hævder, at ritualerne for samkønnet partnerskab nød kirkelig anerkendelse. Det må siges at være en sandhed med modifikationer. Han fravælger nemlig det synspunkt, at de bibelske tekster var normativ basis, eftersom han - der er katolik - hævder, at kanonspørgsmålet var åbent, indtil Tridentinerkonciliets afgørelse i 1546.

Det forekommer også overdrevet at hævde, at der foreligger en kirkelig anerkendelse, blot fordi der har foreligget ritualer. Til sammenligning kan man sige, at der ikke foreligger nogen kirkelig anerkendelse, blot fordi der over et tidsrum på 20 år er trykt nogle ritualforslag i Præsteforeningens Blad.

I Bibelen fremstilles sagen sådan, at ægteskabet er hovedreglen (Matt.19,1-10), men at nogle få ikke egner sig til ægteskab og derfor må leve i cølibat (Matt.19,11-12). Middelalderkirkens problemstilling - tvangscølibat contra ægteskab som sakramente - går imod Bibelen. Disse præmisser ses der spor af i *Confessio Augustana* art. 23 og art. 27, hvor der argumenteres med "de som ikke er egnede for cølibat", dvs. mennesker, som retteligt burde leve i heteroseksuelt ægteskab, men som er holdt i tvangscølibat.

De ting, der var sket i middelalderkirken med tvangscølibat for præster, munke og nonner, forsøg på at legitimere samkønnede parforhold og en dogmatisk påstand om, at ægteskabet var et sakramente, ses i nogle af reformatorernes skrifter. Interessant er det, at der i *Confessio Augustana* art. 23 henvises til, at cølibatet blev påtvunget de tyske præster i 1100-tallet. Middelalderkirken opfattede én civilstand, cølibatet, som sideordnet eller rettere overordnet ægtestanden. Det reagerer

reformatorerne kraftigt imod.

Luther ville tilbage til den bibelske forståelse af ægteskabet som en skaberordning. I *Den Store Katekismus* siger han i forklaringen til det sjette bud, at ægteskabet er rigt velsignet af Gud, og at mennesket i Guds tanke er bestemt for ægteskabet "med undtagelse af nogle få, som Gud har fritaget, fordi de ikke er egnede dertil, eller frigjort ved høje overnaturlige gaver, så at de uden ægteskab kan bevare kyskheden". Ægteskabet og det sjette bud skal ifølge Luther betragtes "ud fra Guds ord". Pavestolens fejltagelser var oprettet "uden Guds ord og bud". Det er ikke kun utugt og hor i heteroseksuel forstand, der er under Luthers kritik. Der er formentlig tale om en slet skjult henvisning til homoseksualitet som en konsekvens af cølibatet, når Luther taler om "andre skammelige laster, der er udsprunget af foragt for det ægteskabelige liv".¹⁴

I afsnittet om ægteskabet i skriftet *Om kirkens babyloniske fangenskab* afviser han også tanken om, at ægteskabet er et sakramente, ved at understrege, at det er en skabelsesordning. Men begrebet "impotens" spiller en tankevækkende stor rolle, når det gælder undtagelsestilfældene.¹⁵ Luther kendte tydeligvis en lille gruppe mennesker, der seksuelt ikke var disponeret for det modsatte køn. I denne gruppe kunne rummes f.eks. de eksklusivt homoseksuelle.

I *Confessio Augustana* findes der en principiell overvejelse om ægteskabets stilling i forhold til andre muligheder. Munkeløfterne, som bandt folk i cølibat, siges at være både ugyldige og ugudelige, fordi de er givet "imod Guds påbud".¹⁶ Anderledes forholdt det sig med ægteskabet, der "har Guds bud for sig".¹⁷

I *Apologien* gives der flere steder et dybere indblik i, hvordan reformatorerne tænkte. Der drages den sammenligning, at romerkirkens cølibatstvang på samme måde som de seksuelle udskejelser i Sodoma påkalder sig Guds vrede.¹⁸ Disse to forhold - cølibatstvangen og sodomien - parallelliseres, fordi de begge er et anslag imod ægteskabet. Der er også taget stilling til det teoretiske tilfælde, at en mand forlader hustru og børn til fordel for en anden civilstand - den gang

¹⁴) Martin Luther: *Den Store Katekismus*, København 1996, pp. 79-83.

¹⁵) Martin Luther: *Om kirkens babyloniske fangenskab*, København 1982, pp. 125ff.

¹⁶) *Confessio Augustana*, artikel XXIII,40.

¹⁷) *Confessio Augustana*, artikel XXIII,58.

¹⁸) *Apologien for Confessio Augustana*, artikel XXIII,54.

f.eks. munkestandens cølibat. I dag sker det, at biseksuelle mænd forlader hustru og børn i ægteskabet til fordel for et homoseksuelt partnerskab. I *Apologien* siges, at "Guds bud forbyder os at forlade hustru og børn".¹⁹

Det er derfor korrekt, at reformatorerne gjorde "en kraftig indsats for at få ordnede og tålelige forhold for de i seksuel henseende ængstede samvittigheder". Det er også rigtigt, at: "I argumentationen spillede "skriftbeviser" en afgørende rolle. Men de blev ikke så meget brugt som et bevis *for* en bestemt ordning (...), men som et bevis *mod*, at der skulle eksistere en sådan bestemt forordning".²⁰ Reformatorerne brugte skriftbeviser imod, at andre civilstande blev lige- eller sidestillet med ægteskabet. Det er et kendemærke på luthersk teologi også i dag.

3. Begrebet homoseksualitet

Betænkningen fra 1988 *homoseksuelles vilkår*²¹ er et af de hoveddokumenter, som ledte frem til vedtagelsen af *Lov om registreret partnerskab*.²² I 1984 fik et flertal af Venstresocialisterne, Socialistisk Folkeparti, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i Folketinget vedtaget, at der skulle nedsættes en kommission til at undersøge de homoseksuelles vilkår i Danmark. Dette arbejde blev afsluttet med betænkningen fra 1988, og *Lov om registreret partnerskab* blev vedtaget i 1989. Det var den foreløbige kulmination på debatten om homoseksualitet.

Den danske forskning om homoseksualitet har et fælles referencepunkt. Det understreges således flere steder i litteraturen, at selve begrebet homoseksualitet er konstrueret i 1869 af den østrigsk-

¹⁹) *Apologien for Confessio Augustana*, artikel XXVII,41.

²⁰) Ninna Jørgensen, som citaterne er hentet fra, drager imidlertid konklusioner imod det opstillede præmis. Det skyldes to forhold. For det første, fordi hun siger, at det var sjælesorgen og ikke det eksegetiske arbejde, der drev reformatorernes engagement. Det er forkert, for reformatorerne var bibelbrug og sjælesorg nøje forbundet, og ikke de falske alternativer, som Ninna Jørgensen gør det til. For det andet synes Ninna Jørgensen mere optaget af, at skrive *imod* nogle end at skrive *om* noget. Fjendebilledet kommer frem meget klichéagtigt: "ureflekeret biblicisme", "naiv og vilkårlig biblicisme" og "umoden og "sværmerisk" biblicisme", (Ninna Jørgensen: *... med mindre den indbyrdes kærlighed og fred krænkes" Om Luthers syn på Skriften og ceremonierne* i: Kirsten Busch Nielsen m.fl. *Forkynd evangeliet for al skabningen - Om kirkelig velsignelse af registrerede par*, København 1996, pp. 10-32).

²¹) *homoseksuelles vilkår*, Betænkning nr. 1127 afgivet af kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet, Statens Informationstjeneste, København 1988.

²²) *Lov om registreret partnerskab*, 1989-06-07-L.372. Schultz LovBibliotek nr. 13.

ungarske forfatter Karoly Maria Kertbeny.²³

Tidligere blev det, som ofte senere er kaldt homoseksualitet, kaldt enten sodomi eller pæderasti. Sodomi er en betegnelse, som er kommet fra en bibelsk-kristen tradition, mens pæderasti er en udløber af den klassisk-græske oldtidstradition. Forudsætningen var, at et ægteskab bestod mellem én mand og én kvinde. Det er inden for denne institutionelle ramme, det seksuelle forhold, der kaldes omgang i overensstemmelse med naturen, findes. Utugt og hor er begreber, der brugtes om seksuelle forhold mellem mænd og kvinder, som ikke var gift med hinanden. Sodomi er brugt om omgang mod naturen, bl.a. mænds samleje med mænd og drenge. Pæderastien dækkede specielt seksuelle forbindelser mellem en voksen mand og en dreng i teenagealderen.²⁴ Pæderasti som begreb blev dog ikke brugt i Danmark før 1821.²⁵

I tiden omkring 1869 opstod der en del nye begreber, og en lang række synonyme betegnelser, som alle er brugt om mennesker, der tiltrækkes af personer af deres eget køn: tvekønnede, bærere af det 3. køn og kontrærseksuelle m.fl.. Det vigtigste begreb er imidlertid homoseksualitet, som dækker over en seksualitet, der retter sig mod personer af samme køn. Oprindeligt skulle begrebet homoseksualitet dække seksuelle forhold mellem mænd. Det blev dog hurtigt en samlebetegnelse for seksuelle forbindelser såvel mellem mænd som mellem kvinder.

Betegnelsen homofili er af nyere dato. Det var oprindeligt ikke et fagudtryk, men snarere et værdiladet begreb, der skulle medvirke til en samfundsmæssig anerkendelse af homoseksualiteten.²⁶ Begrebet homofili blev introduceret i Danmark i 1950 af Helmer Fogedgaard, en af initiativtagerne til Forbundet af 1948,²⁷ som et udtryk for en defensiv strategi. I begyndelsen af 1970-erne skiftede de homoseksuelle til en mere offensiv strategi og erstattede homofilibetegnelsen med hhv. bøsser og lesbiske. Begrebet homoseksualitet havde indtil 1980 en betydningsnuance i retning af en diagnose. Det er senere anvendt af de betydeligste danske forskere i homoseksualitet (Lützen, Bech og von

²³) *homoseksuelles vilkår*, p 141.

²⁴) Wilhelm von Rosen: *Månens kulør*, bind 1, København 1993, p. 155.

²⁵) Ibid. p. 297.

²⁶) *homoseksuelles vilkår*, p. 142.

²⁷) Henning Bech: *Mellem mænd*, Viborg 1989, p. 9.

Rosen) og brugt i betænkningerne, der lagde op til *Lov om registreret partnerskab*.²⁸ Homoseksualitet har været brugt om stærke eller svage seksuelle følelser rettet mod personer af samme køn og tillige konkret udførelse af den seksuelle akt. Homofili har været brugt til alene at pege på den følelsesmæssige tiltrækning.

I denne rapport er begrebet homoseksualitet brugt bredt om seksualitet mellem personer af samme køn. Dette brede begreb rummer en række andre begreber. Eksempelvis er en ægte homoseksuel en person, der ikke kan tiltrækkes af det modsatte køn, mens en biseksuel er en person, der i kortere eller længere tid kan reagere som homoseksuel og heteroseksuel. Det vil fremgå af sammenhængen i det følgende, hvad begreberne betyder. I de følgende kapitler skelnes der ikke skarpt mellem homoseksuelle og biseksuelle.

Begrebet homoseksualitet, som blev konstrueret i 1869, er altså relativt nyt. Imidlertid er der bag den senere forskning en kamp om begreber og tillige i endnu højere grad en kamp om forståelsen af selve sagen. Kampen har bølget mellem to yderfløje i debatten, nemlig mellem tilhængere af den konstruktivistiske tolkning af homoseksualiteten og tilhængerne af den essentialistiske fortolkning. Den essentialistiske tolkning hævder som grundlæggende synspunkt, at der altid - omend usynligt - i ethvert samfund op gennem historien har været homoseksuelle mennesker, fordi homoseksualiteten er så dybt forankret i disse personers væsen, at den ikke kan ændres. Den konstruktivistiske fortolkning hævder derimod som grundlæggende synspunkt, at homoseksualiteten er fremkommet som et produkt af samfundets udvikling på samme måde, som skik og brug over en årrække ændrer sig i mange af livets forhold.

I en redegørelse fra kommissionen til belysning af homoseksuelles forhold i samfundet, der var en del af forarbejdet for *Lov om registreret partnerskab*, siges det, at der i det vestlige samfund fremkom et nyt holdningskompleks i sidste halvdel af 1800-tallet. Dette holdningskompleks, som

²⁸) Helmer Fogedgaards motiv for det nye begreb, homofili, var et pege på, at de homoseksuelle ikke gik efter sex, men i stedet søgte kærlighed, varme følelser, omsorg, mv. Dette synspunkt virker ikke overbevisende, efter at Helmer Fogedgaard har fortalt offentligheden, at han i de 38 år, han har haft en fast partner, samtidigt har haft 150 andre løse seksualpartnere (Interview i Ekstra Bladet 9. juni 1993, pp. 22-23).

Henning Bech, der har skrevet den største danske systematiske fremstilling om homoseksualitet, beskriver, at begrebet "homo-sex-ualitet" ikke har ladet sig eliminere. Bech beskriver mange steder i sin fremstilling, at de homoseksuelle går efter sex, ja de opfatter sig som mere seksuelle end de heteroseksuelle (Henning Bech: *Når mænd mødes. Homoseksualitet og de homoseksuelle*, København 1987, p. 20, 128, 161, 187-188).

knytter sig til homoseksualitet og homoseksuelle, rummer en homoseksuel rolle, en identitet og en subkultur.²⁹ Tilhængerne af den konstruktivistiske tolkning ser således det store nybrud som noget, der sker i sidste halvdel af 1800-tallet.

4. Dansk forskning blandt homoseksuelle

Den betydeligste nyere danske forfatter om lesbisk kærlighed er Karin Lützen, der i bogen *Hvad hjertet begærer* beskriver kvinders kærlighed til kvinder i dansk sammenhæng fra 1825 til 1985. Lützens fremstilling er centreret om begæret.³⁰

Lützens fremstilling følger det konstruktivistiske mønster, at det først er i nyere tid, at kvinders kærlighed til kvinder kan udfolde sig i egentligt samliv mellem kvinder og i lesbiske subkulturer. Det kvindelige seksuelle begær har været der tidligere i undertrykt form. Det nye er, at det nu er erkendt og accepteret og tillige kobles sammen med homoseksuel identitet, samliv og subkultur. Lützen redegør meget tidligt i bogen for et eksempel fra den græske oldtid, hvor en kvindelig digter besynger kærligheden til kvinder. Det er digteren Sappho fra øen Lesbos i Det ægæiske Hav i det 5. århundrede før vor tidsregning. Lützen bruger eksemplet til at hævde, at "Kærlighed mellem kvinder har eksisteret til alle tider". Hvordan det så konkret kommer til udtryk har varieret gennem historien.³¹ Lützen nævner altså selv et eksempel på, at den begærsorienterede kærlighed imellem kvinder var til længe før, man fra slutningen af 1800-tallet konstruerede de nye samlivsformer, som nu ses blandt lesbiske par.

Den betydeligste nyere danske bidrag til afdækningen af historiske aspekter i bøsers kærlighed kommer fra Wilhelm von Rosen. Hans disputats fra 1993 på 872 sider er interessant, fordi von Rosen langt på vej tilslutter sig den konstruktivistiske tolkning og ønsker at nedtone de essensialistiske elementer. Med et metodisk udgangspunkt - hentet fra første bind af den franske

²⁹) *Lyst eller Nød? Kvinders og mænds homoseksualitet. Redegørelse for synspunkter og resultater i videnskabelig litteratur*, Udarbejdet af Henning Bech og Karin Lützen, Redegørelse fra kommissionen til belystning af homoseksuelles situation i samfundet, København 1986, pp. 12-13.

³⁰) Karin Lützen: *Hvad hjertet begærer. Kvinders kærlighed til kvinder 1825-1985*, København 1986, pp. 34, 37, 125, 140-144, 152, 154, 163, 173, 243, 252, 262-266.

³¹) Karin Lützen: *Hvad hjertet begærer*, København 1986, p. 15.

idéhistoriker Michel Foucaults trebindsværk om seksualitetens historie, hvor der netop tages udgangspunkt i "begæret" og "det begærende menneske" - søger von Rosen at finde linierne i dansk bøssehistorie fra 1628 til 1912, omend det dog ikke lykkes at begrænse stoffet til det specifikt danske. Begrebet "homoseksuel" indeholder ifølge von Rosen en vigtig kobling mellem en bestemt seksuel adfærd og bestemte følelser, som ikke fandtes før midten af 1800-tallet.

Men denne kobling er ikke i sig selv konstituerende for begrebet homoseksuel. von Rosen skriver, at "det er tilstrækkeligt at konstatere et emotionelt forhold, tilstedeværelsen af en bestemt drift eller en bestemt seksuel orientering, som derefter tillægges karakter af potentiel genitalseksualitet".³²

Der er sammenfald i metode og hovedsynspunkt hos Lützen og von Rosen. Begge definerer homoseksuelitet primært som emotionelt begær og først sekundært som konkret udøvelse af genitalseksualitet. Begge påstår, at homoseksueliteten er konstrueret i sidste halvdel af 1800-tallet.

von Rosen giver dog også eksempler på, at der var subkulturer for samkønnet maskulin seksualitet før den tid, f.eks. i hæren og i fængsler. Han nævner bl.a. et eksempel fra strafferetten, der belyser, at sodomi fandtes i hæren, og han antyder, at dette forekom i større målestok end tidligere antaget, idet det blot var sodomi i form af overgreb som homoseksuel voldtægt, der førte til konkrete retssager.

von Rosen påviser også, at sodomitiske subkulturer fandtes længe før slutningen af 1800-tallet. I storbyer som Paris og London var der sodomitiske subkulturer i år 1700, og i de hollandske byer Amsterdam, Rotterdam, Haag og Utrecht var subkulturene veludviklede med bordeller og kroer for sodomitter i år 1700. Allerede i det 16. århundrede var der spredte domme for sodomi i Geneve. Det interessante spørgsmål er, om sådanne sagsakter viser noget, som med von Rosens formulering "blot var den synlige top af et større isbjerg". Med påvisningen af sådanne subkulturer på det tidspunkt skrider den konstruktivistiske tese. I København fik myndighederne kendskab til en sådan subkultur i 1814. Sodomi blev afkriminaliseret efter den franske revolution, hvilket indebærer, at der må have været noget at afkriminalisere. Rousseau havde sagt, at i Italien og Sydfrankrig var "slige ting" næppe usædvanlige. von Rosen beskriver også, at der spredt i litteraturen - bl.a. i Ludvig Holbergs *Epistler* fra 1748 - findes eksempler helt tilbage fra oldtiden på, at mænd bliver forelskede

³²) Wilhelm von Rosen: *Månens kulør*, København 1993, p. 16, 18 og 24.

i mænd.³³

I denne sammenhæng er det interessant, at de to betydeligste danske forskere vedrørende den historiske udvikling af henholdsvis lesbisk kærlighed og bøsse-kærlighed begge hælder til den konstruktivistiske tese, at homoseksualitet er konstrueret i slutningen af 1800-tallet - men begge leverer eksempler, der viser, at selve sagen tilsyneladende var kendt meget tidligere.

Lützen og von Rosen bekræfter, at kvinders begær efter kvinder og mænds begær efter mænd har været kendt siden oldtiden. Disse to former for seksuelt begær er imidlertid marginale set i relation til mænds begær efter kvinder og kvinders begær efter mænd. Det afgørende nye er, dels at dette begær bliver identitetsskabende, hvorved enkeltpersoner opfatter sig tilhørende gruppen af homoseksuelle og dels samlivsformerne (dvs. parforhold og promiskuitet) og subkulturerne.

Ifølge Theodor Jørgensen er det nye, at vi nu kender en homoseksuel disposition. Lars Ole Gjesing siger, at det nye er, at vi nu ved, at der findes mennesker, der har en sådan seksuel identitet, at de ikke kan bringes fra at fatte kærlighed til mennesker af deres eget køn. Det påståede nye er altså opdagelsen af en konstant faktor i homoseksuel retning. Seksuel disposition er en konstant størrelse fra fødsel til død i modsætning til seksuel orientering, som teoretisk kan tænkes at skifte i forskellige faser af menneskelivet.

Men er opdagelsen af dispositionen ny? Den historiske forskning underbygger ikke denne påstand. Jesus kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til heteroseksuelt ægteskab. Det fremgår af Matt.19,11-12. Platon kendte en kategori af mennesker, der var uegnede til ægteskab pga. en faktor, der var konstant gennem livet. Han lader i *Symposium* Aristofanes sige følgende om personer af mandskøn, der begærede personer af samme køn: "Når de bliver voksne bliver de pæderaster, og til ægteskab og børneavl har de ingen tiltrækning af naturen, men de presses imod det af sædvanen. De er imidlertid tilfreds med at leve sammen ugift.³⁴ Her falder Lars Ole Gjesings hovedsynspunkt. Om den seksuelle praksis siger Platon gennem en af personerne i *Lovene*, at når mænd ligger med kvinder for at få børn, er vellysten, som opnås, i overensstemmelse med naturen, men det er imod naturen, når mænd ligger med mænd, og når kvinder ligger med kvinder, det er i

³³) Wilhelm von Rosen: *Månens kulør*, København 1993, pp. 72, 105-106, 123-127, 163-189, 271, 275-276, 299, 418.

³⁴) Platon: *Symposium*, 192B.

stedet et udtryk for slaveri under lysten.³⁵ Det (homo)seksuelle begær er heller ikke nogen nyopdagelse - ej heller hos kvinder.

Aristoteles siger i *Den nichomachiske Etik* om mænd, der har seksuelt samkvem med personer af deres eget køn: "Nogle gør det af deres naturlige disposition, mens andre gør det af vane, som de der er misbrugt fra barndommen af".³⁶ Aristoteles kendte altså også den homoseksuelle disposition. Her falder Theodor Jørgensens hovedsynspunkt. I Aristoteles' udsagn ligger der nemlig dels en erkendelse af, at en gruppe mennesker af naturen har begær efter personer af samme køn, og dels en kritik af den pæderastiske kultur, der var i filosofskolerne i det klassisk græske samfund, hvor den voksne pæderastiske filosof (*erastes*) havde seksuelle forhold til store drenge og unge mænd (*eronomos*).³⁷ Det er disse unge mænd, som misbruges, og som derved ledes ind i vanen. Hverken Platon eller Aristoteles er normative for den kristne kirke, men historisk er det interessant, at begge synes at kende den homoseksuelle disposition.

Der er altså en del forhold og tekster fra oldtiden, som peger i modsat retning af påstanden om, at opdagelsen af den homoseksuelle disposition er ny. Skønt hverken Jesus, Platon eller Aristoteles brugte begrebet homoseksualitet, er selve sagen imidlertid klar. Hovedsynspunktet fra de markante fortalere for kirkelig velsignelse af homoseksuelle par er derfor ikke bæredygtigt og må afvises.³⁸

5. De brede definitioner

Homoseksualiteten har dybe historiske rødder. Thorkil Vanggaard har i sin bog *Phallos* en interessant skelnen imellem to former for pæderasti i den græske oldtid. Han skelner mellem den doriske pæderasti, der var meget sanselig, og den atheniensiske pæderasti, som var mindre sanselig,

³⁵) Platon: *Lovene*, 636C.

³⁶) Aristoteles: *Den nikomachiske Etik*, VII,v,3.

³⁷) Begge begreber - *erastes* (elskeren) og *eronomos* (den elskede) - er afledninger af ordet *eros*, som betyder begær. (Steffen Kieselberg: *De gamle grækere og den nye mand*, København 1982, p. 35). Det er samme problemstilling, der er nævnt i 1.Kor.6,9 om dem, som udøver unaturlig utugt, og dem, som lader sig bruge til den.

³⁸) Det nytter ikke, at LOG i et senere debatindlæg taler om, hvad han "opfatter som ny og forpligtende indsigt" (Lars Ole Gjesing: *Svar til Okkels og Værge om velsignelse af par af samme køn*, Pr.f.Bl. 1994/50, p. 1042). Det gavner heller ikke, at LOG skriver om "en velunderbygget indsigt i, at der findes noget som homoseksuel kærlighed" (Lars Ole Gjesing: *Velsignelse og teologi*, Pr.f.Bl. 1994/39, p. 793).

og som rummede en appel til at beherske, undertvinge og afstå fra det sanselige i de personlige relationer. Selve den kendsgerning, at man i oldtidens Athen argumenterede for, at det homoseksuelle begær skulle undertvinges, ser Vanggaard som et bevis på, at der er tale om en grunddrift, som altid har været der, enten over eller under bevidsthedstærskelen. Det eneste nye ifølge denne tankegang er, at homoseksualiteten i dag ikke i samme grad som tidligere er fortrængt.³⁹

Henning Bech har leveret det betydeligste systematiske danske bidrag til belysning af mænds homoseksualitet. Bech giver - ligesom Lützen og von Rosen - eksempler på mænds kærlighed til mænd uden for den vestlige kulturkreds og tidligere i historien. Han nævner eksempler ikke blot fra oldtidens Grækenland, men også fra Sambia på Ny Guinea og hos indianerne i Amerika, hvor det fra 1500-tallet har været praksis, at nogle mænd påtog sig en kvindelig kønsrolle. Skønt Bech afviser, at dette har noget med homoseksualitet af gøre og i stedet koncentrerer sin fremstilling om homoseksualiteten i det moderne vestlige samfund, kan han ikke tages til indtægt for en ensidig konstruktivistisk tolkning. Han mener ganske vist, at der er fremkommet mennesker med homoseksuel identitet. Men en grundlæggende faktor i hele hans fremstilling er storbyen og dens miljø, hvor den homoseksuelle rolle og subkultur opstår. Det er altså den homoseksuelle identitet, som rollen og subkulturen lægger op til, der er et nyt historisk fænomen. Men af Bechs fremstilling fremgår det også, at homoseksuel lyst, drift, erfaring og adfærd har noget universelt over sig og har eksisteret "i alle samfund og tidsaldre", ja ikke nok med det - den homoseksuelle drift "har eksisteret hos alle mennesker i alle samfund og tidsaldre". Homoseksualiteten kommer derfor hos Bech til at stå i en spænding mellem det almenmenneskelige og det historisk specifikke.

Bech går langt i retning af at sige, at seksualitet mellem mænd er en almen mulighed, selv om det i vort samfund ikke er en almen virkelighed. Imidlertid må fremtidige analyser i højere grad koncentrere sig om begæret for at finde svar på, hvordan homoseksualiteten opstår, foreslår han.

Homoseksualiteten er der, selv om den ikke er der, det er Bechs tese. Homoseksualiteten findes som en latent mulighed, og det homoseksuelle begær eller den homoseksuelle drift kan fremkomme i situationer, hvor mænd er sammen med mænd. Dette underbygges af undersøgelser fra fængsler,

³⁹) Vanggaard kalder denne grunddrift for "det homoseksuelle radikal", på samme måde som Løgstrup kalder den etiske fordring radikal. (Thorkil Vanggaard: *Phallos*, København 1969, pp. 15-17, 57-59, 167 og 176).

hvor situationshomoseksualiteten er et velkendt fænomen. Mænd vælger her mænd som erstatningsobjekter for deres seksualitet. Bech eksemplificerer det med en personlig beskrivelse om en kvæker fra USA, der via ophold i fængsel blev homoseksuel. Bech leverer dermed indirekte støtte til dem, som er fortalere for smitte- eller forførelsesteoriene, som han ellers selv søger at afvise.

Bech har et bud på, hvad der er årsag til homoseksualiteten. Den homoseksuelle elsker sig selv, og derfor vælger han seksualpartnere af samme køn. Det kaldes "narcissistisk objektvalg". Homoseksualitet og narcissisme er ifølge Bech to sider af samme sag. Dette kunne pege i retning af en psykologisk forklaring på, hvad homoseksualitet er. Men det kan Bech ikke tages til indtægt for. Han beskriver nemlig også differentieringen blandt de homoseksuelle. De homoseksuelle er en varieret gruppe, og de tilfælde er få, hvor to homoseksuelle mænd kan passe sammen i de to kønsroller, på den ene side mand og på den anden side punk/fisselette (den "kvindelige" rolle).

Bech skildrer den opbrydning i kønsrollerne, der har været i samfundet generelt i de sidste årtier. Kvinderne har trængt sig frem på alle områder, hvilket har ført til en "funktionstømning" af mandigheden. Bech siger om manden: "Der er snart kun *sport* tilbage, selve hans "nøgne" krops fysiske præstationer, hvor han kan være sikker på, at han er noget særligt, hvor han kan, om man så må sige *være sig selv* som mand". Det eneste, der bliver tilbage af mandigheden på disse indsnævrede præmisser, er at udøve kønsakten på kvinder. Det er her, de homoseksuelle selv søger at definere deres egen kønsidentitet uden at sætte den i relation til kvinder. Bech er klar over, at der blandt de homoseksuelle mænd etableres kønsroller i parforholdene, omend han siger, "at ikke alle i disse forhold spiller mand og kone", men et vist funktionelt rollemønster er der, hvis parforholdet skal fungere.

Grænsen for Bechs fremstilling er imidlertid nået, når han afviser en "diskussion om homoseksuelles (mangel på) parforhold" med den begrundelse, at en sådan diskussion ikke kan føres videnskabeligt, men i stedet udtrykker en moral.⁴⁰

For Bech er homoseksualitet en mulighed for alle til alle tider, et synspunkt, som ligger tæt på Vanggaards. De definerer begge homoseksualitet meget bredt. Det kan tillige anføres, at homoseksualitet har været kendt i næsten alle kulturer siden oldtiden; japansk, kinesisk, indisk,

⁴⁰) Henning Bech: *Når mænd mødes. Homoseksualiteten og de homoseksuelle*, Viborg 1987, pp. 12-13, 29-39, 40-41, 44, 47, 49-53, 56-57, 67, 73, 114-120, 201-209, 213-215, 276.

arabisk, afrikansk kultur osv.⁴¹ Det har været kendt i stort set alle kulturer, omend som randfænomen. Homoseksuelle parforhold og subkulturer er derimod et nyere fænomen, der hører de moderne vestlige storbymiljøer til.

6. Kinsey-rapporten

Forskningen har ikke kunnet give noget definitivt svar på, hvorfra homoseksualiteten kommer. Trods undersøgelser af psykologisk, biologisk, kemisk, hormonel og genetisk art har man ikke fundet ud af, hvad der er årsagen til homoseksualiteten. Betegnelsen "en naturgåde",⁴² som blev brugt i 1868, er derfor stadig anvendelig. Derimod kan man både historisk og sociologisk analysere homoseksualitetens udbredelse og dens fremtrædelsesformer.

En af de undersøgelser, som næsten har haft status som endegyldig sandhed, er Kinsey-rapporterne fra 1948 (om maskulin seksualitet) og 1953 (om feminin seksualitet). En af de oftest fremsatte påstande er, at 4% af befolkningen er født homoseksuelle. Man må imidlertid ikke overse de videnskabelige resultatets relativitet. Læren om menneskets seksualitet hører nemlig ikke til de eksakte videnskaber. Den norske professor i socialmedicin, Berthold Grünfeld, har sagt: "Kinsey-rapportene formidlet ikke bare faktiske kjensgerninger om befolkningens seksuelle adferd. De formidlet også verdianskuelser om seksualitet. Noen gange var værdiene godt skjult bak de statistisk-videnskabelige resonnementer, andre gange mer åpenbare. Ofte bygget de ikke på faktiske forhold i det hele tatt".⁴³ Et eksempel på, hvordan Kinsey-rapporterne har fremmet en bestemt ideologi, er påstanden om, at homoseksuelle kvinder lettere fik orgasme end heteroseksuelle kvinder.⁴⁴

Kinsey-rapportens undersøgelsesresultat viste altså, at 4% af de hvide mandlige deltagere i

⁴¹) John Boswell: *The Marriage of Likeness*, London 1995, p. xxvi.
Geoffrey Parrinder: *Sexual Morality in The World's Religions*, Oxford 1996, pp. 20-21, 99, 122, 146, 177, osv.

⁴²) Wilhelm von Rosen: *Månens kulør*, København 1993, p. 480.

⁴³) Berthold Grünfeld: *Kinsey: Radikal i går, reaksjonær idag*, kronik i Aftenposten, 15. juli 1995.

⁴⁴) Karin Lützen: *Hvad hjertet begærer*, København 1986, p. 282.

undersøgelsen alene havde homoseksuelle erfaringer.⁴⁵ Siden offentliggørelsen af Kinsey-rapporten har dette undersøgelsesresultat været brugt til at hævde, at 4% af den mandlige del af befolkningen er homoseksuelle. Det er imidlertid en slutning, som hviler på falske præmisser - af flere grunde.

For det første må det anføres, at Kinseys analysemateriale ikke nødvendigvis er repræsentativt for en befolkning. I sine metodeovervejelser anfører Kinsey selv, at 12.000 mænd var inddraget i den analyse, der var færdig i 1948. Men Kinsey advarer selv imod, at der generaliseres ud fra hans undersøgelse. Der er nemlig flere grupper eller kategorier af mænd, der ikke er tilstrækkeligt repræsenteret i undersøgelsen. Selv mener Kinsey, at man skal have omkring 100.000 mænd inddraget i en undersøgelse, hvis den skal være repræsentativ. De generaliserende konklusioner i rapporten gælder alene de grupper, der er inddraget i analysen.⁴⁶

Kinsey-rapporten er blevet kritiseret for, at der i undersøgelsesmaterialet er en overrepræsentation af mænd, som har været fængslet.⁴⁷ Problemet er, at situationshomoseksualiteten, som er et kendt fænomen i fængsler, formentlig har bevirket forhøjede procentsatser i de konkluderende afsnit. Derfor kan der ikke drages generaliserende slutninger ud fra rapporten. Kinsey er selv klar over problemet og advarer i kapitlet om homoseksualitet imod overdreven brug af de fremlagte data.⁴⁸ Det må dog siges, at Kinsey selv forfalder til generaliseringer, når han i sin formulering af problemet biseksualitet hævder, at 50% af en befolkning er heteroseksuelle, at 46% er biseksuelle, og at 4% er homoseksuelle.⁴⁹

Kinsey-rapporten skal altså læses meget kritisk. På den baggrund virker det videnskabeligt set

⁴⁵) Alfred C. Kinsey, Wardell B. Pomeroy, Clyde E. Martin: *Sexual Behavior In The Human Male*, Philadelphia og London 1948, p. 651.

⁴⁶) "The generalizations reached in this volume are limited to those groups on which more or less adequate material is now available, or to those smaller groups which fall in line with the trends established for the whole series of data. But no generalizations can yet be made for many important element in a population", Kinsey 1948, p. 6.

⁴⁷) Stanton L. Jones & Don E. Workman: *Homoseksualitet: The Behavioral Sciences and the Church* i *Journal of Psychology and Theology* 1989, Vol. 17, no. 3., pp. 215.

⁴⁸) "It is, therefore, peculiarly difficult to secure factual data concerning the nature and the extent of the homosexual in Western European or American cultures, and even more difficult to find strictly objective presentations of such as are available", Kinsey 1948, p. 610.

⁴⁹) Kinsey 1948, p. 656.

dybt betænkeligt, at dens resultater blev tillagt så stor vægt i forarbejdet til partnerskabsloven.⁵⁰ Der er tale om en ukritisk overtagelse af de 4%, når forslagstillerne til en kirkelig velsignelse af homoseksuelle par i 1978 fremførte, at det var "videnskabeligt sandsynliggjort", at 4% af befolkningen i Danmark har en homoseksuel "disposition".⁵¹

Blandt forslagsstillerne i 1978 var Theodor Jørgensen (TJ), der fortsatte debatten bl.a. i 1987 under den tydelige forudsætning, at de 4% - svarende til 200.000 danskere - var et korrekt tal.⁵² I en artikel fra 1994 hævdede TJ dette tal til 5% efter at have læst Preben Hertofts bog *Klinisk sexologi* i 3. udgave fra 1987.⁵³ Iveren efter at legitimere homoseksuelt samliv førte imidlertid til misbrug af kildematerialet. Hertoft mener nemlig ikke selv, at 5% af Danmarks befolkning er eksklusivt homoseksuelle. Med et befolkningstal på 5 mill. vil det svare til 250.000, og Hertoft siger, at der må være "mellem 100.000 og 200.000 egentlig homoseksuelle" i Danmark, hvis man følger Kinseys tal, som er 4% for mænd (i aldersgruppen 16 år til alderdommen) og 2-3% for kvinder (ved 45 års alderen). Hertoft gør opmærksom på, at Kinsey selv påpegede, at man ikke fra hans undersøgelser kan slutte sig til, at en større gruppe er "egentlig homoseksuelle". Hertoft understreger også, at Kinsey-undersøgelserne "rummer faldgruber".⁵⁴

Hvorfra TJ har fået påstanden om, at der er 5% entydigt homoseksuelle og 5% entydigt heteroseksuelle, må stå hen i det uvisse. Tallene fremgår ikke af den litteraturreference, som han anfører. Men skønt den savner støtte i kilden, er påstanden interessant, fordi den rummer en påstand om, at der er symmetri mellem homoseksualitet og heteroseksualitet. Det er en klassisk fejlfortolkning af Kinseys såkaldte "continuum". Dette continuum, som er skitseret i den litteraturhenvielse, TJ bringer, er en syvtrinsskala, hvor trin 0 er udelukkende heteroseksuelle, trin 1-5 er forskelligt vægtede trin af biseksuelle, og trin 6 er udelukkende homoseksuelle. For en formel betragtning er dette symmetrisk. Men når Kinseys materiale sættes ind, viser det sig, at de 50%

⁵⁰) *Lyst eller Nød? Kvinders og mænds homoseksualitet. Redegørelse for synspunkter og resultater i videnskabelig litteratur*, Udarbejdet af Henning Bech og Karin Lützen, Redegørelse fra kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet, København 1986, pp. 24-25.

⁵¹) Præsteforeningens Blad 1978, p. 684.

⁵²) Theodor Jørgensen: *At de begge er én i Kristus*, kronik i Kristeligt Dagblad 25. november 1987.

⁵³) Theodor Jørgensen: *Gudbilledlighed og seksualitet*, Pr.f. Bl. 1994/40, pp. 813 og 816.

⁵⁴) Preben Hertoft: *Klinisk Sexologi*, 3. Udgave, København 1987, pp. 261, 279 og 291.

heteroseksuelle falder i trin 0, mens de 46% biseksuelle falder inden for trin 1-5 med overvægt i heteroseksuel retning, og de 4% homoseksuelle falder i trin 6, og så er der ikke megen symmetri tilbage.

Det, som Kinsey undersøger, er seksuel adfærd (behavior), seksuelle aktiviteter (activities), seksual erfaring (experience) og seksuelle kontakter (contacts). Når der i Kinsey-rapporten konkluderes, at 4% af hvide mænd alene har haft homoseksuelle erfaringer, kan man ikke deraf slutte, at 4% har en eksklusivt homoseksuel disposition. Kinsey gør selv opmærksom på, at det spørgsmål ikke kan besvares.⁵⁵ Det er en fejlslutning, forslagsstillerne fra 1978 begår, når de omtaler de 4% som folk med en homoseksuel "disposition".⁵⁶

Kinseys materiale angående homoseksuel praksis (outlet) understreger behovet for at tematisere problemet biseksualitet. I Kinseys diagrammer over de homoseksuelle aktiviteter skelnes der mellem enlige mænd, heteroseksuelt gifte mænd og enkemænd/fraskilte (single, married, post-marital). Homoseksuelle aktiviteter har større hyppighed blandt enlige, men de homoseksuelle aktiviteter blandt gifte og enkemænd/fraskilte illustrerer biseksualiteten som problem.⁵⁷

Det skal til slut siges, at nogle nyere undersøgelser peger i retning af, at antallet af homoseksuelle i en befolkning snarere ligger mellem 1% og 2,5%,⁵⁸ men også sådanne tal skal tages med forbehold. I en nyere større undersøgelse, som kan kaldes 1990-ernes svar på Kinsey-rapporten, kritiseres Kinsey igen for at have rekrutteret personer til sin undersøgelse i stedet for en statistisk korrekt udvælgelse. Tallene fra denne nye undersøgelse er, at 1,4% kvinder og 2,8% mænd har en samkønnet seksuel identitet. Analysen viser også, at en kernegruppe på 1,3% kvinder og 2,4% mænd definerer sig som homoseksuelle eller biseksuelle og lever et liv i overensstemmelse dermed.⁵⁹

⁵⁵) "From all this, it becomes obvious that any question as to the number of persons in the world who are homosexual and the number who are heterosexual is unanswerable", Kinsey 1948, p. 650.

⁵⁶) Præsteforeningens Blad, 1978/41, p. 684.

⁵⁷) Kinsey 1948, pp. 290-291.

⁵⁸) Peter Aldous: *French Venture Where U.S. Fears to Tread*, Science vol. 257, 3. july 1992, p.25.
Jerry Adler: *Sex and the Snoring '90s*, Newsweek, april 26, 1993, p. 45.

⁵⁹) Edward O.Laumann, John H. Gagnon, Robert T. Michael, and Stuart Michaels: *The Social Organization of Sexuality - Sexual Practices in the United States*, Chicago 1994, pp. 289, 297 og 300.

7. Videnskabelige fortolkninger og kønsrollerne

De senere årtiers videnskabelige diskussion om homoseksualitet kan ses som en diskussion, hvor debattørerne enten er tilhængere af den essensialistiske eller den konstruktivistiske fortolkning.

Tilhængerne af den essensialistiske fortolkning hævder, at de homoseksuelle altid har eksisteret. En hovedfortaler for dette synspunkt er Boswell. Han har søgt at påvise tilstedeværelsen af homoseksuelle mennesker i hidtil oversete tidsrum op gennem historien.⁶⁰ Fortalerne for den konstruktivistiske fortolkning hævder, at homoseksualitet er fremkommet som et produkt af samfundsudviklingen. Hovedmanden bag dette synspunkt er Michel Foucault.⁶¹ Problemet med den sidste fortolkning er, at den handler mere om magt end om seksualitet. Magten undertrykte tidligere de forskellige seksuelle udfoldelser, herunder homoseksualiteten. Nu er kønnet og seksualiteten blevet frigjort.

Der er en anden diskussion, som forløber parallelt med ovennævnte. Det er diskussionen mellem tilhængerne af den psykologiske tolkning og den genetiske/hormonale/biologiske fortolkning af årsagen til homoseksualiteten.

Der har været en tendens til, at tilhængerne af de ovennævnte fortolkninger hver især har fremført deres egen fortolkning som den definitive. Men der er måske snarere tale om, at disse fortolkninger står i et komplementært forhold, så de et stykke på vej dækker over forskellige grupper af homoseksuelle og biseksuelle.

Der er forsket for at finde en eventuel genetisk, hormonal eller biologisk årsag til homoseksualiteten. Der findes undersøgelser af søskende, enæggede tvillinger og tveæggede tvillinger, hvor mindst en har været homoseksuel.⁶² Der er også analyser, der specifikt går efter at

⁶⁰) John Boswell: *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality. Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era til the Fourteenth Century*, Chicago - London 1981.
John Boswell: *The Marriage of Likeness. Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe*, London 1995.

⁶¹) Michel Foucault: *Viljen til viden. Seksualitetens historie I*, (1976) København 1994.

⁶²) J. Michael Bailey, Richard C. Pillard: *A Genetic Study of Male Sexual Orientation*, Arch. Gen. Psychiatry vol. 48, dec. 1991, pp.1089-1096.
J. Michael Bailey, Richard C. Pillard, Michael C. Neale, Yvonne Agyei; *Heritable factors Influence sexual Orientation in Women*, Arch. Gen. Psychiatry - vol. 50, march 1993, pp. 217-223.

finde en genetisk disposition for homoseksualitet.⁶³ Der er imidlertid ikke fremlagt definitive forskningsresultater. Mulighederne er åbne for, at årsagen findes enten i arv eller miljø eller i en kombination af begge faktorer.

Repræsentanterne for den psykologiske forståelse hævder, at homoseksualitet skyldes fejludvikling af barnets forhold til forældrene i de første leveår. En toneangivende repræsentant for denne fortolkning af homoseksualiteten med basis i samspilsproblemer mellem barn og forældre, er Charles W. Socarides.⁶⁴

I faglitteraturen er biseksualiteten tematiseret både i relation til ægteskabet og til kønsrollerne i et homoseksuelt partnerskab. Den aktive rolle i et maskulint partnerskab indtages af en mand, som ikke er effemineret, dvs. ikke kvindeagtig. Men han vælger et andet objekt for sin seksualitet end det normale. Dette kaldes objekt-homoerotisme. Den passive rolle indtages af en effemineret mandsperson. Dette kaldes subjekt-homoerotisme. Der findes en række undersøgelser fra 1970-erne, som peger i retning af, at biseksuelle dengang gik ind i ægteskaber for derved at søge at fastholde en heteroseksuel driftsretning.⁶⁵ Lignende undersøgelser fra 1990-erne vil formentlig pege i retning af, at en større andel af de biseksuelle følger en homoseksuel livsstil. Det er bl.a. dette, som opfattes som en bekræftelse af den konstruktivistiske tese, at flere opfatter den homoseksuelle livsstil som identitetsskabende.

Når der i debatten ofte tales om partnerskab mellem to ægte homoseksuelle, er sprogbrugen næppe dækkende for problemstillingen. Ser man på det faste parforhold mellem mænd, viser det sig nemlig ofte, at den passive part tager "den kvindelige kønsrolle" på sig, mens den aktive part tager "den maskuline kønsrolle" på sig. Den aktive part er ofte i udgangspunktet biseksuel og vælger en mandlig partner som erstatningsobjekt for en kvindelig, hvor det fører til fast forhold. Der er således tale om en fastlåsning af en sekventielt biseksuel persontype i en homoseksuel livsstil.

⁶³) Dean H. Hamaer, Stella Hu, Victorie L. Magnuson, Nan Hu, Angela M.L. Pattatucci: *Linkage Between DNA Markers on the X Chromosome and male Sexual Orientation*, Science vol. 261, 16 July 1993.

⁶⁴) En oversigt over forskningen og en litteraturliste findes i Charles W. Socarides: *The Homosexualities: A Psychoanalytic Classification*, i Charles W. Socarides & Vamik D. Volkan (ed.): *The Homosexualities. Reality, Fantasy, and the Arts*, Madison 1990, pp. 9-46 og 357-375.

⁶⁵) Wilfried Abse: *On Male Bisexuality and Marriage*, i Charles W. Socarides & Vamik D. Volkan (ed.): *The Homosexualities, Reality, Fantasy, and the Arts*, Madison 1990, pp. 48-49 og 76.

Betingelsen for, at der kan etableres såkaldte "faste parforhold", er tilsyneladende, at den biseksuelle må fravælge heteroseksualiteten og tilvælge homoseksualiteten.⁶⁶ De, som argumenterer for faste parforhold blandt biseksuelle/homoseksuelle, må således fremstå som moralister blandt dem, som ønsker fri seksuel udfoldelse.

Theodor Jørgensen anerkendte i 1985 en skelnen mellem "ægte homoseksualitet og den perverterede", som en anden debattør havde gjort gældende. TJ tilføjede, at "samme skel må gøres gældende for heteroseksualitetens vedkommende". Når det "inden for yderliggående grupper i kvindebevægelsen blev gjort til et løsen at leve lesbisk på trods af en heteroseksuel disposition for helt at kunne gennemføre kvindens frigørelse fra manden, så er det for mig at se at ombytte naturlig omgang med unaturlig", skriver TJ. Han bedømmer det meget negativt, at heteroseksuelle (biseksuelle) med et homoseksuelt potentiale ombytter den naturlige seksuelle omgang med den unaturlige. Han siger, at det er en "kønspolitisk anvendelse", som tillige er et "förræderi" over for dem, "som er homoseksuelle af disposition, fordi det vanskeliggør deres kamp for anerkendelse". TJ siger samme sted, at han ønsker at fremme "varige homoseksuelle parforhold", som han også kalder "forpligtende parforhold".⁶⁷ Det bemærkelsesværdige er, at TJ med denne moralske bedømmelse af, at biseksuelle vælger homoseksuel livsstil, tilsyneladende retter et slag imod livsnerven i det såkaldt varige homoseksuelle parforhold, fordi det netop typisk består af en homoseksuel og en biseksuel, der vælger homoseksuel livsstil.

TJ gentog i 1994 sin negative vurdering af biseksualiteten. Den er efter hans mening "ud fra et etisk perspektiv dybt problematisk".⁶⁸ I 1994 har TJ dog noget sværere ved at erkende, at biseksualiteten findes som disposition, fordi han næsten ukritisk overtager Hertofts opfattelse, der kommer frem i udgaven af *Klinisk Sexologi* fra 1987.

TJs mening må blandt de biseksuelle opleves som et hårdt angreb. I en tid hvor stadig flere af de store stjerner fra sports-, medie-, musik- og showverdenen står frem og bekender sig som biseksuelle og søger at fremme et androgynt "unisex-look", et udseende hvor elementer fra det

⁶⁶) *Kyrkan och homosexualiteten*, Svenska Kyrkans Utredningar 1994:8, pp. 29 (anglikansk synspunkt beskrives) og 188 (svensk synspunkt).

⁶⁷) Theodor Jørgensen: *Som fanden læser Bibelen*, kronik i Kristeligt Dagblad 8. august 1985.

⁶⁸) Theodor Jørgensen: *Gudbilledlighed og seksualitet*, Pr.f. Bl. 1994/40, p. 813.

maskuline og det feminine sammenblandes,⁶⁹ virker TJs felttog imod de biseksuelle som moralisme. Man må antage, at denne nedbrydning af kønsroller vil gøre det endnu sværere for de homoseksuelle/biseksuelle at danne faste parforhold.

På baggrund af biseksualiteten som modefænomen forekommer ønsket om kirkelig velsignelse af homoseksuelle partnerskaber at være ude af takt med tidens trend. Fortsætter udviklingen, vil TJ let komme til at stå isoleret i en argumentationsmæssig uholdbar mellemposition. Han stiller i 1987 følgende spørgsmål til en modstander af kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold: "Skal man så virkelig hindre en homoseksuel i at antage sig selv? Og handle tilsvarende?"⁷⁰ I forlængelse heraf vil de biseksuelle kunne stille TJ følgende spørgsmål: Skal man så virkelig hindre en biseksuel i at antage sig selv? Og handle tilsvarende?

8. Partnerskabets rollemønstre

Det er påkrævet at drøfte begreberne parforhold og partnerskab. Bech medgiver, at stabile homoseksuelle parforhold er sjældne, og hans måde at udtrykke sig på vidner om, at han anser dem, som argumenterer for faste parforhold, for at være ude i et moralistisk ærinde. Nogle vil måske sige, at HIV/AIDS-risikoen har tvunget tænkningen om faste parforhold frem. Men Bech har integreret AIDS-problemet i sin bog, der er fra 1988. Imidlertid er det stadig sådan, at faste parforhold mellem homoseksuelle mænd er fåtallige, selv om de findes. Antallet af par, der ønsker kirkelig velsignelse, er endnu mindre.

Selv om der op gennem historien har været en gruppe mennesker med en homoseksuel disposition, har det ikke nødvendigvis ført til faste homoseksuelle parforhold. En af grundene er, at hvis et parforhold skal fungere, må to mennesker være indstillet på at gå ind i de rollemønstre, der

⁶⁹) Den bedste rebounder i NBA-basketligaen i USA, Dennis Rodman, bærer følgende slogan på sin T-shirt: "Jeg har ikke noget imod mennesker, der er hetero, så længe de agerer homo offentligt" (Dennis Drejer: *Showman Rodman*, Berlingske Tidende 11. februar 1996). Dennis Rodman er kendt bl.a. for sit faste forhold gennem et halvt år til musikstjernen Madonna, der også er kendt for sine åbne bekendelser om sin biseksualitet, omend den har overvægt af heteroseksualitet.

Flere sangerinder gør op med begreberne bøsser (gay) og lesbiske (lesbian), fordi det har været for præget af en form for "political correctness" og fordi disse begreber ikke rummer plads for biseksualiteten (Erik Jensen: *Oprør på den lesbiske rockscene*, Politiken 6. oktober 1996).

Det nye "unisex-look" i show- og modeverdenen er omtalt f.eks. i Dorthe Hygum Sørensen: *Ja tak til begge køn*, Politiken 4. februar 1996 og i 4 temaartikler i Femina 39-1996, pp. 26-33.

⁷⁰) Theodor Jørgensen: *At de begge er én i Kristus*, kronik i Kristelig Dagblad 25. november 1987.

strukturerer parforholdet. Selv om "kønsroller" i denne sammenhæng er et vanskeligt begreb, illustrerer det alligevel problemstillingen. Et stort praktisk problem vedrørende en eventuel kirkelig velsignelse er, at mennesker af samme køn, som begge har en homoseksuel disposition - sådan som det er Theodor Jørgensens forudsætning - vanskeligt vil kunne indgå i faste parforhold. Dertil er de som persontyper for ens.

De, som ønsker registreret partnerskab for personer af samme køn, bruger altid ægteskabet som målestok. Det kommer til udtryk i ønsket om kirkelig velsignelse og retten til at adoptere børn. Det heteroseksuelle ægteskab er originalen, som det homoseksuelle partnerskab konstrueres efter. Dette har meget for sig, også når det gælder rollemønstre. Selv om der i de heteroseksuelle kønsroller over årtier er sket ændringer, er der stadig en række centrale forhold, som bunder i forskelligheder i mandens og kvindens væsen. I et homoseksuelt parforhold er der også rollemønstre, idet der her er tale om en parallelforskydning af kønsrollerne fra et heteroseksuelt ægteskab. Karin Lützen har på instruktiv vis beskrevet forskellene i begær og adfærd i de to rollemønstre - butch og femme - som indgår i et lesbisk parforhold.⁷¹

Henning Bech (i bogen *Mellem mænd*) og Karin Lützen (i bogen *At prøve lykken*) viser eksempler på mænd og kvinder, som efter længere tids heteroseksuelt ægteskab skifter livsstil og går ind i et homoseksuelt partnerskab. I sådanne tilfælde er der ikke tale om mennesker med en ensidig homoseksuel disposition, men snarere sekventielt biseksuelle. Sekventiel biseksualitet indebærer, at personen i forskellige faser i sit liv kan indgå enten i heteroseksuelt ægteskab eller i homoseksuelt parforhold.

En biseksuel mand kan gå ind i et heteroseksuelt ægteskab og tage mandens rolle på sig eller gå ind i et homoseksuelt parforhold og tage den maskuline rolle på sig, mens den specifikt homoseksuelle partner ofte tager den kvindelige rolle, fisseletterollen, på sig i det mandlige homoseksuelle parforhold. En biseksuel kvinde kan gå ind i et heteroseksuelt ægteskab og tage kvinderoollen på sig eller gå ind i et homoseksuelt parforhold og tage den feminine rolle, femmerollen, på sig, mens den specifikt homoseksuelle partner ofte tager den maskuline rolle, butchrollen, på sig i det kvindelige homoseksuelle parforhold.

I den svenske rapport *Kyrkan och homoseksualiteten* fra 1994 hævdes det, at der ikke på

⁷¹) Karin Lützen: *Hvad hjertet begærer*, København 1986, pp. 243-276.

forhånd er nogen givne kønsroller i homoseksuelle parforhold.⁷² Det er meget muligt, at mange af dem, som aktuelt går ind i et homoseksuelt parforhold i udgangspunktet vil undgå rollemønstre. Men rollemønstre er i denne sammenhæng ikke til at bortforklare rent historisk.⁷³ Aktuelt kan man heller ikke komme udenom, at forskerne taler om kønsroller. Karin Lützen beskriver kønsrollerne butch og femme som to forskellige persontyper, der hver har sin karakteristiske form for begær.⁷⁴ Disse to persontyper supplerer hinanden i et fast parforhold. Henning Bech taler om på den ene side mand og på den anden side punk/fisselette, men er tydeligvis ikke interesseret i at gå dybere ind i en drøftelse af emnet. Det ligger mellem linieme i Bechs fremstilling, at homoseksuelle mænd har problemer med faste parforhold. Bech skriver, at der "er noget ustadigt over den homoseksuelle". Han er ustadig "med hensyn til seksualpartner og seksualpraksis, med hensyn til parforhold og samlivsformer".⁷⁵ Bech giver dermed indirekte en forklaring på, hvorfor partnerskabet mellem to mænd er en skrøbelig størrelse. Når rollemønstrene ikke dannes, brydes parforholdet ned, eller også fristes den af partnerne, som ikke får sit eget behov dækket, til utroskab.

Martin Dannecker har fremlagt en analyse, der viser, at mandlige homoseksuelle har store problemer med at danne faste parforhold over et livsforløb. Et udpluk af heteroseksuelle mænd viste, at 83% havde under 10 seksualpartnere, at 9% havde mellem 11 og 20, mens 7% havde over 20. Blandt homoseksuelle var billedet nærmest modsat. Denne undersøgelse viste, at 11% af homoseksuelle havde under 10 seksualpartnere, at 9% havde mellem 11 og 20, mens 80% havde over 20 seksualpartnere. Dannecker omtaler dette som de homoseksuelles "partnerkonsum". Efter Danneckers mening har dette sin rod i en samfundsmæssig ringeagt for de homoseksuelle.⁷⁶ Dannecker har også deltaget i en undersøgelse af varigheden af parforhold. 26% af parforholdene

⁷²) Anna Mohr m.fl.: *Homosexuell*, i *Kyrkan och homosexualiteten*, Svenska kyrkans utredningar 1994:8, Uppsala 1994, p. 75.

⁷³) Halvor Moxness: *Synden, skammen og æren - om homoseksualitetens tvetydighed*, Kritisk Forum for Praktisk Teologi 50/1992, pp. 23-32.

⁷⁴) Karin Lützen: *Hvad hjertet begærer*, Viborg 1985, pp. 262-285.

⁷⁵) Henning Bech: *Når mænd mødes. Homoseksualitet og de homoseksuelle*, Viborg 1988, pp. 45-52, 176 og 213.

⁷⁶) Martin Dannecker: *Der Homosexuelle und die Homosexualität*, Frankfurt 1978, pp. 72, 79 og 108.

var ophørt inden 6 måneder, og kun 6% af parforholdene varede over 10 år.⁷⁷ Danneckers undersøgelser er fra 1970-erne. Noget tyder dog på, at selv om der ikke længere er tale om samme samfundsmæssige ringeagt, men derimod anerkendelse gennem partnerskabsloven, har det ikke ændret væsentligt ved de homoseksuelles evne eller manglende evne til at danne faste parforhold. Som privatpersoner vil homoseksuelle fortsat støde på de samme problemer som andre mindretalsgrupper.

Antallet af registrerede partnerskaber i Danmark er meget lavt. Ifølge Danmarks Statistik var statistallene pr. 1/1-1996, at 2050 mænd levede i registreret partnerskab, 210 mænd havde fået deres partnerskab ophævet og 198 mænd var længstlevende efter partners død. Dette giver 2458 mænd berørt af partnerskab, hvilket svarer til 0,5 promille af Danmarks befolkning. Statustallene viser, at 961 kvinder levede i registreret partnerskab,⁷⁸ at 147 kvinder havde fået deres partnerskab opløst, og endelig at 21 var længstlevende, hvilket vil sige, at 1129 kvinder, 0,23 promille, var berørte af partnerskab.⁷⁹ Sammenlagt er det altså under 1 promille af Danmarks befolkning, der lever i registreret partnerskab.

Det er kun en mindre gruppe af disse, som ønsker kirkelig velsignelse. Hvis de danske biskopper ikke vælger at afvise ønsket om kirkelig velsignelse eller forbøn for homoseksuelle par, har det en betydelig signaleffekt. Fortalerne for kirkelig velsignelse har bestandigt fremført deres ønske under henvisning til Kinsey-rapportens 4% homoseksuelt aktive. Hvis man på den baggrund bøjer af, og accepterer kirkelig velsignelse af de 0,1%, der lever i registreret parforhold, vil signaleffekten være en legitimering af de 3,9%, der lever i homoseksuel promiskuitet i forhold til det sjette bud. Sådan vil nogle kunne tolke det.

9. Biseksualiteten

Biseksualiteten er et underbelyst tema i den hidtidige debat om homoseksualitet. Det kan der være flere grunde til. En af grundene kan være, at de homoseksuelle selv definerer homoseksualiteten så

⁷⁷) Martin Dannecker/Reimut Reiche: *Der gewöhnliche Homosexuelle. Eine soziologische Untersuchung über männliche Homosexuelle in der Bundesrepublik*, Frankfurt 1974, p. 167.

⁷⁸) Når tallet er ulige skyldes det, at den ene partner har bopæl i udlandet.

⁷⁹) *Befolkningen i kommunerne 1. januar 1996*, Danmarks Statistik 1996, pp. 10-11.

bredt, at også biseksuelle falder inden for denne gruppe. Derved kommer det statistiske materiale til at rumme et større antal homoseksuelle, end hvis de biseksuelle ikke er talt med. I den berømte Kinsey-rapport illustreres biseksualiteten i Kinseys såkaldte kontinuum. Underbelysningen af biseksualiteten synes at være bestemt af holdningsmæssige faktorer.

Men biseksualiteten må ikke overses. Den biseksuelle person kan føle sig tiltrukket såvel af personer af sit eget køn som af personer af det modsatte køn. Der kan skelnes mellem samtidig biseksualitet og sekventiel biseksualitet.⁸⁰

Når Aristoteles taler om, at nogle mænd af naturen begærer mænd, er der tale om homoseksuelle. Men når han taler om, at nogle ledes ind i homoseksualiteten "af vane",⁸¹ peger det i retning af, at der er tale om biseksuelle mennesker, som pga. misbrug ledes ind i et homoseksuelt livsmønster.

Når Bech skriver om situationshomoseksualiteten i fængsler, hvor nogle mænd vælger mænd som erstatningsobjekter for deres seksualitet i stedet for de fraværende kvinder,⁸² må der være tale om mennesker, der er biseksuelle, og som pga. miljøet i fængslerne ledes ind i et varigt eller kortvarende homoseksuelt livsmønster.

Når Pontus Wikner i den danske debat fremhæves som et eksempel på en homoseksuel person,⁸³ kan man spørge, om ikke det er meningsforstyrrende begrebsbrug. Pontus Wikner var nemlig snarere biseksuel. "Nogle står måske midt imellem kvindeelskeren og drengeelskeren", skriver han, og sammenhængen gør det klart, at han inkluderer sig selv. Wikner havde en seksualdrift, der rettedes imod hans kone. Han skriver selv, at konen "når som helst" tilfredsstillte hans køndrift "på såkaldt naturlig måde". Men han havde tillige en anden og følelsesmæssigt stærkere seksualdrift. Denne anden drift lå i grænseområdet mellem det homoseksuelle og det

⁸⁰) I kapitlet om biseksualitet i den svenske rapport *Kyrkan och homoseksualitet. Rapport från en arbetsgrupp*, (Svenska Kyrkans Utredningar 1994:8, pp. 99-100) skelnes der mellem på den ene side "concurrent bisexual", dvs. samtidig biseksualitet, hvor drifterne på en og samme tid går i både hetero- og homoseksuel retning og på den anden side "sequential bisexual", hvor driften kan skifte, men i et afgrænset tidsrum kun går i en retning.

⁸¹) Aristoteles: *Den nichomachiske Ethik*, VII,v,3.

⁸²) Henning Bech: *Når mænd mødes*, p. 44.

⁸³) Paul Honoré: *Homofilien og kirken*, Pr.f.Bl. 1978/25, p. 402. Paul Honoré: *Fra Moses til nutiden. Om homoseksualitet og homoseksuelle*, Herning 1992, pp. 11-15.

pædofile. Mange gange i sin redegørelse omtaler Wikner sig selv som en "dreungeelsker", der er ramt af "drengeskærighed".⁸⁴

Biseksualiteten som problem illustreres tilsyneladende i det såkaldte "Blindern-syndromet", som er opkaldt efter bydelen Blindern, hvor universitetet i Oslo har sine bygninger.⁸⁵ Kort beskrevet dækker Blindern-syndromet over det forhold, at feminismens gennembrud medførte kravet om, at kvinder skulle have universitetsuddannelse. Kvinderne blev som følge deraf mere myndige og økonomisk og socialt selvunderholdende. En gruppe frustrerede mænd valgte som konsekvens deraf mænd som seksualobjekter i stedet for de kvinder, som nu var frie og uafhængige af mænd. Det peger i retning af, at der er tale om biseksuelle mænd, som ønskede en heteoseksuel livsstil, men som af nød valgte en homoseksuel livsstil.

Personligheder som Socrates, Alexander den Store og Oscar Wilde m.fl. hævdes ifølge Boswell at være homoseksuelle samtidig med, at de var både ægtemænd og fædre. Her er det vel et spørgsmål om ikke den formelle kategorisering bryder sammen. Der er i sådanne tilfælde snarere tale om enten samtidig eller sekventiel biseksualitet. Boswell medgiver, at heteroseksualiteten og homoseksualiteten ikke er så "inkompatibel", som det ellers ofte fremstilles. Han stiller heteroseksualiteten og homoseksualiteten op som de to grundtyper - uden at tematisere biseksualiteten. Når Boswell introducerer begrebet "samkønnet partnerskab" (på engelsk: same-sex unions) er der således tale om en tilsløring af forskellen på homoseksuelle og biseksuelle.⁸⁶

Denne forskel må fremmes af saglige hensyn. Men derved problematiseres et af hovedargumenterne fra fortalerne for kirkelig velsignelse af homoseksuelle partnerskaber. Henning Reelsbo har eksempelvis sammenlignet afvisningen af en kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold med apartheid. Sammenligningen holder ikke, idet et menneskes hudfarve er bestemt, når æg- og sædcelle er smeltet sammen. Hudfarven vil være konstant fra fødsel til død. Anderledes viser det sig at være med en del af dem, som ønsker at gå ind i et homoseksuelt partnerskab. Henning Reelsbo skriver nemlig, at mange af dem, som ønsker kirkelig velsignelse af deres homoseksuelle

⁸⁴) Pontus Wikner: *Psykologiske selvbekendelser*, København 1973, pp. 22, 33 m.fl.

⁸⁵) Ola Steinholt: *Er tiden inne for en ny bispeuttalelse om homofili?*, Nytt Norsk Kirkeblad 8/1991, pp. 44-45.

⁸⁶) John Boswell: *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*, Chicago - London 1981, pp. 9-10, 42-59.

partnerskab, har børn "fra et tidligere ægteskab".⁸⁷ Der må således være tale om biseksuelle, hvis seksuelle orientering ikke er konstant fra fødsel til død. Mennesker, som på et tidspunkt lever i ægteskab, og som dér har en stærkere eller svagere tiltrækning til ægtefællen, men senere vil leve i samkønnet partnerskab, bør kategoriseres som sekventielt biseksuelle.

Det vil styrke det saglige niveau i debatten, hvis der skelnes mellem tre grundtyper: 1) heteroseksuelle, som er det store flertal af befolkningen, 2) en gruppe homoseksuelle og 3) en gruppe biseksuelle.

Når Niels Thomsen skriver: "I ægteskabet var seksualitetens destruktive kræfter inddæmmede, og seksualiteten kunne dér udfoldes uden skam til gavn og glæde. Den lutherske velsignelse af ægteskab med seksualitet, trofast kærlighed og hjem og børn tjener således til at hente seksualiteten ind i lyset. Men derved bliver også seksualiteten stillet ind under ansvarlighed", er der tale om en fremragende beskrivelse af ægteskabet. Men når Niels Thomsen derefter stiller det som et åbent spørgsmål - som han ikke selv svarer på - om ikke kirkelig velsignelse af homoseksuelle kan have samme funktion, må der svares nej. Det er nemlig ikke kun de grunde, som Niels Thomsen nævner - nemlig ydre forhold som "Forbud, trusler om straf og diskriminering i almindelighed" - der problematiserer det homoseksuelle partnerskab.⁸⁸ Biseksualiteten og kønsrollerne er forhold i sagens indre substans, der problematiserer partnerskabet. Kirkelige debattører har hidtil overset dette. Hvis der gives kirkelig velsignelse til noget, som alligevel smuldrer, vil det øge de homoseksuelles skuffelser, og det vil dermed svække kirkens troværdighed.

10. Kamp for ligestilling med ægteskab

Fra de organiserede homoseksuelles side har kampen de seneste årtier haft det mål, at homoseksuelt partnerskab skulle lige- eller sidestilles med heteroseksuelt ægteskab. Mange af de homoseksuelle har set loven om registreret partnerskab som samfundets anerkendelse af deres forhold og som kompensation for den tidligere undertrykkelse. Befrielseskampen er dermed efter manges opfattelse

⁸⁷) Henning Reelsbo: *Som da man lovfæstede apartheid. Kommentar til svar fra biskop Vincent Lind til Landsforeningen af Bøsser og Lesbiske*, Pr.f. Bl. 37/1995, pp. 776.

⁸⁸) Niels Thomsen: *Velsignelse i gudstjenesten og udenfor*, Kritisk Forum for Praktisk Teologi 64/1996, p. 66.

blevet overflødig, hvilket afspejler sig i faldet af medlemmer i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. I 1988 var medlemstallet ca. 4000, mens det i 1993 var faldet til ca. 2500.⁸⁹ I 1996 var medlemstallet faldet til ca. 1500, hvor tallet synes at have stabiliseret sig.⁹⁰ Hvis man betragter medlemstallet for 1988 som et udtryk for engagement for en partnerskabslov, kan medlemstallet for 1996 tolkes som et udtryk for manglende bredt engagement for kirkelig velsignelse af homoseksuelle partnerskaber.

En lille gruppe af de organiserede homoseksuelle har dog ikke stillet sig tilfreds med de opnåede resultater. Dels ønsker man at kæmpe for, at homoseksuelle par, der lever i registreret partnerskab, får lov til at adoptere børn på lige fod med ægtepar, og dels ønsker man en kirkelig velsignelses- eller forbønshandling. For at forstå hvilken drivkraft, der ligger bag, er et historisk rids nødvendigt.

I Frankrig blev sodomi afkriminaliseret ved den franske revolution. Men den egentlige befrielseskamp for homoseksuelle blev grundlagt i slutningen af 1800-tallet i Tyskland. von Rosen kalder det for "et ekstravagant og imponerende socialingeniørarbejde", "en tysk 'opfindelse'".⁹¹ Der var således tidligt en stærk homoseksuel subkultur i Tyskland. Hitler ville bekæmpe den og skaffede mange homoseksuelle af vejen i koncentrationslejre. Efter 2. Verdenskrig blev de homoseksuelles kamp ført videre i Tysklands nabolande Holland, Danmark og Schweiz.⁹²

I 1948 kom den første Kinsey-rapport, og den skabte et nyt klima for debatten om homoseksualitet i Danmark. Samme år blev Forbundet af 1948 oprettet. Det blev senere omdannet til Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. Der kom en skærpet befrielseskamp i 1970-erne med dannelsen af Bøssernes Befrielsesfront i 1971 og Lesbisk Bevægelse i 1974. Homoseksualitet som sociologisk registrerbart storbyfænomen vokser for alvor i 1960-erne og 1970-erne. Fra den tid finder man i stort set alle storbyer i den vestlige verden bøsse miljøer, dvs. bøsseklubber, bøsseaunaer, bøssebarer, bossediskoteker mv. og tilsvarende samlingssteder for lesbiske - og tillige kirkelige miljøer for bøsser og lesbiske.

⁸⁹) Jesper Dahl Caruso: *Succes suger livet ud af kampen*, Politiken 1. sektion, søndag 16. januar 1994.

⁹⁰) Oplysninger fra Landsforeningens for Bøsser og Lesbiskes Københavnsafdeling (telefonsamtale 12. august 1996).

⁹¹) Wilhelm von Rosen: *Månens kulør*, København 1993, p. 462.

⁹²) *homoseksuelles vilkår*, p. 142.

Et af de temaer, som befrielseskampen har søgt at råde bod på, er sygeliggørelsen af de homoseksuelle. Hovedværket i sygeliggørelsen er den østrigske psykiater og retsmediciner Richard von Krafft-Ebings monumentale bog *Psychopathia Sexualis* fra 1886. Alene titlens markering af, at mennesker med en kontrærseksualitet/homoseksualitet er stemplet med diagnosen psykopat, viser en tendens, som næsten blev enerådende. Krafft-Ebing foreslog da også terapi for de homoseksuelle.⁹³

Denne psykologiserende sygeliggørelse har de homoseksuelle reageret på. Det fremgår af forarbejdet til loven om registreret partnerskab, hvori der gøres op med otte generaliseringstendenser. Et af opgørene lyder: "Det er således langtfra alle homoseksuelle, der har en livshistorie med dominerende mødre og fraværende fædre, eller en barndom, hvor de havde status som tøsedrenge".⁹⁴ Der er givetvis homoseksuelle, hvis homoseksualitet skyldes psykiske problemer med rod i barndommen, og der er givetvis også homoseksuelle, hvor homoseksualiteten og dens udøvelse fører til psykiske problemer. Uanset hvilken vurdering man har af den psykologiske tilgang til homoseksualitetsproblematikken, er dog næppe tvivl om, at sygeliggørelsen af de homoseksuelle i den generaliserende form har været et af samfundets stærkeste undertrykkelsesmidler.

Den generaliserende sygeliggørelse er der blevet gjort op med i og med, at homoseksualitet dels fra 1980 er blevet slettet af listen over sygdomme og dels er anerkendt af det verdslige samfund gennem loven om registreret partnerskab af 1989.

I løbet af 1980-erne blev HIV/AIDS-problemet synligt, og i begyndelsen koncentreredes spredningen specielt blandt homoseksuelle mænd. I begyndelsen af 1980-erne var "AIDS-tilfældene (..) altovervejende koncentreret i byerne New York, Los Angeles og San Francisco, alle byer kendte for deres aktive homoseksuelle miljø".⁹⁵ Debatten om homoseksualitet tog da igen fart, og en del homoseksuelle, som havde oplevet det som en sejr over den påtvungne sygeliggørelse, at

⁹³) R. v. Krafft-Ebing: *Psychopathia Sexualis. Mit besonderer Berücksichtigung der Konträre Sexualempfindung*, (Dreizehnte, vermehrte Auflage), Stuttgart 1907, pp. 322-340.

⁹⁴) *Lyst eller Nød? Kvinders og mænds homoseksualitet. Redegørelse for synspunkter og resultater i videnskabelig litteratur*, Udarbejdet af Henning Bech og Karin Lützen, Redegørelse fra kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet, (København) 1986, pp. 74.

⁹⁵) Mads Melbye: *HIV/AIDS - en epidemiologisk udfordring*, Nordisk Medicin 3/1993 (Norge), p. 72.

homoseksualitet i 1980 var blevet slettet af listen over sygdomme, følte nu, at de igen blev offer for sygeliggørelsen. Dette forklarer i nogen grad, hvorfor der fra Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske er kastet så store ressourcer ind på at sige, at alle principielt er i risikogruppen for HIV-smitte. Der er tale om en kontrastrategi.

Et indblik i, hvad nogle i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske i videste forstand har ønsket, får man i et skrift fra 1979 med titlen *Bøssekampens politik. Artikler om et tiårs bøssekamp og bøssefrigørelse*. I en af artiklerne får læserne at vide, at "Det traditionelle ægteskab er en rådden og undertrykkende institution", det heteroseksuelle samleje er "et sygt kulturprodukt" og "Sex er en aggressiv handling for mandschauvinismen". Forfatterens synspunkt er, at mennesket er født biseksuelt, men det heteroseksuelle er påtvunget mennesket af sociale kræfter. Som en reaktion på dette må befrielseskampen nedbryde alle hindringer, for at det enkelte menneske kan stå helt frit i valget af genstand for sin seksualitet.⁹⁶

I sin introduktion til artikelsamlingen giver von Rosen et lille indblik i, hvad visionerne for befrielseskampen gerne skulle ende med: "det er nødvendigt at sætte spørgsmålstegn ved heteroseksualitet som herskende norm". Videre siger von Rosen, at "for en homoseksuel er enhver opfordring til at styrke familien og hjemmet en trussel, fordi den bare nogenlunde konsekvent gennemført vil få et nært slægtskab med fascistisk ideologi og metode".⁹⁷ I tillæg til den konstruktivistiske forklaring på homoseksualitet som historisk fænomen ligger der altså en ideologisk vision om et samfund, hvor det heteroseksuelle ægteskab hverken er normen eller det normale, men hvor alle muligheder i princippet er mulige og frie.

11. Befrielsesteologien

Udviklingen de sidste 30 år viser en verdensomspændende ideologisering af homoseksualiteten i storbymiljøerne. Teologisk set må de homoseksuelles krav til kirken om anerkendelse af homoseksuelle partnerskaber ses som et led i den globale befrielseskamp. Der foreligger i dag et stort udbud af forskellige former for befrielsesteologi. Generelt indebærer det befrielsesteologiske

⁹⁶) Carl Wittman: *Bøssemanifest*, i Wilhelm von Rosen: *Bøssekampens politik. Artikler om et tiårs bøssekamp og bøssefrigørelse*, København 1979, pp.27-30.

⁹⁷) Wilhelm von Rosen: *Indledning*, i Wilhelm von Rosen: *Bøssekampens politik. Artikler om et tiårs bøssekamp og bøssefrigørelse*, København 1979, p. 13.

projekt, at mennesket skal befries fra alle former for undertrykkelse: social, økonomisk, politisk, racemæssig, seksuel, miljøbetinget og religiøs undertrykkelse, sådan som det er udtrykt i en introduktion til befrielsesteologien.⁹⁸ Befrielsesteologi er ikke blot noget, der hører til i "Den tredje Verden" - i Sydafrika og i Latinamerika eller i form af såkaldt politisk teologi i Europa. Befrielsesteologien har mange retninger. To retninger, der særligt har haft fremgang i Vesteuropa og Nordamerika, og som definerer sig selv som befrielsesteologi, er feministteologien⁹⁹ og befrielsesteologien for homoseksuelle.¹⁰⁰ Disse former for befrielsesteologi blev etableret fra begyndelsen af 1970-erne, og rejser i hele den vestlige verden et bredt krav om kirkelig anerkendelse.

Befrielsesteologer for homoseksuelle gør deres indflydelse gældende ad to veje. På den ene side søger man at skaffe så megen indflydelse og så mange og så store ændringer som muligt i de traditionelle kirker. På den anden side har man tidligt etableret et egentligt alternativ til de klassiske kirker. I 1968 blev The Metropolitan Community Church, MCC, dannet i USA. Det er tale om et økumenisk trossamfund, som overvejende består af homoseksuelle. MCC har 30.000 medlemmer i 13 lande og er ifølge eget udsagn en kirke i fremgang.¹⁰¹ MCC står stærkest i de 3 amerikanske storbyer Los Angeles, San Francisco og New York, byer som er kendt for deres stærke homoseksuelle miljøer.¹⁰² Antallet af medlemmer i lokalafdelingen i Danmark, Markens Liljer, er ikke stort - 13 ifølge præsten Mia Andersen - hvilket måske delvis har sin forklaring i, at der har været arbejdet så hårdt på at skabe kirkelige miljøer for homoseksuelle inden for de folkekirkelige rammer.

⁹⁸) Deane William Ferm: *På de fattigas sida*, Göteborg 1991, p. 17.

⁹⁹) Som eksempler kan nævnes: Rosemary Radford Ruether: *Liberation Theology. Human Hope Confronts Christian History and American Power*, New York 1972, pp. 95-126, Rosemary Radford Ruether: *Sexism and God-Talk. Toward a Feminist Theology*, Boston 1983 og Mary Daly: *Beyond god the father. Toward a philosophy of womens's liberation*, Boston 1973.

¹⁰⁰) To eksempler kan nævnes: Sally Gearhart & William R. Johnson: *Loving Women - Loving Men. Gay Liberation and The Church*, San Fransisco 1974 og Malcolm Macourt (ed.): *Towards a Theology of Gay Liberation*, London 1977.

¹⁰¹) Lise Bondesen: *Lev livet i kærlighed. De homoseksuelle har deres egen menighed, Markens Liljer*, Politiken 30. juni 1996.

¹⁰²) Elisabeth Knox-Seith: *Vil fortælle om Guds ubetingede kærlighed*, Kristeligt Dagblad 2. juli 1996.

Måske er der også en anden forklaring på det lave medlemstal i Markens Liljer. Pastor Ivan Larsen, der har søgt at fremme accepten af homoseksuelle parforhold i folkekirkeligt miljø, erkendte følgende om forholdet mellem kirkelige kredse og bøssekrede: "generelt bryder de to verdener sig ikke voldsomt om hinanden".¹⁰³

Der er kommet en del indflydelse fra MCC til Danmark. I 1973 - samme år som Harald Søbye foretog sin første "vielse" af et homoseksuelt par - havde pastor Bjørn Marcussen besøgt The Church of Christ the Liberator, en frimenighed for homoseksuelle i London, som var tilknyttet MCC. Bjørn Marcussen startede derefter noget lignende i sit hjem. Det flyttede senere til lånte lokaler først hos Forbundet af 1948, dernæst hos Forbundet af 1948s underafdeling Pan Klub og senere til Det økumeniske Center i København.¹⁰⁴ Frimenigheden har nu atter lokaler hos Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske.¹⁰⁵ I Danmark har bestræbelserne været sat ind på at ændre forholdene i Den danske Folkekirke. Men uden for kirkeskibet ligger frimenigheden Markens Liljer som en redningsbåd.

Fra midten af 1980-erne blev spredningen af HIV/AIDS et erkendt problem blandt homoseksuelle. Den generelle løsning på dette problem var anbefalingen af såkaldt "sikker sex". Fra befrielsesteologisk hold har man også argumenteret for faste parforhold blandt bøsser og lesbiske for at undgå smitterisikoen. Det er herfra ønsket om registreret partnerskab er kommet, og i tillæg fremsætter kirkefolk ønsket om kirkelig velsignelse eller kirkelig forbøn for homoseksuelle parforhold.

Der er ingen grund til at tro, at de, der arbejder progressivt med det befrielsesteologiske projekt, vil stoppe ved homoseksuelt partnerskab. Der er folk, der søger at give biseksualiteten en teologisk legitimering. James B. Nelson hævder, at de fleste mennesker har "biseksuel kapacitet" og spørger, hvad man så gør, hvis det er sandt, at alle mennesker har et "mix af heteroseksuel og homoseksuel kapacitet"? Det er ikke svært at gennemskue, hvor projektet ender, når Nelson med tilslutning refererer en anden for at sige: "Bibelen kender ingen seksualetik, kun en kærlighedsetik".¹⁰⁶ Hvis

¹⁰³) Bodil Hauge: *Ivan og Ove skal giftes*, Berlingske Tidende, 26. september 1989.

¹⁰⁴) Paul Honoré: *Homofilien og kirken*, Pr.f. Bl. 1978/25, p. 403.

¹⁰⁵) Jette Kristiansen: *Baggårdens kirke*, Kristeligt Dagblad 5. september 1996

¹⁰⁶) James B. Nelson: *Body Theology*, Louisville 1992, pp. 61, 66 og 69.

Nelson har ret, forsvinder grundlaget for det heteroseksuelle ægteskab, der er bygget på troskab. Her må det være på sin plads at spørge de danske biskopper, om de har overvejet, hvilke konsekvenser det på længere sigt vil få, hvis barriären, der hidtil har omkranset ægteskabet, nedbrydes.

Der er nemlig også folk, der teologisk søger at legitimere pædofil praksis, dvs. voksnes seksuelle forhold til mindreårige drenge og piger.¹⁰⁷ Det er altså synspunkter, som ligger et godt stykke hinsides faste parforhold mellem homoseksuelle.

I Danmark kom dette frem til overfladen i sommeren 1996 i forbindelse med debatten om pædofili og børnesexturisme. Pædofilgruppen - der i 1985 skiltes ud fra Landsforeningen af Bøsser og Lesbiske¹⁰⁸ - fremstod gennem sin talsmand Dennis Nielsen med et forsøg på at tage afstand fra den perverse pædofili, men samtidig at argumentere for en acceptabel form for pædofili, nemlig voksnes forhold til et barn, hvor "det er oftest det føleesmæssige, venskabet, som indleder".¹⁰⁹ Begrundelsen ligner til forveksling den, som anvendtes af Forbundet af 1948 i den tidlige fase. Modargumentet ligner også, idet psykolog John Halse fra Foreningen Børns Vilkår kaldte det "i bund og grund sygelige synspunkter".¹¹⁰

Lars Ole Gjesing begrundet sit forslag om kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold med, "at det homoseksuelle forhold kan være et kærlighedsforhold", hvor kærligheden omfatter "samhørighed, livsafgørelsesaspektet og ansvarsopdragelsen".¹¹¹ Det er vigtigt, at gøre sig klart, at et pædofilt forhold mellem en voksen og et barn et stykke på vej kan rumme det samme. Theodor Jørgensen begrundet sin tilslutning til kirkelig velsignelse af homoseksuelle par med det forskelsophævede i kristendommen - ikke kun mellem kønnene, men også mellem det heteroseksuelle og det homoseksuelle. Hvorfor så ikke også gøre det forskelsophævede gældende

¹⁰⁷) Gary D. Comstock: *Gay Theology without Apology*, Cleveland 1993, pp. 29ff og 116-122.

¹⁰⁸) Selv om Pædofilgruppen blev udskilt for at gøre Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske mere stueren, afholdt det ikke Landsforeningens formand Bent Hansen i 1993 fra at forsvare rejseguiden *Spartacus*, der gav anvisning om, hvor pædofile kunne købe sex med drenge i Thailand og Filippinerne. Denne rejseguide blev mødt med kraftig kritik fra Amnesty International (Lars Steen Pedersen: *Her kan danske mænd købe sex med børn*, Ekstra Bladet 27. jan. 1993).

¹⁰⁹) Søren Ratje: *Ude efter børn*, Berlingske Tidende 18. august 1996.

¹¹⁰) Poul Middelboe: *Klar afvisning af pædofile*, Berlingske Tidende 20. august 1996.

¹¹¹) Lars Ole Gjesing: *Velsign, forband ikke ... (I)*, Pr.f. Bl. 1994/26, p. 548.

mellem børn og voksne? Theodor Jørgensen siger også, at et homoseksuelt forhold kan rumme "trofasthed, langmodighed, nænsomhed, udholdenhed" og ansvaret.¹¹² Det samme vil nogle kunne sige om pædofile forhold. Lars Ole Gjesing og Theodor Jørgensen vil formentlig tage afstand fra pædofile forhold. Men deres argumentation er åben for videreudvikling i retning af anerkendelse af sådanne forhold.

I debatten om kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold står der en strid om det reformatoriske skriftprincip. Hvis de danske biskopper vælger at gå ind for en kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold, eller hvis de vælger at se gennem fingre med den velsignelsespraksis, som nogle præster foretager efter Harald Søbys forbillede, har de aktivt eller passivt bevæget sig ud, hvor de støtter noget, der er uforeneligt med Bibelen.

12. Bibelbrugen som er imod Bibelen

Ifølge Lars Ole Gjesing står det klart, at der både i GT og NT er en "utvetydig fordømmelse af det mandlige samleje".¹¹³ Alligevel når han frem til ønsket om kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold, fordi han lader sin situationsanalyse være afgørende - selv om den er behæftet med den afgørende fejl, at den siger det modsatte af Bibelen.

I de snart 20 år Theodor Jørgensen har argumenteret for kirkelig velsignelse af homoseksuelle parforhold, er der to skriftsteder, der går igen hos ham, nemlig 1.Mos.1,27 og Gal.3,28.¹¹⁴ Men det bemærkelsesværdige er, at han bruger begge disse skriftord til at sige det modsatte af, hvad skriftordene selv siger. Det skyldes, at han løsriver skriftordene fra den bibelsk-litterære kontekst, som de står i.

Indholdet i 1.Mos.1,27 er en positiv beskrivelse af Guds skaberhensigt med mennesket, som uddybes i 1.Mos.2,18-25. Det er vigtigt at understrege, at Guds skaberhensigt er defineret før syndefaldet (prælapsarisk).

¹¹²) Theodor Jørgensen: *Gudbilledlighed og seksualitet*, Pr.f. Bl. 1994/40, pp. 812 og 817.

¹¹³) Lars Ole Gjesing: *Velsign, forband ikke...(I)*, Pr.f.Bl. 1994/26, pp. 542-543.

¹¹⁴) Se Theodor Jørgensen: *Jomfrufødsel og homofili*, kronik i Kristeligt Dagblad 4 april 1983, Theodor Jørgensen: *Kristendom og homofili*, Kristeligt Dagblad 15. august 1983, Theodor Jørgensen: *At de begge er én i Kristus*, kronik i Kristeligt Dagblad 25. november 1987 og Theodor Jørgensen: *Gudbilledlighed og seksualitet*, Pr.f. Bl. 1994/40, pp. 809-817.

TJ afviser, at man på baggrund af 1.Mos.1,27 kan sige, at mennesket er skabt til heteroseksuelt samliv. Det skyldes, at TJ ikke holder skabelses- og frelsesaspektet adskilt. Han kommer meget tæt på at give seksualiteten frelsende karakter. Derfor kan TJ fremsætte en mulig tolkning af 1.Mos.1,27, som indebærer, at Gud og Jesus er biseksuelle. Han erklærer ikke tilslutning til denne tolkning, men kalder den for "en logisk konsekvens".¹¹⁵ Han tolker selv skriftstedet som en relativisering af forskellen mellem kønnene.

TJ kommer også ind på spørgsmålet om, hvorvidt nogle er skabt homoseksuelt - "skabt sådan". Det er underforstået, at TJ mener, at det forholder sig sådan, når han spørger: "skulle det virkelig kunne tænkes, at Gud skabte et menneske med en disposition, som han så fordømmer? Så er Gud dæmonisk".¹¹⁶ Her siger TJ det modsatte af Bibelen og begår en fejl i bibellæsningen, som kan eksemplificeres ved to parallelle tilfælde: Gud skabte ikke mennesket som afgudsdyrker, men pga. syndefaldets konsekvenser måtte Gud senere forbyde afgudsdyrkelse. Gud skabte heller ikke mennesket som en tyv, men pga. syndefaldets konsekvenser måtte Gud også senere forbyde tyveri. På samme måde gælder det, at Gud ikke har skabt mennesket homoseksuelt, biseksuelt, zoofilt, nekrofilt e.lign. Alligevel forbyder Gud udøvelsen af sådanne forhold, som er afvigelser, der er kommet ind som konsekvenser af syndefaldet (postlapsarisk). Når TJ beskylder Gud for at være dæmonisk, skyldes det, at han sammenblander skabelses- og syndefaldsaspekterne og derved giver Gud skylden for syndefaldets konsekvenser. Man kan ikke, som TJ forsøger, skabe en direkte og klar "analogi" mellem på den ene side Guds billede og menneskets gudbilledlighed og på den anden side seksualiteten, som den kan iagttages i dag. Syndefaldet er kommet imellem og har kastet skygger over alle former for seksualitet. Men det kønspolære og heteroseksuelle stadfæstes som norm også efter syndefaldet (1.Mos.3,16).

I 1994 hævder TJ med udgangspunkt i 1.Mos.1,26f., at Gud har skabt mennesket tvekønnet. Han afviser, at Gud skabte mennesket heteroseksuelt og vælger nu betegnelsen tvekønnet, fordi han efter læsning af Hertofts *Klinisk sexologi* i 1987-udgaven er skeptisk over for begrebet biseksualitet.¹¹⁷

¹¹⁵) Theodor Jørgensen: *Kristendom og homofili*, Kristeligt Dagblad 15. august 1983.

¹¹⁶) Theodor Jørgensen: *At de begge er én i Kristus*, kronik i Kristeligt Dagblad 25. november 1987.

¹¹⁷) Theodor Jørgensen: *Gudbilledlighed og seksualitet*, Pr.f. Bl. 1994/40, pp. 809-813.

På baggrund af 1.Mos.1,27 må det imidlertid fastholdes, at Gud har skabt mennesket kønspolært som enten mand eller kvinde med det formål, at de med deres forskelligheder kan indgå i heteroseksuelt ægteskab. Dette bibelske perspektiv bekræftes af Jesus i Matt.19,4-6. De afvigelser af homoseksuel, biseksuel, interseksuel og transseksuel art, som kan iagttages efter syndefaldet, tager Jesus højde for i Matt.19,12. Efter syndefaldet er det tillige sådan, at der er slået skår i heteroseksualiteten. Heteroseksualitet erfares efter syndefaldet ikke sådan, som den oprindeligt var tænkt. Den vil også være mærket af syndefaldets konsekvenser.

Den samme sammenblanding af skabelses-, syndefalds- og frelsesaspekter kommer frem i TJs tolkning af Gal.3,28, som han mener er forskelsophævede i forholdet mellem mand og kvinde. Men problemet er, at Gal.3,28 ikke handler om køn og seksualitet. Det fremgår af konteksten, Gal.3,23-29, og specielt vers 24, at det emne, som Paulus skriver om, er retfærdiggørelse af tro. Når det gælder retfærdiggørelse af tro, er der ikke forskel på mand og kvinde, jøde og græker osv. Men på skabelses- og syndefaldsplanet er der stadig forskel på mænd og kvinder både fysisk og psykisk. Det overså Paulus ikke, og mennesker med nøgtern dømmekraft kan heller ikke overse det i dag - med mindre ideologiske interesser skubber denne erkendelse til side. Det er forkert at indlæse køns- og seksualfikserede holdninger i bibeltekster, der ikke siger noget om det emne.

Et andet eksempel på bibeltolkning imod Bibelen kommer frem hos Troels Engberg-Pedersen, der hævder, at "Paulus har to indbyrdes uforenelige holdninger til sex". Den ene holdning indebærer: "Homoseksuel praksis og sex uden for ægteskabet placerer et menneske på den gale side af den afgørende skillelinie mellem synd og ikke-synd - så at sige uden for menigheden. Sex i ægteskabet derimod er i orden for et medlem af menigheden, omend ikke det ideelle". Lystfølelse og begær skulle ifølge denne ene holdning hos Paulus også være acceptabelt for indgåelse af ægteskab. Dette syn finder Engberg-Petersen bekræftet flere steder bl.a. Rom.1,26-27 og 1.Kor.6,9-10 og 1.Kor.7,5 og 7,9. Engberg-Pedersen mener, at der er en strengere asketisk holdning til sex, som han finder i 1.Kor.7,5, hvor afholdenheden tjener bønslivet, som er i modstrid med den første holdning. Ifølge Engberg-Pedersen er det den sidste holdning, der er Paulus' egentlige anliggende. Den første er blot en kompromisløsning for at kunne få folk, som ikke var parate til at være radikale, ind i de menigheder, som han oprettede. Engberg-Pedersen mener, at disse to synspunkter er modstridende. Derfor er det selvmodsigende, at Engberg-Pedersen selv kobler dem sammen i sin applikation: "Deler man ikke Paulus' asketiske tilbøjeligheder, kan man ikke påberåbe sig Paulus

som autoritet for påstanden, at homoseksuel praksis er synd".¹¹⁸ Konsekvensen af Engberg-Pedersens synspunkt er, at Paulus ikke kan bruges til at svare på spørgsmålet i dag.

Fejlslutningen består i, at det som står komplementært hos Paulus, hos Engberg-Pedersen drives ud som noget modstridende, som falske alternativer. Alle mennesker er ramt af syndefaldet, derfor er det rigtigt som Engberg-Pedersen skriver: "Der er ingen vej udenom: Man må erkende, at man - set fra Paulus' synspunkt - de facto synder". Det sker, bl.a. hvis sex tilkendes "selvstændig værdi" og er udtryk for "selvrettethed". I ægteskabet realiseres seksualitetens mål. Homoseksualiteten er en tilkendelse af seksualitet som selvstændig værdi. Dens selvrettethed er desuden, at den går efter samme køn. Der er derfor tale om "dobbelt pervertering", som Engberg-Pedersen kalder det i sin beskrivelse af opfattelsen hos Paulus. Det er imidlertid ikke kun negative ting, Paulus siger om ægteskab og seksualitet. Det kan derfor undre, at Engberg-Pedersen dels ikke læser Paulus, som han selv vil læses i forlængelse af GT (jf. Rom.15,4 og 1.Kor.10,11) og dels ikke inddrager f.eks. Ef.5, hvor kærligheden mellem mand og hustru beskrives positivt som et aftryk af kærligheden mellem Kristus og menigheden.

Paulus udtaler sig normativt om seksualetikken i sine breve. Der er tale om generelle udsagn. De såkaldte "jeg ville ønske"-udsagn (f.eks. 1.Kor.7,7 og 7,40) står ikke i modstrid med de generelle. De kompletterer dem. Ved at leve afholdende overtræder man nemlig ikke det sjette bud med sine handlinger!

13. Bibelsk aktualitet

På baggrund af det behandlede materiale må det siges, at der går linier fra det nytestamentlige tekstmateriale på 3 centrale punkter - men ikke kun disse - til de nutidige problemstillinger. 1) Den homoseksuelle disposition har været der hos en lille gruppe mennesker langt tilbage i historien. 2) Biseksuelle mennesker udskifter en heteroseksuel livsstil med en homoseksuel. 3) Der findes ofte rollemønstre i homoseksuelle parforhold.

En bibeltekst er ofte blevet oversat i sammenhængen, nemlig Matt.19,12. Den er relevant, fordi der siges, at der er mennesker, "der er uegnede til ægteskab fra moders liv". Når der står uegnede "fra moders liv" er der ikke tale om sekventielt biseksuelle. Derimod kan der godt tænkes på ægte

¹¹⁸) Troels Engberg-Pedersen: *Paulus om homoseksualitet*, i: Kirsten Busch Nielsen m.fl.: *Forkynd evangeliet for al skabningen*, København 1996, pp. 33-55.

homoseksuelle. Bibelteksten rammer således et problem fra den aktuelle debat.

Udviklingen i 1800-tallet fra landbrugssamfund til industrisamfund førte til vækst i storbyer. Det skabte basis for kontakter blandt og miljøer for homoseksuelle, som tidligere levede isoleret på landet. Det nye er ikke, at der findes homoseksuelle, men at der nu er et større antal biseksuelle, som vælger homoseksualitet frem for heteroseksualitet. De vælger personer af eget køn som erstatningsobjekter for deres seksualitet. De smitte- og forførelsesteorier, der mellem år og dag er fremsat, rummer den kerne af sandhed, at biseksuelle mennesker kan påvirkes til at vælge homoseksualitet frem for heteroseksualitet. Til trods for, at den konstruktivistiske fortolkning som helhed betragtet rummer flere fejl, rummer den dog den rigtige iagttagelse, at der nu er flere mennesker, der får en homoseksuel identitet. Det sker, når biseksuelle ledes ind i et homoseksuelt livsmønster.

Når Paulus i Rom.1,26-27 skriver om mennesker, som "udskiftede" den naturlige omgang mellem kønnene med den unaturlige, og "optændtes af deres begær" efter personer af eget køn, peger det i retning af biseksuelle, hvis begær nu retter sig mod personer af eget køn. Med sin tale om begæret rammer bibelteksten et andet problem fra den aktuelle debat, hvor tilhængerne af konstruktivismen netop har fokuseret på begæret.

Når Paulus i 1.Kor.6,9 skriver om "mænd, der ligger i med mænd" (1992-oversættelsen) eller "de, der lader sig bruge til unaturlig utugt eller de, der øver den" (1948-oversættelsen), er der tale om et rollemønster. Dette rollemønster, som Paulus beskriver, *arsenokoitai/malakoi*, rammer ikke blot *erastes/eronomos*, sådan som det fungerede i antikkens Grækenland, men også parforholdet mellem mænd. Her rammer bibelteksten et tredje aktuelt problem.

Påstanden, om at den homoseksualitet, vi kender idag, er noget helt andet, end det som er kendt i Bibelen, holder ikke. Den konstruktivistiske tese er ikke bæredygtig. Derfor har de kirkelige fortalere for velsignelse af registreret partnerskab - uanset hvilket bibelsyn de har - et problem med de bibeltekster, der så entydigt afviser homoseksuel praksis.

14. Den aktuelle kirkelige debat

Blandt teologer og kirkefolk i Danmark er sagen som nævnt rejst med jævne mellemrum siden midten af 1970-erne. Man kan derfor spørge, hvorfor den sag skal tilspidnes nu, hvor homoseksualiteten er på retur som trend. Den havde sin glansperiode i 1970-erne og 1980-erne,

men er nu i 1990-erne ved at blive afløst af biseksualiteten.

De argumenter, som udspringer af de bibeltekster, der taler direkte om sagen, vil blive behandlet i næste hovedafsnit. Men der synes at ligge to hovedanliggender bag nogle teologers og kirkefolks bestræbelser på at få indført en kirkelig velsignelses- eller forbønshandling. Det ene er at finde en metode, der enten bortforklarer alvoren i de bibeltekster, der omtaler emnet, eller at finde en metode, der siger, at bibelteksterne er uden betydning i sagen, således at samvittighederne beroliges og ikke rammes i mødet med bibelteksterne. Det andet anliggende er den kirkelige trend, en imødekommenhed, der tilbyder sig med en "ritualisering af menneskelivet".

Debatten de senere år synes at have overset en lang række forhold bl.a., at gruppen af homoseksuelle i sig selv er en lille gruppe, og at denne gruppe ifølge Ivan Larsen "generelt" ikke bryder sig om kirken. Denne gruppe har i for høj grad fået lov til at sætte dagsordenen for en stor del af den kirkelige debat.

Biseksualiteten, de problematiske rollemønstre i homoseksuelle forhold, og parforholdenes ustabile karakter og lave antal er temaer, som svækker fortalernes argumenter alvorligt. Fortalerne for kirkelig velsignelse af homoseksuelle synes ikke selv at være opmærksomme på det.

Et eventuelt ja til kirkelig velsignelse eller forbøn for de 0,1% af de homoseksuelle, der lever i registreret partnerskab vil kunne tolkes som en legitimering af de 3,9%, der fra tid til anden lever i homoseksuel promiskuitet, hvis man tager fortalernes argumenter alvorligt.

Her må det være på sin plads at spørge de danske biskopper, om de har overvejet, hvilke konsekvenser det på længere sigt vil få, hvis barriéren, der hidtil har omkranset ægteskabet, nedbrydes. Ud fra den befrielsesteologiske litteratur, der findes på markedet, må man forudse, at det næste, der vil blive rejst krav om kirkelig velsignelse af, er pædofile forhold, biseksuelle trekantforhold og i videre forstand polygami.

Af historiske grunde kan det nævnes, at et aktuelt nej til kirkelig "velsignelse af homoseksuelt partnerskab" kan forstås parallelt med reformatorenes nej til tvangscølibat. Begge størrelser er et anslag mod ægteskabet. For reformatorerne stod der meget på spil. Den sidste artikel i *Confessio Augustana* handler bl.a. om biskoppernes magt i spørgsmålet om tvangscølibat. Bekendelsesskriftet slutter perspektiverende med at understrege, at hvis biskopperne handler imod Guds bud, er det

netop biskopperne, der "giver årsag til kirkesplittelse".¹¹⁹

2. Bibelen og homoseksualiteten

1. Bibelen som etisk norm

Samfundet ændrer sig hurtigt i vor tid. Det betyder bl.a., at værdier, normer og holdninger, som for få år siden virkede naturlige og meningsfyldte, i dag kan have et skær af fortid over sig. Det medfører - også for kristne - en fristelse til at tilpasse sig de nye tider. Og det er da heller ikke alt nyt, som skal afvises, ligesom der generelt er grund til at overveje, hvilken betydning de traditionelle normer og værdier skal have i en ny tid. Det er også en kendsgerning, at kirken i historiens løb på en række områder har ændret holdning til konkrete spørgsmål. Men grundlæggende er *de kristne* normer og værdier baseret på de bibelske skrifter og dermed principielt uafhængige af samfundsudviklingen. Det kommer bl.a. til udtryk derved, at den kristne kirke har fastslået, at de bibelske skrifter er kanon, dvs. norm og rettesnor for kristen lære og forkyndelse (jf. Præsteløftet). Det må derfor være et ufravigeligt krav, at de holdningsændringer, som er sket i tidens løb, og de holdningsændringer, som nutidens kristne eventuelt må foretage, ikke er udtryk for tilpasning til tidsånden, men kan legitimeres ud fra de bibelske skrifter.

2. Den aktuelle betydning af de bibelske tekster om homoseksualitet

Når kirken traditionelt har været afvisende over for homoseksuel praksis, skyldes det ikke mindst, at der i Bibelen findes en række tekster, som tydeligt afviser denne praksis. Men, kan man spørge, er denne afvisning forpligtende i vore dage? Spørgsmålet udgør et konkret problem inden for det omfattende kompleks af principielle spørgsmål vedrørende ret bibeltolkning og bibelbrug. Dette problemkompleks kræver nogle bemærkninger:

¹¹⁹) *Confessio Augustana*, artikel XXVIII,78.

Udgangspunktet er som nævnt, at de bibelske skrifter er rettesnor for kristen lære og forkyndelse. Samtidig er det en kendsgerning, at det bibelske materiale er mangesidigt, og at det samfund, vi lever i, på mange måder er forskelligt fra de samfund, som de bibelske skrifter oprindeligt henvendte sig til. For at tage højde for de problemer, som følger heraf, er det formålstjenligt at skelne mellem tre trin:

1. Hvordan forstod man oprindeligt den konkrete tekst?

2. Hvad er forpligtende i dag?

3. Hvordan overføres og anvendes indholdet af en konkret bibelsk tekst på vore dages problemstillinger?

Disse arbejdsstrin kan ikke adskilles helt, men giver alligevel en struktur over arbejdsgangen.

Ad.1. Man må søge at læse teksterne i deres historiske sammenhæng, og herunder søge at se den konkrete tekst både i dens umiddelbare og i dens fjernere kontekst. Det indebærer bl.a. bestræbelsen på at se, i hvilken teologisk helhedsramme den konkrete tekst hører hjemme.

Ad. 2. Der har i tidens løb udkrystalliseret sig en række regler for ret bibeltolkning. Den vigtigste regel er, at Bibelen er sin egen fortolker. Denne tolkningsregel kan udmøntes i andre regler:

a. Jesu forkyndelse og gerning er Bibelens centrum. De nytestamentlige tekster skal derfor læses i lys af de centrale tekster f.eks. det dobbelte kærlighedsbud og Bjergprædikenen, hvor Jesu etiske undervisning kommer frem.

b. Det Nye Testamente (NT) med centrum i Jesus Kristus udgør kriteriet for, hvad der i Det Gamle Testamente (GT) har gyldighed. Dette hænger sammen med, at både Jesus selv og NT i øvrigt understreger, at der er sket et pagthistorisk brud ved Jesu Kristi komme. Den gammeltestamentlige åbenbaring er "skyggen" (Hebr.10,1ff.), og sagen selv ligger først klart med Jesu og apostlenes forkyndelse og undervisning. Åbenbaringen i GT har karakter af foreløbig åbenbaring.

En anden tolkningsregel går ud på, at man må være opmærksom på de konkrete teksters karakter og bl.a. sondre mellem beskrivelser af historiske forhold og udsagn af læremæssig karakter. Det betyder eksempelvis, at de gammeltestamentlige udsagn om flerkoneri (bigami) ikke kan tillægges læremæssig autoritet.¹²⁰

¹²⁰) I den forbindelse må det også nævnes, at Gjesing: *Velsign, forband ikke...*, Pr.f. Bl. 1994 s. 557f. fremfører, at kravet om svogerægteskab, leviratsægteskab (5.Mos.25,5-10) i GT fremstår som

Ad. 3. En ret bibelbrug forudsætter, at de forhold, som de bibelske tekster omhandler, svarer til nutidige forhold eller på rimelig måde kan overføres på nutidige forhold.

I tilknytning til disse principielle overvejelser vil vi nu først (I) se på den mest nærliggende forståelse af de bibelske tekster om homoseksualitet, derpå vil vi (II) overveje, hvilken teologisk helhedsforståelse de er udtryk for, og om de omhandler de samme fænomener, som man i dag forstår ved homoseksualitet. På denne baggrund vil vi (III) konkludere, hvilken nutidig betydning de pågældende bibeltekster har.

Fremgangsmåden vil være, at vi via en stillingtagen til en del af debatten om de enkelte tekster om Bibelens syn på homoseksuel praksis i det hele taget vil søge at nå frem til den mest rimelige forståelse af de relevante tekster.

2.1.1. Det Gamle Testamente

a. Tredje Mosebog 18,22 og 20,13

I GT forbydes homoseksuel praksis udtrykkeligt to steder i den såkaldte "Hellighedslov", nemlig 3.Mos.18,22: "Du må ikke have samleje med en mand, som man har samleje med en kvinde. Det er en vederstyggelighed", og 3.Mos.20,13: "Hvis en mand har samleje med en mand, som man har samleje med en kvinde, har de begge to begået en vederstyggelighed. De skal lide døden. De har selv skylden for deres død."

Umiddelbart synes disse to tekster at udtale et klart og omfattende forbud mod homoseksuel praksis. Ikke desto mindre er der blevet fremført forskellige tolkningsforslag, der har det fælles motiv, at man vil søge at friholde den homoseksualitet, som findes i nutidens stabile og trofaste parforhold, fra de bibelske skrifers fordømmelse. Det er således blevet foreslået, at den

mere vægtigt end forbudet mod homoseksuel praksis. Og kravet om svogerægteskab har kirken aldrig fastholdt, så hvorfor ikke også opgive forbudet mod homoseksuel praksis? Dette resonnement falder imidlertid af flere grunde: For det første tager Gjesing fejl med hensyn til vægtforholdet mellem svogerægteskab og homoseksuel praksis. Ser man nærmere efter, var det i en helt speciel situation, "Når brødre bor sammen" (v.5), at svogerægteskab kom på tale. Endvidere var det frivilligt, om en mand ville gifte sig med sin svigerinde (v.7). Sanktionen kunne højst blive offentlig ydmygelse (v.9). Helt anderledes alvorligt så man på homoseksuel praksis. For det andet lægger Gjesing ikke vægt på den afgørende kendsgerning, at medens vi i NT ikke finder kravet om svogerægteskab fastholdt, bliver forbudet mod homoseksuel praksis tydeligt opretholdt.

homoseksualitet, som forbydes, er den, som forekom i sammenhæng med de fremmede religioners tempeltjeneste (kultprostitution), eller som udgør et aspekt ved *hedenskabet* mere generelt.¹²¹ At en sådan hedensk homoseksualitet udgjorde en vis trussel imod det gammeltestamentlige Israel fremgår af en række tekster (5.Mos.23,18-19; 1.Kong.14,24; 15,12; 22,47), som afviser homoseksuel prostitution.

Der fremføres normalt to argumenter for, at det er den homoseksualitet, som praktiseres i forbindelse med hedenskab, som teksterne i 3.Mos.18 og 20 afviser. Det første argument består i, at sammenhængen skulle dreje sig om rituel renhed, nemlig at Israels folk ikke måtte gøre sig urent eller gøre landet urent ved at handle, som de tidligere beboere havde handlet (jf. 3.Mos.18,24-30). Dette vil vi ikke afvise, men det virker ikke rimeligt heraf at slutte, at homoseksuel praksis skulle være tilladt, hvis den fjernes fra en sådan sammenhæng. Tekstmaterialet viser nemlig også, at homoseksuel praksis afvises på linie med en række andre brud på det sjette bud (3.Mos.18,6-20 + 23 og 20,10-21). Der er således grund til at antage, at det sjette bud er den afgørende ramme, som forbudet mod homoseksuel praksis indgår i. Det er, fordi homoseksuel praksis er et brud på det sjette bud, at den afvises.

Det andet argument for at opfatte homoseksuel praksis som et aspekt ved hedenskabet går ud på, at homoseksualiteten bedømmes som en "vederstyggenhed".¹²² At den homoseksuelle praksis stemples som en "vederstyggenhed" betyder imidlertid ikke, at den skulle være udtryk for hedenskab, men blot at den er klart i modstrid med den hellighed, som Gud kræver af sit folk. Det samme udtryk ("det afskyr Herren") bliver brugt i 5.Mos.24,4 i forbindelse med udstedelsen af skilsmissebrev, altså i en sammenhæng, som ikke umiddelbart har noget med hedenskabet at gøre.

En anden indvending, som hyppigt bliver ført i marken, drejer sig om *dødsstraffen*, som nævnes i 3.Mos.20,13. Når vi i dag formodentlig ikke vil fastholde dødsstraffen, hvordan er det da muligt at opretholde forbudet mod homoseksualitet, lyder indvendingen. Er det ikke inkonsekvent? Som svar kan der peges på, at vi, når vi foretager en sådan sondring, er i godt selskab. Jesus afviste nemlig i

¹²¹) Eksempelvis P. Honore: *Fra Moses til nutiden*, Herning 1992 s. 49 og 84f. J. Aagaard: *Etisk argumentation omkring homoseksualitet*, i: ... *har jeg ikke kærlighed*, Århus 1985 s. 128. Gjesing: *Velsign* s. 543, nærmer sig denne tankegang, når han taler om, at homoseksualiteten blev forbundet med kanaanæisk kultur.

¹²²) Gjesing: *Velsign* s. 543. Aagaard: *Etisk argumentation* s. 128.

en lignende sammenhæng dødsstraf, men fastholdt budets etiske indhold. Det drejer sig om "Kvinden grebet i ægteskabsbrud", hvor Jesus afviste at stene hende, men fastholdt seksualetikken: "Gå, og synd fra nu af ikke mere" (Joh.8,11). Jesu holdning har på dette punkt sammenhæng med, at der i Gudsriget ikke er den sammensmeltning af åndeligt og verdsligt regimente, som i den gammeltestamentlige tidsalder.

Ved nærmere eftersyn kan ingen af de nævnte indvendinger altså rukke ved den umiddelbare forståelse: Der er tale om et klart og omfattende forbud mod homoseksuel praksis. Der er endog al grund til at antage, at forbudene har en generel adresse. Det udtryk, som bruges i 3.Mos.18,22 om partneren, "med en mand", betyder egentlig "en person af hankøn". Der er altså tale om en meget generel term, som signalerer, at enhver form for kønslig omgang mellem mænd er forbudt. Det samme udtryk, "en person af hankøn", bruges i øvrigt i 1.Mos.1,27 om skabelsen af mennesket som mand og kvinde. Det indicerer, at homoseksuel praksis må betragtes som et brud på den kønspolaritet, som Skaberen har givet.

b. Første Mosebog 19,1-11

Den tekst i GT, som traditionelt har været anset for mest tungtvejende, når det gjaldt afvisning af homoseksuel praksis, er beretningen om forsøget på homoseksuel voldtægt mod de to engle, som besøgte Lot i Sodoma (1.Mos.19,1-11).¹²³ Det fremgår imidlertid ikke entydigt, at det var homoseksuel praksis, som var "Sodomas synd". Homoseksuelle handlinger indgår nemlig i et større mønster sammen med andre elementer, vold, voldtægt og social synd. Man kan med en vis ret hævde, at det var volden, forsøget på homoseksuel voldtægt, som udgør det centrale i Sodomas synd. Dermed kan man ikke isoleret betragte benytte denne tekst som argument imod ikke-voldelig homoseksualitet.¹²⁴ Samtidig afslører teksten, at man i GT kender til homoseksualitet, som ikke er knyttet til kultisk prostitution. Som nævnt findes der en del tekster i GT, som nævnes i forbindelse

¹²³) Begrebet "sodomi" er afledt af beretningen fra Sodoma.
En tilsvarende beretning findes i Dom.19,22ff.

¹²⁴) Der henvises med basis i D.S. Bailey: *Homosexuality and the Western Christian Tradition*, New York 1955 ofte - og med rette - til, at "Sodomas synd" i Bibelen ikke generelt identificeres med homoseksualitet. Se eksempelvis Ez.16,49, som understreger den sociale synd i Sodoma. Først i "anden omgang" kan denne tekst med en vis forsigtighed tages til indtægt for en afvisning af homoseksualitet, nemlig fordi Judas' Brev 7 muligvis sigter til Sodomas og Gomorras homoseksualitet som begrundelse for deres hårde straf.

med tempelprostitution, der formentlig har indbefattet homoseksuelle handlinger, selv om det ikke udtrykkeligt nævnes. Det drejer sig om 5.Mos.23,17-18; 1.Kong.14,24; 15,12; 22,47. Samtidig kan det anføres, at der er tekster, hvor man med god ret kunne hævde, at homoseksuelle handlinger ligger implicit i opremsningen af andre seksuelle synder, f.eks. 5.Mos.27,20-23, fordi de viderefører det centrale element fra hellighedsloven.

2.1.2. Det Nye Testamente

I NT afvises homoseksuel praksis tydeligt i tre tekster.

a. Romerbrevet 1,26-27

"Derfor prisgav Gud dem til vanærende lidenskaber: Deres kvinder udskiftede den naturlige omgang med den naturstridige, og ligeså opgav mændene den naturlige omgang med kvinden og optændtes af deres begær efter hinanden; mænd levede skamløst med mænd og pådrog sig derved den straf for deres vildfarelse, som de fortjente" (Rom.1,26-27). Sammenhængen, hvorfra citatet er taget, er den, at Paulus i Rom.1,18-32 beskriver konsekvenserne af, at mennesker ikke længere ærer Skaberen. Kvindelig og mandlig homoseksualitet udgør én af de tre konsekvenser, som Paulus markerer med udtrykket "Derfor prisgav" (v.24, 26 og 28). Vi bemærker, at der ikke er tale om en formaning til de kristne, men om en beskrivelse af det moralske forfald, som foregår side om side med det religiøse forfald. Den religiøse forvirring fører til etisk kaos. Det er også værd at notere sig, at homoseksualitet opregnes sammen med en række andre synder. Hele afsnittet har en principiel karakter, hvilket i udgangspunktet peger i retning af, at der ikke er tale om specielle former for homoseksuel praksis.

Den teologiske debat om Rom.1,26-27 har været omfattende. Vi vil her tage 5 aspekter frem:

1. Det er blevet nævnt, at der i v.26 ikke skulle være tale om *kvindelig homoseksualitet*, men muligvis om seksuelt samkvem med dyr.¹²⁵ Til forsvar for denne tolkning kan anføres, at noget sådant faktisk forbydes i 3.Mos.18,23 og 20,16. Men det virker ikke indlysende, at v.26 skulle handle om andet end kvindelig homoseksualitet, når alle er enige om, at v.27 handler om mandlig homoseksualitet, og de to vers er forbundet med et tydeligt "ligeså".

¹²⁵) Gjesing: *Velsign* s. 544.

2. Et afgørende spørgsmål er, hvad der menes med "*den naturlige omgang*" hhv. "den naturstridige". Det er blevet foreslået, at Paulus med "den naturlige omgang" og "den naturstridige" omgang har tænkt på det, der var naturligt for det enkelte menneske. Tankegangen skulle da være, at heteroseksuelle mennesker er begyndt at praktisere homoseksuelle handlinger.¹²⁶ Og det skulle videre betyde, at disse udsagn ikke rammer vore dages "ægte" homoseksuelle, for hvem den homoseksuelle adfærd er naturlig. Denne tolkning er ikke uden gode argumenter: Talen om, at man "udskiftede", "opgav" og "optændtes", kunne godt tyde på, at nogle mennesker har besluttet at handle imod det, som egentlig var naturligt for dem. Alligevel tyder hele sammenhængen på, at det er skabelsen, der er udgangspunktet og målestokken. Paulus tænker ikke individuelt, men universelt, således at eksempelvis "den naturlige omgang med kvinden" er det, som ifølge Skaberens hensigt er naturligt for det maskuline køn generelt. Teksten skildrer da ikke primært individers valg, men et kollektivt frafald fra Gud. Set i skabelsens kontekst er alle homoseksuelle relationer unaturlige.

Den nævnte tilknytning til skabelsen bliver yderligere stadfæstet af det faktum, at Paulus, på samme måde som den græske oversættelse af 1.Mos.1,27, i Rom.1,26-27 ikke benytter de normale ord for mand og kvinde, men *thelys* og *arsen*, kvindelig og mandlig.¹²⁷

3. Det bliver ofte fremført, at Paulus og de øvrige bibelske forfattere ikke kendte til "*ægte*", *konstitutionel homoseksualitet*.¹²⁸ Det vil sige den drift, som ensidigt er rettet mod personer af samme køn. Dette synspunkt skulle godtgøre, at Bibelens udsagn udelukkende drejer sig om de uægte homoseksuelle og derfor ikke rammer vore dages "ægte" homoseksuelle. Det er korrekt, at Bibelens udsagn ikke sonder mellem ægte og uægte (invert/pervert; konstitutionel/tilegnet) homoseksualitet. Det vi møder hos de bibelske forfattere er fortrinsvis en fokusering på den homoseksuelle adfærd, praksis, ikke på orienteringen. De bibelske skrifter afviser homoseksuel praksis, hvad enten der ligger en konstitutionel disposition eller en erhvervet orientering bag, fordi det er imod Guds skabelses mønster, hvor seksuelt samliv udelukkende hører hjemme i ægteskabet mellem mand og kvinde.

Dermed er det imidlertid ikke givet, at Paulus ikke har kendt til konstitutionel homoseksualitet.

¹²⁶) J. Boswell: *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*, Chicago 1980, s. 108-111.

¹²⁷) Lærerrådet ved Det teologiske Menighetsfakultet: *Homofili, kirke og samfunn*, Oslo 1993, s. 32f.

¹²⁸) Lærerrådet ved Det teologiske Menighetsfakultet: *Homofili, kirke og samfunn*, Oslo 1993, s. 13.

Paulus kom som bekendt fra Tarsus, et center for den hellenistiske kultur. Og i det antikke Grækenland kendte eksempelvis både Platon og Aristoteles til en skelnen mellem medfødt og erhvervet homoseksualitet.¹²⁹ Og Jesus giver i Matt.19,12 udtryk for en lignende sondring, når han taler om at være uegnet til ægteskab "fra moders liv" og at være uegnet af andre årsager. Både i en græsk og en jødisk kontekst har man således på nytestamentlig tid haft mulighed for at sondre mellem medfødt og senere erhvervet homoseksualitet.

Når der tales om, at mændene "optændtes af deres begær efter hinanden", kunne det vel også tolkes i retning af, at der ikke er tale om ægte *heteroseksuelle*, som næppe kan optændes af begær efter andre mænd.

4. Også i forbindelse med Rom.1,26-27 har man fremført tesen om, at det, som teksten egentlig tager afstand fra, er den homoseksualitet, som forekommer i forbindelse med *afgudsdyrkelsen*.¹³⁰ Hvis det er tilfældet, betyder det, at vore dages homoseksuelle praksis, som ikke er koblet sammen med afgudsdyrkelse, ikke rammes af Rom.1,26-27. Den nævnte tese er så meget mere nærliggende, som den bærende tankegang i Rom.1,18-32 er frafaldet fra den sande gudsdyrkelse. Man henviser også hyppigt til, at homoseksualitet for samtidens hellenistiske jødedom var et klassisk eksempel på den unatur, som tabt gudskundskab førte til. Nogle har hævdet, at det er homoseksuel prostitution, som Rom.1,26-27 skulle tage afstand fra. Sidstnævnte synspunkt kan imidlertid afvises med henvisning til, at kvindelig kultisk homoseksuel prostitution er et ukendt fænomen i antikken.¹³¹ Tese om, at der i Rom.1,26-27 tænkes på en mere almen sammenhæng mellem hedenskab og homoseksualitet, kan derimod ikke uden videre afvises.

Alligevel må afsnittets generelle karakter fastholdes, nemlig at de anførte synder er udslag af menneskehedens frafald fra tilbedelsen af Skaberen, og at homoseksualiteten på samme måde som den almene seksuelle perversion (v.24-25), den forkastelige tankegang og de usømmelige handlinger (v.28ff.) må bedømmes som forkert, hvad enten den forekommer i en konkret hedensk kontekst

¹²⁹) Platon, *Symposion* 191, i: Platon: *Werke in acht Bänden griechisch und deutsch*, dritter Band, Darmstadt 1990 s. 277. Aristoteles: *Nicomacheam Ethics* VII, v (Racham s. 401f.) Se også kapitel 1 i nærværende rapport.

¹³⁰) Jf. Moxnes: *Hedningenes synder?*, i Norsk Teologisk Tidsskrift 1993, s. 21f. J. Aagaard: *Etisk argumentation*, s. 129-131.

¹³¹) Lærerrådet ved Det teologiske Menighetsfakultet: *Homofili, kirke og samfunn*, s. 36.

eller ej.

5. Vi har bemærket, at det er Gud, der prisgiver de frafaldne til forskellige former for synd (v.24, 26 og 28). Samtidig har vi noteret os, at det enkelte menneske tilsyneladende selv vælger den homoseksuelle livsform (v.26-27). Der synes således at være tale om en sammenvævning af skyld og skæbne, men altså også om skyld og dermed om ansvar.

b. Første Korinterbrev 6,9ff.

Homoseksuel praksis afvises endvidere i to såkaldte lastekataloger. Først i 1.Kor.6,9ff.: "Far ikke vild! Hverken utugtige eller afgudsdyrkere eller ægteskabsbrydere eller mænd, der ligger i med mænd, eller tyve eller griske mennesker, ingen drukkenbolte, ingen spottere, ingen røvere skal arve Guds rige."

Paulus har i de foregående vers advaret de kristne mod at føre retssager mod hinanden. En sådan praksis hører ikke hjemme blandt kristne. Det var langt bedre at lide uret end at begå uret. Og Paulus fortsætter med via et lastekatalog at minde dem om deres fortid og om, hvilken ændring der har fundet sted i deres liv. I den forbindelse bliver både den aktive og den passive form for homoseksualitet fordømt.

Der har været en del debat om, hvorvidt det nu virkelig er *homoseksuel praksis*, Paulus her sigter til. Der skyldes bl.a. de to ord, *malakoi* og *arsenokoitai*, som anvendes i grundteksten. Det første ord, *malakoi*, behøver ikke sigte til homoseksuel praksis. Det kan i almindelighed betegne en person, som er blød, veg og eftergivende. Men det forekommer også i forbindelse med homoseksuel praksis og betegner da enten den passive part i forholdet eller homoseksualitet i det hele taget. Men når det her forekommer sammen med *arsenokoitai*, er der ingen grund til at betvivle, at *malakoi* betegner den passive part i et homoseksuelt forhold. *Arsenokoitai* betyder nemlig egentlig en mands-samligger og er muligvis dannet på baggrund af 3.Mos.18,22 og 20,13. Der er altså god grund til at fastholde, at der i 1.Kor.6,9 er tale om homoseksuel praksis.

Men dermed er debatten ikke ophørt. Det er fra forskellig side blevet anført, at der er tale om *specielle former for homoseksuel praksis* så som pæderasti eller prostitution.¹³² Hensigten er endnu engang at friholde de ægte homoseksuelle i trofaste parforhold for Paulus' fordømmelse. Men

¹³²) Lærerrådet ved Det teologiske Menighetsfakultet, *Kirken og homofili*, Oslo 1988 s. 5.

en sådan tolkning holder næppe. Det er ikke sandsynligt, at lastekatalogerne gav sig af med sådanne specielle forhold. Og hvis Paulus endelig ville præcisere, at det var sådanne specielle forhold, han sigtede til, er det uforståeligt, at han ikke har valgt nogle af de begreber, som stod til hans rådighed. Paulus har tværtimod - i lighed med GT (3.Mos.18 og 20) - benyttet ord, som dækker over alle former for mandligt homoseksuelt samkvem.

c. Første Timoteusbrev 1,10

Paulus advarer i begyndelsen af 1.Tim.1 mod nogle vranglærere, som bl.a. vil undervise i loven, skønt de tilsyneladende ikke helt ved, hvad den går ud på. I den situation finder Paulus det nødvendigt at minde om lovens hensigt og indhold: "Men vi ved, at loven er god, hvis man bruger den, som lov skal bruges, og når man ved, at en lov ikke er bestemt for retskafne, men for lovbrydere og genstridige, for gudløse og syndige, for spottere og ugudelige, for dem, der slår deres far eller mor ihjel, for drabsmænd, utugtige, mænd der ligger i med mænd, bortførere, løgnere, menedere ..." (1.Tim.1,8-10).

Ser man nærmere efter, bliver det tydeligt, at det er de ti bud, som ligger under overfladen. Lastekataloget beskriver overtrædelser af de ti bud. Og midt i denne opremsning finder vi på det sjette buds plads: "utugtige, mænd der ligger i med mænd". Både de, som praktiserer heteroseksualitet og de, der praktiserer homoseksualitet uden for ægteskabet nævnes her som overtrædere af det sjette bud. Konsekvensen er, at homoseksuel praksis bryder dekalogens krav lige så sikkert som heteroseksuelt ægteskabsbrud.

I 1.Tim.1,10 benyttes på samme måde som i 1.Kor.6,9ff. udtrykket *arsenokoitai*, der som nævnt dækker over alle former for mandligt homoseksuelt samkvem.

Der kan yderligere nævnes nogle tekster, som muligvis hentyder til homoseksuel praksis, nemlig 2.Pet.2,4-9, Judas 7 og Åb.22,15.

2.1.3. Sammenfattende om de bibelske tekster om homoseksualitet

I et samlet overblik over disse tekster fra såvel GT som NT er der tre ting, som springer i øjnene:

1. De anførte tekster er entydige i deres afvisning af homoseksuel praksis. Intet sted i Bibelen så meget som antydes det, at homoseksuel praksis skulle være accepteret.

2. Både de gammeltestamentlige forbud mod homoseksuel praksis og de tre nytestamentlige

tekster, som på forskellig vis afviser denne praksis, har omfattende karakter. Det er ikke specielle udgaver af homoseksuel praksis, men enhver form for mandlig (og kvindelig, Rom.1,26) homoseksuel praksis, der afvises.¹³³

3. Der er tale om relativt få og kortfattede tekster. Dette må tolkes som et indicium for, at homoseksualitet ikke blev regnet for noget stort problem for Guds folk i GT og NT. Og det begrænsede antal tekster må desuden opfattes som et tegn på, at afvisningen af homoseksuel praksis blev anset for selvfølgelig.

2.2. Den aktuelle gyldighed af de bibelske tekster om homoseksualitet

Skønt Bibelens udsagn om homoseksuel praksis er entydige og omfattende, er der i princippet to forhold, som kunne medføre, at de ikke har aktuell anvendelighed: 1. Hvis de bliver ophævet af andre mere centrale tekster. 2. Hvis det ved nærmere undersøgelse viser sig, at den homoseksualitet, som er aktuell i dag, er af en helt anden beskaffenhed end den, som de bibelske tekster tager afstand fra.

2.2.1. Den teologiske helhedsforståelse bag teksterne

Hvis man skal forstå de bibelske tekster om homoseksuel praksis ret, er det vigtigt at forsøge at få afklaret, i hvilken teologisk sammenhæng man oprindeligt har forstået disse tekster. Der er ganske vist ikke enighed om, hvad der udgør den ramme, som teksterne skal betragtes i. Nogle har som nævnt ment, at det er afvisningen af hedenskabet, der ligger bag afvisningen af homoseksualiteten i de pågældende tekster. Andre har anført, at homoseksuel praksis blev forbudt, fordi mandens sæd derved gik til spilde.¹³⁴ Men efter alt at dømme er det en helt anden tankegang, som bærer den bibelske afvisning af homoseksuel praksis.

De konkrete tekster om homoseksualitet lader sig bedst forstå som en nødvendig konsekvens af

¹³³) Dette synspunkt er omstridt. H. Moxnes: *Hedningenes synder?* s. 1-34 giver et indblik i, hvilken opfindsomhed der er udfoldet for at få teksterne til at sige noget andet end det, de umiddelbart siger. Dette arbejde har utvivlsomt medført dybere forståelse af den samtid, hvori de bibelske tekster om homoseksualitet er blevet til. Alligevel må det fremlagte synspunkt fastholdes. Der har været rige muligheder for de bibelske forfattere til at præcisere, hvis det var specielle former for homoseksuel praksis, de havde i sigte. Når dette ikke er sket, kræver det særdeles gode argumenter senere at postulere en sådan specificering.

¹³⁴) Gjesing: *Velsign*, s. 544.

Bibelens grundlæggende syn på seksualitet og samliv, som vi møder det hos Jesus Kristus (Matt.19,1-12) og i Første Mosebogs beskrivelse af tilværelsens grundvilkår (1.Mos.1-2).

Bibelens grundlæggende syn på seksualitet og samliv kan udfoldes i 2 punkter:

1. Kønsdifferentieringen er et skabelsesgivet grundvilkår. Mennesket er skabt som mand og kvinde (1.Mos.1,27; Matt.19,4).
2. Alt legitimt seksuelt samliv hører hjemme inden for ægteskabets ramme (1.Mos.2,24; Matt.19,5ff.).
- (3) Denne forståelse af ægteskabet værnes af det sjette bud, som i GT og NT både eksplicit og implicit indtager en fremtrædende plads.

De konkrete udsagns afvisning af homoseksuel praksis må da bedømmes som en specificering af det grundlæggende bibelske syn på seksualitet og samliv. Dermed kan disse udsagn ikke opfattes som perifere eller ligegyldige, men må betragtes som centrale og normative.

Denne forståelse af den teologiske ramme om teksterne om homoseksuelitet er ikke grebet ud af den blå luft. Det fremgår bl.a. af, at både teksterne i Hellighedsloven (3.Mos.18,22 og 20,13) og Rom.1,26f. terminologisk griber tilbage til 1.Mos.1,27.¹³⁵ Desuden forstår 1.Tim.1,10 tydeligvis homoseksuel praksis som en overtrædelse af det sjette bud.¹³⁶ Og muligvis er det samme tilfældet, hvad angår 1.Kor.6,9.

Konsekvensen af at se teksterne om homoseksuelitet i den anførte teologiske helhedsramme er bl.a., at forbudet mod homoseksuel praksis er baseret på Guds skabervilje og har dermed universel adresse.

2.2.2. Ekskurs om ægteskabet i Bibelens lys

Bibelens syn på ægteskabet er ikke udtømt med det allerede fremførte, at alt seksuelt samliv hører hjemme inden for ægteskabets rammer. I Bibelen opfattes ægteskabet som den fundamentale

¹³⁵) I 3.Mos.18,20 anvendes ordet *zakar*, mandlig, hankøn. Tilsvarende ordbrug findes i 1.Mos.1,27 i forbindelse med skabelsen af mennesket til mand og kvinde. Ligeledes bruger Paulus i Rom.1,26f. ikke de sædvanlige ord for kvinde og mand, men *thelys* (hunkøn, kvindelig) og *arsen* (hankøn, mandlig) sådan som man også gør i den græske oversættelse af 1.Mos.1,27. (Lærerrådet ved Det teologiske Menighedsfakultet, *Homofili, kirke og samfund*, s. 24f. og 33).

¹³⁶) Også i *Barnabasbrevet* 19,4 og *Didaké* 2,2 opfattes homoseksuelle handlinger som brud mod det sjette bud.

samfundsmæssige institution. Ægteskabet er udtryk for Guds skabervilje og er derfor en orden, som er tiltænkt alle mennesker uafhængig af tro og kultur. Ægteskabet er altså hverken en menneskelig opfindelse eller et kirkeligt sakramente, men en gudgiven institution. Ægteskabet har to grundfunktioner: 1) Det er rammen om det altomfattende livsfællesskab mellem mand og kvinde ("de bliver et kød", 1.Mos.2,24) og 2) Det er redskab for slægtens videreførelse. Det betyder med andre ord, at forplantningen ikke, som man tidligere har været tilbøjelig til at mene, er ægteskabets eneste formål. Den grundlæggende funktion, som ægteskabet efter bibelsk tankegang har, underbygger yderligere forståelsen af, at vi i de bibelske skrifter møder en konsekvent afvisning af homoseksuel praksis.

2.2.3. Kærlighed og/eller institution

I lyset af kærlighedsbudets centrale plads i den kristne etik er det hyppigt blevet anført, at det afgørende ikke kan være den konkrete seksuelle adfærd, eftersom den er en udmøntning af kærlighed, omsorg, trofasthed og andre kristelige dyder.¹³⁷ Det skal selvfølgelig ikke bestrides, at der eksempelvis er forskel på homoseksuel voldtægt og et homoseksuelt parforhold præget af omsorg og trofasthed. Alligevel må denne erkendelse ikke få os til at tro, at de bibelske normer for seksualitet kan begrænses til et sæt af generelle dyder som kærlighed, omsorg og trofasthed, der kan praktiseres inden for et hvilket som helst forhold. Tværtimod sætter de bibelske skrifter en helt bestemt institution, ægteskabet mellem mand og kvinde, som det seksuelle samlivs legitime ramme. Det er i denne bestemte institution, det omfattende livsfællesskab skal udfoldes, og som ikke mindst skal være præget af kærlighed. Det er med andre ord udtryk for en misforståelse, hvis man vil benytte kærlighedsbudet til at undergrave ægteskabets unike status.

2.2.4. Forholdet mellem de bibelske tekster om homoseksualitet og vor tids

homoseksualitet

Hvis de bibelske tekster om homoseksualitet skal have relevans for en nutidig kirkelig bedømmelse af homoseksuel praksis, er det en forudsætning, at der er tale om det samme. Det har tilhængerne af en ændret kirkelig holdning til homoseksualitet tydeligvis også indset. Der er, som vi har konstateret,

¹³⁷) Gjesing, *Velsign*, s. 548. J. McNeill: *Kirken og den homoseksuelle*, København 1978 s. 85.

gjort adskillige forsøg på at knytte de bibelske afvisninger til specielle former for homoseksuel praksis: kultisk homoseksualitet, homoseksualitet i sammenhæng med hedenskab mere generelt, pæderasti, homoseksuel prostitution m.m. Hensigten bag disse bestræbelser har i vid udstrækning været at unddrage den ægte, konstitutive homoseksualitet og de trofaste parforhold mellem sådanne ægte homoseksuelle Bibelens fordømmelse. En hovedpointe i disse bestræbelser har været fremhævelsen af, at den bibelske afvisning af homoseksuelle forhold umuligt kan omfatte vore dages trofaste parforhold mellem ægte homoseksuelle, al den stund man på bibelsk tid ikke kendte til sådanne ægte homoseksuelle.

Denne argumentation falder af to grunde:

1. Som vi har set, er det sandsynligt, at man både i græsk og jødisk kultur har kendt til sondringen mellem medfødt og senere erhvervet homoseksualitet.

2. De bibelske skrifter er ikke interesseret i, hvad der ligger bag den konkrete homoseksuelle praksis, men koncentrerer sig overvejende om adfærden. Enhver form for homoseksuel praksis er, hvad enten den skyldes en ægte konstitutiv disposition, eller der er tale om en senere tillært livsstil, i strid med Guds vilje.

2.2.5. Er de ægte homoseksuelle skabt sådan?

Det bliver af og til fremført, at når de ægte homoseksuelle nu engang er skabt sådan, er det ukærligt at hindre dem i at følge deres naturlige driftsretning. Denne i og for sig sympatiske tankegang må imidlertid tages med forbehold. For det første er det i høj grad omdiskuteret, hvorvidt man kan tale om, at ægte homoseksuelle er "skabt" sådan. Mange vil mene, at den ægte homoseksualitet snarere har psykologiske og sociale end arvelige årsager. For det andet må begrebet "skabt" i denne forbindelse tages med et gran salt. Selv hvis det skulle vise sig, at det arvelige materiale er mere betydningsfuldt for tilblivelsen af den homoseksuelle driftsretning end hidtil antaget, kan man teologisk set ikke uden videre knytte begrebet skabt til homoseksualiteten sådan, at homoseksualitet kan hævdes at være udslag af Guds skabervilje. Vi må snarere antage, at det er vores tilværelses karakter, som både skabt og ramt af syndefaldets konsekvenser, at vi møder homoseksualiteten på samme måde, som når mennesker eksempelvis fødes med fysiske eller psykiske handicaps. For det tredje er en argumentation ud fra menneskets natur etisk set forbundet med store problemer. Det, vi oplever som naturligt for os, er ikke nødvendigvis godt. Tværtimod har vi behov for en udefra

kommende målestok til at afgøre, hvad der er godt af alt det, som er naturligt for os.

2.3. Konklusion

Gennemgangen af de relevante bibelske tekster om homoseksuel praksis har vist, at den umiddelbare forståelse af disse tekster udmærket kan stå for en nærmere prøve. De relevante bibelske tekster er både entydige og omfattende i deres afvisning af homoseksuel praksis. Alt tyder på, at enhver form for mandlig (og kvindelig, Rom.1,26) homoseksuel praksis afvises. Denne afvisning bliver endvidere helt indlysende, hvis de konkrete tekster om homoseksualitet forstås som en specificering af det grundlæggende bibelske syn på seksualitet og samliv. Vi har desuden konstateret, at der hverken er grundlag for at hævde, at de bibelske tekster handler om noget helt andet end den moderne, ægte homoseksualitet, eller at man ud fra kærlighedsbudet eller de ægte homoseksuelles "skabthed" kan sandsynliggøre, at den bibelske afvisning er irrelevant. Der er med andre ord god grund til at fastholde, at den bibelske afvisning af homoseksuel praksis er forpligtende i dag.

3. Kirkelig velsignelse af registreret partnerskab

I det følgende vil vi (1) se på forholdet mellem ægteskab og partnerskab, (2) analysere begrebet "velsignelse" som et grundbegreb i forhold til menneskeligt samliv og endelig (3) fremkomme med synspunkter vedrørende velsignelsesritual for registreret partnerskab.

1. Forholdet mellem ægteskab og registreret partnerskab

1.1. Sociologisk analyse

Selv om ægteskabet er en ganske særlig form for fællesskab, kan det sociologisk set sammenlignes med andre former for fællesskab f.eks. kammeratskab, venskab, broderskab, søsterskab, arbejdsfællesskab o.lign., og således også med registreret partnerskab. I sådanne nære fællesskaber er der en række elementer, som er vigtige, såsom respektfuld og ansvarlig omgang med hinanden, kærlighed, trofasthed, hensynsfuldhed, omsorg m.m. Der er altså momenter i ægteskabet, som gælder alle former for fællesskaber.

Især det registrerede partnerskab lader sig sammenligne med ægteskabet. Begge samlivsformer er anerkendt af Folketinget og stadfæstes og registreres af de borgerlige myndigheder. Der er i begge tilfælde tale om samlivsformer, som rækker ud over venskab, kammeratskab m.m., idet det også omfatter egentligt samliv, hvor man tager ansvar for hinandens liv og har seksuelt samliv. Begge samlivsformer har de samme retsvirkninger, bortset fra at der på nuværende tidspunkt ikke er opnået mulighed for, at registrerede par af samme køn kan adoptere børn.

Til forskellene hører, at ægteskabet ubestridt har været betragtet som den grundlæggende samlivsform til trods for, at der altid har eksisteret homoseksuelle mennesker, og at nogle også har levet sammen i parforhold. Først i 1989 blev der her i landet opnået mulighed for, at homoseksuelle, der ville leve sammen, kunne få deres forhold registreret. Det registrerede partnerskab er altså af nyere dato, og selve institutionen "det registrerede partnerskab" er trods indførelsen fortsat en omstridt størrelse. Vedtagelsen af loven om registreret partnerskab vidner om, at der var sket en

holdningsændring hos Folketingets flertal i synet på homoseksualiteten og homoseksuelles mulighed for at leve sammen på ægteskabslignende vis.

Trods vedtagelsen og den offentlige anerkendelse af det homoseksuelle samliv har Folketinget markeret, at der ikke er tale om et ægteskab, i og med at det registrerede homoseksuelle par principielt ikke har mulighed for at adoptere børn. Mens ægteskabet rummer mulighed for at sætte børn i verden og skabe en familie, er der inden for partnerskabets ramme ikke nogen mulighed for det.

Køns-forskelligheden er grundlæggende i ægteskabet, mens køns-ligheden er grundlæggende i partnerskabet. Nogle har betonet ligheden mellem ægteskab og samliv mellem homoseksuelle og har fremført dette som en begrundelse for ønsket om kirkelig velsignelse eller kirkelig forbøn. Andre har i debatten betonet forskellen mellem ægteskab og partnerskab, en betoning som hos nogle har ført til, at de modsætter sig det registrerede partnerskab, mens samme betoning hos andre har ført til, at de går ind for det registrerede partnerskab.

Motivationen for at indføre det registrerede partnerskab er bl.a. en kollektiv skyldfølelse over den måde, hvorpå homoseksuelle traditionelt er blevet behandlet, ønsket om at give mulighed for ordentlige forhold og medvirken til større forståelse og accept af de homoseksuelle. Endelig kan det ses som et resultat af de homoseksuelles egen kamp for ligeberettigelse og frihed.

Loven er en udfordring for kirken, som må gennemtænke sin holdning til forslaget om en kirkelig velsignelse af det registrerede partnerskab. Det er vigtigt, at kirken forstår, at ønsket om en kirkelig velsignelse både er et udtryk for, at nogle homoseksuelle føler, at de har brug for Guds velsignelse af deres forhold, og at det er et led i en ideologisk kamp for fuld ligestilling mellem ægteskab og partnerskab.

1.2. Teologisk bedømmelse

Når kirken skal tage stilling til spørgsmålet om kirkelig velsignelse af registreret partnerskab, bør det udelukkende ske på teologiske præmisser¹³⁸ baseret på de bibelske skrifter og kirkens bekendelse.

Bibelen omtaler alene det monogame ægteskab som legitim samlivsform. Denne samlivsform er udtryk for Guds grundlæggende vilje, som den blev givet til kende ved skabelsen: "Gud sagde: 'Lad

¹³⁸) Et synspunkt, Lars Ole Gjesing tilslutter sig i svar til Juul Væрге (Pr.f.Bl. 50/1994, s.1042).

os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os!... Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: 'Bliv frugtbare og talrige ...' (1.Mos.1,26-28). Denne tanke videreføres i 1.Mos.2,24: "Derfor forlader en mand sin far og mor og binder sig til sin hustru, og de to bliver ét kød", ligesom den bekræftes af Jesus i Matt.19,4-6¹³⁹ og er bestemmende for hele det bibelske mønster: Ved skabelsen af mennesket i Guds billede satte Gud en orden, et fællesskab mellem mand og kvinde. Det er dette fællesskab mellem manden og kvinden, der velsignes. I det sjette bud er det underforstået, at ordningen er den eneste legitime ramme for samlivet mellem mand og kvinde.

Når Bibelen taler om homoseksualitet, er det aldrig med tilslutning. Homoseksualitet betragtes som en unaturlig forvrængning af den orden, Skaberen selv har sat for seksuelt samliv.

Det bibelske syn er således entydigt og klart og involverer grundlæggende træk i menneskelivet: Meningen med skabelsen af mand og kvinde, gudbilledligheden, ægteskab og familie og seksualitetens plads og formål.

Her overfor gøres det gældende, at det nye består i, at der nu er virkelig kærlighed til stede mellem de to af samme køn. Det kan naturligvis være tilfældet, men selv kærlighed, som er dybtfølt og som opleves ægte, kan være 'forkert' og perverteret. Det gælder f.eks., hvor der opstår kærlighed mellem en gift person og en ugift eller på tværs af ægteskaberne. Mennesker er skabt til kærlighed som Guds skabninger, som skabt i hans billede, som mand og kvinde af ham, som er kærlighed. Det betyder, at Gud, som er kærlighed, står over vores kærlighed, og at vores kærlighed perverteres, dersom vi vender os bort fra hans kærlighed nedlagt i skabelsen af mand og kvinde. Guds vilje skal være ledestjernen for vores kærlighed. At der altså opstår kærlighed mellem to af samme køn, er ikke i sig selv argument for, at de skal etablere et egentligt samliv, når Guds vilje ikke går i den retning.¹⁴⁰

Dernæst anføres det, at det seksuelle samliv i ægteskabet ikke alene har forplantningen som mål, men også har selvstændig værdi som et udtryk for kærligheden mellem mand og hustru. I det homoseksuelle partnerskab er det seksuelle samliv ligeledes et udtryk for kærlighed. Men Bibelen åbner ikke mulighed for, at det seksuelle samliv kan flyttes over i andre fællesskabsformer som f.eks.

¹³⁹) Se nærmere kapitel 2 i denne redegørelse.

¹⁴⁰) Se nærmere Wolfhart Pannenberg: *Kan kærlighed være synd?*, (folder), Århus 1995.

det homoseksuelle parforhold. I så fald ville det faktisk kunne flyttes over i et pædofilt forhold, som også kan tænkes at være udtryk for kærlighed.¹⁴¹ Seksuallivet tjener ifølge Bibelen ikke alene forplantningen, men uddyber også fællesskabet mellem ægtefællerne, sådan som det både kommer frem i 1.Mos.2,21-24 og Højsangens bog. Men alligevel: Bibelen accepterer ikke andre fællesskabsformer, der inkluderer seksuelt samliv, end ægteskabet. Om ægteskabet siger Rudolph Arendt: "Et ægteskab, der alene har procreationen til formål, er en torso. Men omvendt gælder det også, at et ægteskab, der eksklusivt er til for samlivets skyld under vilkårlig afvisning af forplantningen, er en torso".¹⁴² Når det seksuelle samlivs hjemsted alene er ægteskabet, vidner det om, hvad seksuallivet er til for, og Bibelen kender som ovenfor påpeget til begge formål. Men når seksuallivet ikke hører hjemme i andre fællesskabsformer, vidner det også om, at Bibelen regner det muligt, at leve et helt og fuldt uden et seksualliv. Bibelen kender også til kærlighed mellem mennesker, som ikke indebærer seksuelt samliv, f.eks. næstekærlighed og gensidig omsorg, som den kan komme til udtryk i et nært venskab.

Videre anføres over for talen om ægteskabet som skabelsesordning, at de homoseksuelle oplever deres følelser som et udtryk for deres skabte natur. Hertil må siges, at man ikke kan slutte fra sine følelser til Guds bestemmelse med os i livet, for syndefaldet er kommet ind i vores liv. Vi kan derfor ikke føle os frem til skabelsesordningen, den må forkyndes os som Guds bestemmelse.

Endelig anføres det, at partnerskabet ganske vist ikke er et ægteskab og aldrig kan blive det, men er en analogi, noget ægteskabslignende, en ramme om et samliv mellem to mennesker af samme køn, der har fattet kærlighed til hinanden. Bør kirken ikke øve den barmhjertighedsgerning, at den velsigner et sådant forhold og på den måde støtter den kærlighed, der er mellem to homoseksuelle? I det følgende vil der blive svaret på dette spørgsmål.

1.3. Kirkens holdning til registreret partnerskab

Det turde fremgå af ovenstående, at vi ikke finder, at kirken ud fra sit fundament i de bibelske skrifter og bekendelsen kan gå ind for en samlivsform, der får samme status som ægteskabet. Selv om der kan peges på ligheder mellem ægteskab og partnerskab, er forskellene åbenbare og af

¹⁴¹) Jf. afsnittet *Befrielsesteologien* i kapitel 1 i nærværende rapport.

¹⁴²) Rudolph Arendt: *Pagten og loven*, København, 1981, s. 66.

grundlæggende karakter.

Accepterer kirken registreret partnerskab som en parallel til ægteskabet, vil kirken sende et signal ud i befolkningen, som vil skabe forvirring og uklarhed. Kirken vil blive taget til indtægt for at have legitimeret to former for samliv, og dermed vil kirken have forladt sit fundament med de folkelige følger, som dette vil få.

Fastholder kirken derimod sit hidtidige syn og sin praksis, vil den give befolkningen et klart tegn, så mennesker kan få hjælp til at orientere sig og finde sin plads som Guds skabning i hans skabelsesorden.

Den kristne kirke kan ikke rumme to samlivsformer, da det vil tilsidesætte Guds skaberorden og vilje, sådan som han har åbenbaret os den. Kirken må derfor sige klart nej til kirkelig velsignelse af partnerskabet, ellers svigter kirken det, den er sat til at forvalte, og dermed folket, herunder de homoseksuelle. Dette nej skal følges af stor omsorg for de homoseksuelle. Kirken skal være åben over for dem og inkludere dem i fællesskabet om Kristus og ud fra mødet med ham og i lyset af det, han er, søge at finde vej frem i respekt for Guds gode orden og i tillid til ham, som er Gud! Kun således handler kirken barmhjertigt!

2. Analyse af begrebet "velsignelse" som et grundbegreb i forhold til menneskeligt samliv

2.1. Hvad ligger der bag ønsket om velsignelse?

- Velsignelsen signalerer for os mennesker noget godt og vigtigt, som vi føler, vi ikke kan være foruden. Uden velsignelse føler vi os alene, tomme, udenfor, måske endda under velsignelsens modsætning, forbandelsen.¹⁴³ Det er denne fornemmelse, der gør, at den aronitiske velsignelse i kirken føles særdeles vedkommende.

- Ønsket om velsignelse er særligt knyttet til de såkaldte overgangsriter - fødsel, pubertet, indgåelse af ægteskab og livets afslutning. I disse situationer føler vi os 'i krise', og behovet for hjælp, tolkning, velsignelse, en ramme at have vort liv i, gør sig gældende. Sådan har det altid været, og kirken imødekommer behovet med sine handlinger; dåb, konfirmation, vielse og begravelse. I vor tid tales der mærkbart meget om disse riter, og der er et stærkt ønske om en vis ritualisering af

¹⁴³) Til forholdet mellem velsignelse og forbandelse se også Eberhard Harbsmeier: *Velsignelse* og Ole Davidsen: *Signelsens semiotik*, Kritisk Forum for Praktisk Teologi 64/1996, s. 18-20 og 44-46.

menneskelivet.¹⁴⁴

Kirken overvejer disse spørgsmål dels af sjælesørgeriske grunde, og dels fordi forbindelsen mellem kirke og folk er mere udtalt i forbindelse med de kirkelige handlinger ved overgangene i livet end ved de egentlige gudstjenester. Folkekirken 'lykkes bedre' i forbindelse med de kirkelige handlinger. Samtidig er der en vis og begrundet tilbageholdenhed i store dele af Folkekirken over for en ritualisering af livet på flere punkter, da spørgsmålet med rimelighed kan stilles: Hvad skal vi velsigne, hvorfor og hvornår? Hvis vi skal velsigne i denne situation, skal vi så ikke også i denne ...?!

To tendenser ses bag ønsket om velsignelse af registreret partnerskab:

Det sjælesørgeriske aspekt: Et homoseksuelt par står i en 'krisituation' ved overgangen til deres samliv, ikke mindst på baggrund af den nedvurdering et sådant forhold har været genstand for. Derfor føler de et behov for at få Guds velsignelse over deres samliv, så de kan føle sig godkendt og accepteret og møde fremtiden med nyt mod. Ønsket om Guds velsignelse er en følge dels af indførelsen af det registrerede partnerskab, dels af det, de opfatter som kristendommens tale om kærligheden, og dels under indtryk af, at flere i Folkekirken går ind for en sådan velsignelse.

Det ideologiske aspekt: Partnerskabet er og bør være en total parallel til ægteskabet, en alternativ mulighed, der er ligestillet med ægteskabet. Det registrerede partnerskab har næsten samme status. En af de sidste få ting, der mangler, er den kirkelige velsignelse.

2.2. Velsignelsens væsen¹⁴⁵

Gud er al velsignelses kilde. Allerede ved skabelsen udtalte han sit velsignelsesord over mennesket som mand og kvinde, og overdrog sin opgave og sit mandat til menneskene (1.Mos.1,22-28). Velsignelsen af sabbaten (2,3) forklares med, at Gud helliger den, dvs. 'erklærer den hellig'. Dermed indvies hviledagen til velsignelse for mennesker.

¹⁴⁴) Til dette tema se Anders Klostergaard Petersen: *Den protestantiske traditions ritualforståelse*, Fønix 4/1995, s. 2-23 og *Ritologien - et forsømt teologisk område*, Dansk Teologisk Tidsskrift 1/1996, s. 1-26

¹⁴⁵) Til dette afsnit se nærmere Peter V. Legarth: *Den aronitiske velsignelse* og Nicolai Winther-Nielsen: *Velsignelse i Bibelen*, begge i *Hvad er det at velsigne?*, Århus, 1996, s. 9-16 og s. 17-36. Winther-Nielsens artikel rummer nedslag af den nyeste forskning inden for velsignelsestemaet.

Se også: Chr. Braw: *Välsignelse, i Nåden och världen*, Stockholm 1993, s. 80-86, tema-nummeret 64/1996 af Kritisk Forum for Praktisk Teologi, Kirsten Nielsen: *Hvad er det at velsigne?*, Pr.f.Bl. 1996/41, s. 857-866 og Nicolai Winther-Nielsen: *En velsignet diskussion*, Pr.f.Bl. 1996/44, s. 936-940.

Såvel i GT som i NT er Guds velsignelse et udtryk for frelsens gaver, der omfatter både skabelsens og frelsens plan,¹⁴⁶ hvor begrebet velsignelse bruges som udtryk for det eskatologiske frelsesgode, evangeliet. Det er denne betydningsfylde i velsignelsesbegrebet, som formidles i dåben og nadveren. I dåben hjælpes vi "til hans velsignelse", som det siges i dåbsritualet, og nadveren kaldes i 1.Kor.10,16 "velsignelsens bæger". I denne sammenhæng skal også både den aronitiske og den apostolske velsignelse ses.

Velsignelse som udtryk for Guds velgerninger også i bredere betydning end frelsesgodet rummes i hans løfter og skænkes mennesker, der lever i pagten. "Velsignelsesords effekt afhænger ... ikke af deres egen iboende kraft. Deres effekt afhænger i stedet af, med hvilken autoritet og hensigt de siges, og af de omstændigheder, hvorunder de gælder. Teknisk set hører velsignelsesord hjemme blandt de såkaldte *performative* sprog handlinger på linje med dåb, navngivning og løfter. Den slags ord udfører det, de omtaler, i og med at de nævnes, så betydningen er *Hermed fører jeg dig ind under velsignelse*. Performative udtryk hører alene hjemme i klart definerede forhold mellem afsender og modtager og i særlige situationer. Velsignelsesord skænker det, de siger, efter Guds hensigt og på hans autoritet. Alligevel virker de ikke magisk..., men må tilegnes i tro".¹⁴⁷

Mennesker kan velsigne hinanden. "I de fleste tilfælde er der dog tale om bønner eller ønsker om velsignelse for et andet menneske eller blot hilsener".¹⁴⁸ Sådanne velsigneshandlinger er begrænset til patriarkernes og Moses' profetiske ord om Israels stammefædre. Bileamhistorien i 4.Mos.22-24 viser, at ingen kan velsigne, uden at Gud tillader det, og enhver må gøre det, når Gud vil det. Et menneske kan bede til Gud for et andet menneske. Det sker ofte i tillid til givne løfter.¹⁴⁹ Den bibelske tale om velsignelse er altså ret nuanceret, men velsignelsen bruges ikke i flæng.¹⁵⁰

Sammenfattende kan vi sige, at Gud er al velsignelses kilde, at velsignelsen kan være en

¹⁴⁶) Ap.G. 3,26; Ef.1,3; 1.Pet.1,3; Rom.15,29; Luk.24,50-52.

¹⁴⁷) Winther-Nielsen: *Velsignelse*, s. 20.

Lignende beskrivelse findes hos Kirsten Nielsen: "Det er ord, der skaber, hvad de nævner; men ikke uafhængigt af hvem der udtaler dem, hvem de henvender sig til, samt hvor og hvornår det sker" i Prf.Bl. 1996/41, s. 863.

¹⁴⁸) Ibid. s. 25.

¹⁴⁹) Ibid. s. 30.

¹⁵⁰) Jf. 1. Tim. 5,22.

betegnelse for evangeliet, frelsesgoderne, men kan også bruges i en bredere betydning om formidling af Guds kraft og styrke. Denne velsignelse er knyttet til Guds løfter og livet i pagten. Mennesker kan velsigne medmennesker, men direkte velsignende ord er sparsomme og bruges ofte i forbindelse med bønner.

2.3. Velsignelse af ægteskabet

Som tidligere påpeget velsigner Gud allerede i skabelsen ægteskabet, dvs. han udvælger denne samlivsform som formen for samlivet mellem mand og kvinde og knytter sin velsignelse dertil. Men kun to steder i GT er der bøn om velsignelse over et ægteskab,¹⁵¹ i begge tilfælde gælder forbønnen fromme kvinders ægteskab.

Fra aposteltiden har vi ingen vidnesbyrd om velsignelse af ægteskaber trods ægteskabets høje rang som skabelsesordning. Det er først senere kirken begynder at velsigne de indgåede ægteskaber. At velsignelsen først kommer ind senere, kan meget vel hænge sammen med, at de egentlige velsignelseshandlinger var dem, Kristus selv havde indstiftet, nemlig dåben og nadveren. Men velsignelsen af ægteskaberne ved bøn og håndspåbyggelse kunne man indføre, fordi ægteskabet som sådan var en velsignet orden, givet af Gud.

Hvad dækker den kirkelige velsignelse af ægteskabet?

- Vi bør være opmærksom på, at hele den kirkelige handling opfattes som en velsignelse.¹⁵²
- Ægteskabsvelsignelsen består i en forkyndelse af, at det indgåede ægteskab er at betragte som ret, dvs. gudvelbehageligt. Det gifte par får at vide, at de er "ægtefolk både for Gud og mennesker", det forkyndes dem, at "ægtestanden er Gud takkelig (gudvelbehagelig) og af ham velsignet", som det siges i 1912-ritualet. Ægteskabet tolkes som indstiftet af Gud (1912-ritualet, helt i forlængelse af skabelsestanken), og kaldes Guds "orden og indstiftelse" (eksplicit i 1912-ritualet). Det gifte par eller det par, der bliver gift i kirken, mødes af Guds velsignelse i form af en forkyndelse af, at det fællesskab, de går ind i, har Guds ord og vilje for sig og dermed er hans velsignede orden.¹⁵³

¹⁵¹) 1.Mos.24,60 og Ruth 4.

¹⁵²) Jf. således udtrykket "Kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab".

¹⁵³) Se hertil nærmere Jette Holms redegørelse i *Dåb og brudevielse*, Betænkning nr. 973, København 1983, s. 62ff.

- Dernæst består ægteskabsvelsignelsen tydeligt nok i en forbøn for ægteparret. Det er vigtigt at bemærke, at der bedes for de to ægtefæller som ægtepar og egentlig ikke for deres kærlighed! Det er ikke de to menneskers kærlighed, der er genstand for velsignelse, men snarere selve ægteskabet som Guds ordning. I ritualet velsignes ordningen, mens der formanes til kærligheden.
- Endelig ligger der også i velsigneshandlingen et ønske: "Så velsigne Gud jer til at leve rettelig i ægtestanden" (1912-ritualet). Dette ønske kommer naturligvis frem i forbønnen, men også i ritualets forkyndelse af den bibelske undervisning om ægteskabet. Dermed bliver velsignelsen en tilsigelse af Guds løfte om nåde og fred, en slags 'beslaglæggelse' af det konkrete ægteskab.¹⁵⁴

2.4. Velsignelsen i forbindelse med det registrerede partnerskab

"Hvad er et ægteskab, at det skal velsignes?" spørger Lars Ole Gjesing,¹⁵⁵ og i sin søgen efter et svar peger han på nogle faktorer, som han finder "velsignelsesmotiverende": den omfattende kærlighed, "'krisefasens' behov for og anmodning om velsignende ledsagelse", ægteskabs ansvarspådragelse og - lidt efterhængt - kønsforskellen mellem mand og kvinde. Han konstaterer herefter, at disse velsignelsesmotiverende faktorer fra ægteskabet også er til stede i et parforhold mellem to af samme køn (bortset selvfølgelig fra kønsforskellen) og af dette slutter han, at vejen dermed ligger åben for kirkelig velsignelse af par af samme køn.

Vi finder, at Lars Ole Gjesings metode er fejlagtig, eftersom han overser helheden. Ægteskabet skal ikke velsignes på grund af en række velsignelsesmotiverende faktorer. Ægteskabet er i skabelsen udnævnt til at være samlivsformen for mand og kvinde og rammen for familiedannelsen. Det er denne ordning og 'funktion', der er velsignelsesmotiverende, og den kan ikke flyttes over i en anden samlivsform, som har nogle lighedspunkter med ægteskabet.

Et dybt følt ønske om velsignelse af det registrerede partnerskab er ikke i sig selv nogen begrundelse for at meddele velsignelsen. Kirken råder ikke selv over velsignelsen, den er bundet til Guds ordning og vilje.

Det er blevet anført, at kirken bør velsigne og dermed udsende et signal, der kan modsige de mange århundreders fordømmelse af de homoseksuelle. Heller ikke dette er noget argument for

¹⁵⁴) Til dette se nærmere Jørgen Glenthøj: *Brudevielsesritualet* (Pr.f.Bl. 45/1995, s. 953-961) og *Velsignelsens retsteologiske betydning i Hvad er det at velsigne?*, Århus 1996, s. 45-54.

¹⁵⁵) Lars Ole Gjesing: *Velsign og forband ikke I*, Pr.f.Bl. 26/1994, s. 545.

indførelse af kirkelig velsignelse - omend synspunktet rummer et anliggende, nemlig spørgsmålet om, hvordan kirken får tydeliggjort over for de homoseksuelle, at de har værdi, er elsket af Gud og hører hjemme i fællesskabet om kirkens Herre, Kristus.

At kirken ikke er i stand til at meddele et homoseksuelt par Guds velsignelse er særdeles tydeligt: Kirken har ikke noget ord, der kan forkynde, at det registrerede partnerskab er en Guds ordning, der rummer hans velbehag. Kirken kan derfor heller ikke bede for parret om Guds accept, ligesom den ikke kan tilsige de to Guds løfte om nåde og fred over deres partnerskab. Det har kirken ganske enkelt ikke myndighed til. En sådan velsignelse ville være grundløs.

Hverken de norske eller svenske biskopper ser sig i stand til at indføre en kirkelig velsignelse af registrerede par, men de svenske biskopper har givet et pastoralt råd om forbøn for dem, som har indgået partnerskab.¹⁵⁶ De understreger, at der ikke er tale om en officiel handling, men om personlig forbøn. Men også en sådan forbønshandling vil jo være udtryk for kirkens godkendelse af partnerskabet og vil blive tolket sådan. Derfor må forbønshandlingen betragtes som en tilsnigelse, der også må forkastes. En uofficiel forbønshandling er nærmest en hyklerisk mellemløsning uden klarhed og uden hjælp for de homoseksuelle. Hertil kommer, at indførelsen af dette blot vil være et lille trin på vejen. De ideologisk bevidste fortalere for homoseksuelt partnerskab vil se dette som en lille indrømmelse og vil fortsætte kampen for fuld ligestilling af ægteskab og partnerskab.

Er homoseksuelle da henvist til at leve uden velsignelse og hjælp fra kirkens side? Nej, bestemt ikke! Men kirken er ikke i stand til at meddele Guds velsignelse over homoseksuelles samliv, og det har kirken et ansvar for at sige. Men den har et lige så stort ansvar for at kalde homoseksuelle ind i menighedens fællesskab af mennesker, hvor hver især har sit at slås med. Kirken kalder os alle til mødet med Kristus og til at leve af Guds velsignelse, som den skænkes os i ham, og der kan vi få lov til at leve, som vi er, ikke sådan, at det er vore synder og vor uret, der velsignes, men sådan at vi som mennesker velsignes til at leve af hans barmhjertighed og tilgivelse og til at stille os ind under hans gode vilje. Denne bøn om velsignelse og tilflugt til den tilsagte velsignelse i gudstjenesten må for os alle være forbundet med ydmyghed og bod. Kun således kan vi modtage hans velsignelse over vore liv.

¹⁵⁶) Biskopmötet: *Pastoral rådgivning angående förbön för dem som inngått partnerskap*, Uppsala (ikke dateret).

3. Synspunkter vedrørende ritual for registreret partnerskab

Et kirkeligt *ritual* er til for at udtrykke og meddele det, der er kristen tro i en given sammenhæng, ikke nødvendigvis fuldt og helt, sådan at alle detaljer i sagen er udsagt i ritualen, men sådan at de grundlæggende og bærende momenter er fremme. Et kirkeligt ritual må være båret af Guds ord og formidle dette ord i forkyndelse og tilsigelse i det konkrete forhold. Ritualen skal præcisere det gudvelbehagelige og den velsignelse, han har knyttet til den pågældende orden. Det gælder grundlæggende dåbs- og nadverritualerne samt ritual for skriftemål, men også de mere afledte velsignelseshandlinger som f.eks. konfirmation, præstevielse, indvielse af diakoner og missionærer, de syges salvelse og forbøn med håndspåleggelse. I alle ritualer bør bibelordet tolke og velsigne den konkrete handling, f.eks. i bønnens form - 'som vi tror, sådan beder vi' - med andre ord: det, der bedes om, er det, ordet og løfterne deri giver os lov til at bede om.

Herefter vil vi komme med nogle *synspunkter vedrørende nogle af de ritualforslag, der er fremkommet*:

Det er forståeligt, at man stillet over for noget nyt, må prøve sig frem, men det er tydeligt, at forfatterne til ritualforslagene for registreret partnerskab har haft vanskeligheder, fordi de ikke har kunnet finde bibelsk belæg for det, de har villet lave ritual for.

Man har bl.a. overvejet, om et sådant ritual skulle være meget forskelligt fra vielsesritualet eller lægge sig så tæt som muligt op ad det.

Chr. Højlund finder, at homoseksualiteten hører hjemme inden for skabelsens mangfoldighed, men at det homoseksuelle partnerskab ikke kan identificeres med det traditionelle ægteskab. Derfor finder han, at ritualen skal være et andet. "Men velsignelsen, der lyses, er den samme, så sandt den kommer fra den ene og samme Gud", føjer han til.¹⁵⁷ Også Lars Ole Gjesing var i udgangspunktet indstillet på, at et ritual "bør udformes som en selvstændig handling, der ikke er skabt over bryllupsritualets matrix".¹⁵⁸ Han anfører følgende grunde: Der er tale om to forskellige juridiske institutioner (hvilket han dog ikke mener bør overdrives). Partnerskabet er ikke en skabelsesorden, men skal opfattes analogt med en skabelsesorden. Han forestiller sig, at særlige træk ved homoseksuel kærlighed kunne fremhæves i et sådant ritual. Par af samme køn kan ikke få

¹⁵⁷) Chr. Højlund i: *For festens skyld*, Viborg 1990, s. 67.

¹⁵⁸) Lars Ole Gjesing: *Velsign*, Pr.f.Bl. 27/1994, s. 560.

børn sammen. Dog er han senere blevet overbevist om, at ritualet bør være bryllupslignende, men tilgodesee de objektive forskelle, der nu engang er. Hans begrundelse er denne: Partnerskabsinstitutionen er fundamentalt til for at skabe ægteskabelige forhold for par af samme køn. Parret ønsker at indgå et formelt og anerkendt livslangt erotisk kærlighedsforhold, og ønsker, at det sker med offentlighed og fest, forbøn, salmesang og Guds velsignelse. Han finder, at dette ægteskabslignende er det konstitutive for hele spørgsmålet om partnerskab og dets velsignelse. Endelig anfører han, at det, de homoseksuelle par går efter, er "monogamiets velsignelse, glæde, ansvar og vanskeligheder", og derfor "er det den bryllupslignende offentlighed og festlighed og intet mindre, der anmodes om". Hans konklusion bliver: Ritualet skal, hvad de fundamentale træk angår, ligne brudevielsesritualet. Tanken er klar: Analogien til skabelsesordningen skal lægge sig så tæt som muligt op ad selve skabelsesordningen, være ægteskabslignende, selv om der ikke er tale om et ægteskab. Så langt Lars Ole Gjesing.

I 1995 fremkom "Arbejdskonvent for homoseksuelle præster i Folkekirken" med "forslag til vielsesritual for par af samme køn". Her er linjen, vi så hos Lars Ole Gjesing, trukket helt ud, for her kaldes partnerskabet et *ægteskab mellem to af samme køn!* Der tales om *ægtefæller*: "Vil du have N.N. (den ene/den anden parts navn), som hos dig står, til din ægtefælle?" og i forbønnen: "Giv disse ægtefæller ...".¹⁵⁹

Tydligere kan det næppe vises, hvad der ligger bag henvendelsen om kirkelig velsignelse af registreret partnerskab: Folkekirken skal give plads for en helt ny holdning til og tænkning om samliv. Ægteskabet skal ikke længere være den eneste samlivsform, der er velsignet af Gud. Den 'nye' skabelsesordning - sådan må de homoseksuelle præsters ritualforslag tolkes - skal ritualiseres på linje med den traditionelle skabelsesordning, ægteskabet. Tankegangen er den, at der foreligger to dominerende seksuelle orienteringer, som man ikke har teologiske indvendinger imod at ligestille.

Til sidst skal vi fremkomme med enkelte bemærkninger til *brugen af skriftord i ritualforslagene*:

I det første forslag, der var forfattet af Thorkild Grosbøll og Claus Oldenburg, og som fremkom, kort før loven om registreret partnerskab blev indført i 1989,¹⁶⁰ er der ikke anført et eneste skriftord

¹⁵⁹) Se: Pr.f.Bl. 19/1995, s. 423-424.

¹⁶⁰) Se: Pr.f.Bl. 39/1989, s. 754-755.

som begrundelse for ritualer! Forfatterne har ikke anset det for vigtigt, har ikke kunnet finde nogen, eller har måske blot været noget famlende i udgangspunktet? Det er tydeligt, at man bevæger sig bort fra den normale kristne tankegang. De skriftord, der anføres, nævnes blot i forbindelse med et forslag til formaninger.

I Lars Ole Gjesings forslag er den bærende tekst 1.Joh.3,21-24. Selv om han anfører, at henvisningen til fordømmelsen kan opfattes som en hentydning til, at nogle fordømmer, og han derfor ikke regner med, at denne tekst vil blive brugt(!), så udgør teksten for ham "sagligt den egentlige begrundelse for den kommende velsignelse, idet det anføres som motiv for bønnehørelse (af velsignelsesbønnen), at menigheden og parterne bekender sig til budet om tro og kærlighed". Han opfatter 1.Joh.3,21-24 som et mere generelt udtryk for tankegangen i 1.Kor.10,30: "Hvis jeg deltager med taknemmelighed, hvorfor skal jeg så høre ilde for noget, jeg takker for?". Begrundelsen for at velsigne par af samme køn er disse: 1) de er kristne, 2) de takker Gud for deres forhold. Anden begrundelse kan han ikke finde! Ikke nogen begrundelse i Gud selv, ikke i skabelsen, ikke hos Jesus. At de er kristne betyder for Gjesing, at de er kristne som dem, der "bekender sig til budet om tro og kærlighed". Gjesing er øjensynlig ikke opmærksom på, hvad 1. Johannesbrev lægger i "tro" og "kærlighed". Troen er dér netop den apostolske tro, og kærligheden er agape og ikke eros! Gjesing begår den fejl, at han slutter fra den almindelige, kristne kærlighed, agape, som vi alle er forpligtede på, til den seksuelle kærlighed mellem mand og kvinde, som hører ægteskabet til.¹⁶¹ Han vil begrunde det seksuelle, eros i partnerskabet, med agape. Der er med andre ord tale om en klar mistolkning. Med hensyn til den anden begrundelse, at de takker Gud for deres forhold, er der følgende at sige: Denne tankegang anfører Paulus i forbindelse med spørgsmålet om de såkaldte "mellemting", altså ting der ikke er syndige i sig selv, men som kan blive det for den enkelte uden dermed at være det for andre. Men til mellemtingene er samlivsforhold ikke medregnet. Det fremgår af 1.Kor.6,9, hvor Paulus bl.a. i forbindelse med seksuelle synder siger: "Far ikke vild! Hverken utugtige eller afgudsdyrkere eller mænd, der ligger i med mænd, eller tyve eller griske mennesker, ingen drukkenbolte, ingen spottere, ingen røvere skal arve Guds rige". Hvis en tyv finder, at han kan takke Gud for sit tyveri, er han så dermed sat fri til at være tyv? - kunne man med rette spørge.

¹⁶¹) Omend det naturligvis er rigtigt, at agape skal inddrages i det seksuelle samliv mellem mand og kvinde i ægteskabet, jf. Ef. 5,21-33 og formaningerne i vielsesritualerne.

Ritualforslaget fra "Arbejdskonvent for homoseksuelle præster i Folkekirken", anfører ikke 1.Joh.3,21-24, som man ellers må have kendt fra Gjesings forslag, men åbenbart ikke har kunnet bruge, muligvis på grund af talen om fordømmelsen. Man er gået en anden vej og anfører Salme 139,1-5 om Gud, der kender os fuldt ud, tager vare på os og elsker os. Og herefter anføres 1.Joh.4,7-12 med en vejledende rubrik, der viser, hvad ritualforfatterne vil have frem: "Lad os høre den hellige skrifs vidnesbyrd om Guds kærlighed og menneskers indbyrdes kærlighed", og endelig anføres med et "og/eller" "kærlighedens højsang" 1.Kor.13.

Til trods for, at partnerskabet her kaldes ægteskab, knytter man ikke til ved ægteskabsstederne (hvad man jo heller ikke kan), men begrundet det - at to af samme køn kan indgå ægteskab - med, at Gud elsker dem, og at de selv har fået kærligheden givet og er forpligtet på den. Igen ser vi, at man begrundet det specielle, den erotiske kærlighed i parforholdet, med det almene, Guds kærlighed til os og den kærlighed, der kræves af os alle i det dobbelte kærlighedsbud. Af mangel på skriftmæssig begrundelse for det særlige, eros, tyer man til en begrundelse i det almene, agape, og det er teologisk set ikke bæredygtigt. Tanken bag tekstvalget er naturligvis, at det er kærligheden mellem de to, der er grundlaget for indgåelsen af 'ægteskabet'. De skal elske hinanden med en kærlighed, der genspejler Guds kærlighed, men det skal alle mennesker jo. De skriftsteder, ritualforfatterne henviser til, går alle på agape-kærligheden og kan derfor ikke bruges til en begrundelse for den erotiske kærlighed. Ved hjælp af en sådan teologisk metode, der bevæger sig ud i vilkårligheden, kan der argumenteres for mangt og meget!

Ritualforslagene afslører, hvad der er motivationen for ønsket om indførelse af kirkelig velsignelse af homoseksuelle par, nemlig et nyt ægteskabslignende partnerskab eller et egentligt ægteskab for to af samme køn, en parallel og alternativ mulighed til det traditionelle ægteskab. Valget af bibelteksterne er udtryk for en uholdbar fortolkning, som søger at begrunde det særlige i det almene. Det specielle må have en særlig begrundelse, og en sådan gives ikke i Bibelen for samliv mellem to af samme køn. Derfor er der ikke nogen teologisk begrundelse for en kirkelig velsignelses- eller forbønshandling for homoseksuelle par.¹⁶²

Et kirkeligt ritual, der ikke alene savner begrundelse i Bibelen, men som endog har en række

¹⁶²) Ang. ritualforslagene se også Svend Erik Larsen: *Som mand og kvinde - debatten om ægteskab og partnerskab*, i Kirkelig Information 4/1995, s. 63-68.

klare bibelord imod sig, kan ikke godkendes i en kristen kirke.

Hvis kirken alligevel indfører en sådan velsignelsehandling for homoseksuelle par eller legitimerer blidere mellemløsninger som officielle eller uofficielle forbønshandlinger, er kirken i modstrid med sit eget grundlag.

4. Sjælesorg i mødet med homoseksuelle

- nogle overvejelser til videre tænkning og praksis

En teologisk forsvarlig position i mødet med homoseksualitet indebærer ikke kun et nej til ubibelsk praksis - og ritualer - men også et ægte møde med mennesker. Det møde må være bestemt af Guds ords tale til dom og oprejsning. Derfor vil dette afsnit indeholde principielle og praktiske

overvejelser om den kristne kirkes sjælesorg i mødet med homoseksuelle mennesker.

1. Indledning

I det foregående er de teologiske og kirkelige problemer ved en evt. indførelse af et velsignelsesritual for registreret partnerskab behandlet. Indbygget i disse problemer er i sagens natur et sjælesørgerisk.

Hvis den foregående argumentation er rigtig, er et sådant ritual nemlig et blandt flere udtryk for dårlig sjælesorg. Ved at sanktionere det, som Guds ord fordømmer, svigter kirken det mandat, den har fået fra sin herre. Og dermed svigter den sine medlemmer, både hetero- og homoseksuelle:

- På skabelsens plan svigter den ved at lede mennesker til - evt. at fortsætte - et liv, som er i modstrid med Skaberens vilje. Det bliver et usundt og utrygt liv, så sandt som Skaberens er den, der bedst ved, hvad der gavner os. Bibelen understreger, at der er løfter forbundet med at følge Guds bud (f.eks. Ef.6,1ff).

- På genløsningens plan svigter kirken ved at holde mennesker borte fra syndernes forladelse. Når mennesker fratages muligheden for skyld, fratages de også muligheden for tilgivelse. Det, som ikke erkendes som synd, søges der heller ikke tilgivelse for. "De raske har ikke brug for læge, det har de syge", siger Jesus (Mark.2,17). Dermed kommer kirken ind under den dom, som ramte de falske profeter i GT: "De afslørede ikke din skyld, så de kunne vende din skæbne" (Klag.2,14).

Dette er den egentlige sjælesørgeriske katastrofe. Derfor er velsignelse af registreret partnerskab, ordination af homoseksuelt praktiserende til præstetjeneste og andre sanktionerende handlinger dybest set ukærlige, uanset hvilket image disse måtte have i samfundet, blandt de homoseksuelle og i kirken.

2. Etiske, sjælesørgeriske og kulturelle konsekvenser af et ritual

Indførelse af et velsignelsesritual for homoseksuelle par vil svigte den del af kirkens medlemmer, der selv har homoseksuelle følelser, og som opfatter Bibelens negative udsagn om homoseksuel adfærd som uomgængelig. Kirken sender dermed et signal til denne gruppe om, at det, der af dem betragtes som værende i strid med bibelsk etik, nu er blevet konverteret til et ikke eksisterende problem.

Det er blevet hævdet, at indførelse af et ritual udelukkende skal komme de såkaldt "eksklusivt homoseksuelle" i møde, altså den del af befolkningen, som aldrig har kendt andet end homoseksuelle

følelser, og som betragter det som en uopgivelig del af deres identitet. Man kan imidlertid spørge, om en indførelse af et kirkeligt ritual ud over at blive opfattet som kirkens godkendelse af de "eksklusivt homoseksuelle" parforhold, hvis sådanne findes, også vil blive opfattet som en kirkelig accept af alle former for homoseksuelt samliv.

Mennesker med homoseksuelle følelser er ikke en homogen gruppe - jf. Kinseys skala om menneskets seksuelle følelser:

Nogle homoseksuelle har aldrig kendt til heteroseksuelle følelser, mens andre nærmest må betragtes som biseksuelle.¹⁶³ En tredje gruppes homoseksuelle følelser skyldes snarere en usikker kønsidentitet end en dybtgående homoseksuel orientering. Velmotiverede personer fra de to sidstnævnte grupper (og måske enkelte af de førstnævnte) har, som det senere nævnes, mulighed for enten helt eller delvis at ændre driftsretning gennem sjælesorg og terapi. Hvis den officielle kirke ved indførelse af et ritual ikke ser homoseksuelle parforhold som et problem, er det dog næppe sandsynlig, at de vil få tilbudt denne hjælp fra kirkens eller samfundets side. Dermed er folkekirken som kirke og som kulturfaktor med til at fremme homoseksuel adfærd i befolkningen.

Fortalere for indførelse af et kirkeligt ritual har fremført, at kirken altid har støttet faste parforhold, og at man gennem et ritual også bør støtte homoseksuelle par. Man kan spørge, om kirken derved opnår det tilsigtede. Mon ikke kirken lytter mere til homoseksuelles seksualpolitiske synspunkter end den ser på de undersøgelser, der er foretaget specielt om mandlige homoseksuelles adfærd? Disse undersøgelser antyder, at mandlige homoseksuelle sammenlignet med heteroseksuelle har en stærkt nedsat evne til at leve i faste troskabsprægede parforhold, jf. Bell og Weinbergs store undersøgelse af 1000 homoseksuelle mænds adfærd samt McWhirter og Mattisons undersøgelse af 156 homoseksuelle "stabile" parforhold.¹⁶⁴

Den tyske sociolog Dannecker, der selv er homoseksuel, har fremlagt undersøgelsesresultater, der peger i retning af, at det "trofaste homoseksuelle venskab" er en myte. Han vedgår, at mandlige

¹⁶³) Asser Stenbäck: *Hvad er homoseksualitet?*, Kirkelig samling om Bibel og bekendelse, Åbyhøj 1994, s. 13.

¹⁶⁴) A.P. Bell & M.S. Weinberg: *Homosexualities: A Study of diversity among men and women*. New York 1978.
David P. McWhirter & Andrew M. Mattison: *The Male Couple. How relationships Develop*, New York 1984.

homoseksuelle i overvejende grad har mange seksualpartnere.¹⁶⁵

3. Ingen særlig sjælesorg

Hvori består den evangelisk funderede sjælesorg over for homoseksuelle? Det er vigtigt at gøre sig klart, at der ikke findes nogen speciel sjælesorg for homoseksuelle. Der er specielle vinkler og problemer, som er mere påtrængende og tilspidsede i denne sjælesorg, men dens mål, midler og væsen er de samme i mødet med homoseksuelle som i mødet med andre. Det gælder, uanset om man taler om den sjælesørgeriske samtale eller den sjælesorg, der drives fra prædikestol, skriverier i blade og bøger eller indirekte gennem menigheders og kirkesamfunds praksis. I det følgende har vi først og fremmest den sjælesørgeriske samtale i tanke, selv om en del også gælder andre sjælesørgeriske former.

Megen almindelig sjælesorgserfaring og -lærdom kan således bruges i mødet med den homoseksuelle, og store dele af nedenstående betragtninger vil da også være sådan almindelig lærdom anvendt i forhold til en særlig gruppe.

Sjælesørgerens personlige stillingtagen til den stående debat om homoseksualitetens årsager og natur er ikke af afgørende betydning for sjælesorgen - hvis han overhovedet har nogen mening om det. Uanset om sjælesørgeren betragter den homoseksuelle orientering som genetisk eller hormonelt bestemt, eller om han tilhører den skole, som tilkender opvæksten afgørende betydning, må han betragte de homoseksuelle følelser som en forstyrrelse i Guds skaberværk - som så meget andet opstået som følge af syndefaldet. Og den kamp, en homoseksuel, der vil tro på Kristus og være lydige mod ham, må føre, er på nogle punkter en tilspidset, smertefuld og dramatisk udgave af den kamp, alle kristne er kaldet til, og derfor må sjælesørgeren selv til stadighed møde samme dom og tilgivelse, som den der søger sjælesorg.

Det nedenstående er - i punktform - nogle pejlemærker for den sjælesørger, som møder en homoseksuel. Det ligger så i den sjælesørgeriske samtales natur, at der ikke kan gives mere end pejlemærker. Sjælesørgeren udfordres til at bruge sin indsigt i det bibelske materiale, sin erfaring, intuition og evne til menneskelig nærhed og konfrontation. Derfor findes der ikke én bestemt model for sjælesorg - heller ikke over for homoseksuelle.

¹⁶⁵) M. Dannecker: *Der Homosexuelle und die Homosexualität*, Frankfurt 1978, s. 79.

4. Sjælesorgen har et bundet mandat: Guds ords lov og evangelium

Heri adskiller den sig både fra den almindelig menneskelige samtale og fra den terapeutiske samtale. Dette forhold må fremgå tydeligt af samtalens indhold. I den sjælesørgeriske samtale skal synderen møde både dom og oprejsning.

Et godt princip i sjælesorg - som i anden menneskelig kommunikation - er at være tydelig og klar i det, man siger. Det er fristende at tale i afrundede vendinger af frygt for konflikter eller fortvivlelse. Det gælder både, når dommens ord skal siges (jf. 1.Kor.6,9-11), og når tilgivelsens ord skal formidles (jf. 1.Johs.2,2). Det første må lyde med en tydelighed, så synderen forstår, at det ikke kun er livskvaliteten - på skabelsens plan - der står på spil, men også livet - på genløsningens plan. Det sidste må siges så frit og befriende, at det næsten lyder umoralsk. I Jesu død for vor skyld er der tilgivelse for menneskers synd - også når de kommer med det samme nederlag igen og igen.

Der er misforståelser, man i mødet med homoseksuelle må være opmærksom på:

En typisk sammenblanding af lov og evangelium består i, at han, den homoseksuelle, hører det, som om han skal befries for sine homoseksuelle følelser, før han kan modtage tilgivelsen.¹⁶⁶ Han må høre, at der findes en plads for ham i Guds rige - som homoseksuel.

En anden nærliggende misforståelse er, at hans homoseksualitet er synd i en særlig kategori. Denne misforståelse er megen forkyndelse - især på den kirkelige højrefløj - skyld i: Ved konstant at tale om homoseksualitet i overordnede vendinger, som om der ingen homoseksuelle er til stede i forsamlingen, og som om problemet kun er af kirkepolitisk og teologisk art, har nogle homoseksuelle fået dette indtryk og har følt sig udstillet. I det hele taget er det en vigtig opgave for forkyndere og ledere i kristeligt arbejde at skabe et klima, hvor homoseksuelle tør vove sig frem og betro nogen sine hemmeligheder. Erfaringen viser, at den nævnte mangel på omtanke i forkyndelsen og i omtalen af homoseksualitet, kan skade det sjælesørgeriske klima alvorligt.

Ved en populær, men ugenomtænkt skelnen mellem det homoseksuelle anlæg og homoseksuel praksis har nogle homoseksuelle også fået det indtryk, at kampen kun drejer sig om - på moralistisk vis - at undgå bestemte handlinger. Som om den homoseksuelle synd er den eneste, der ikke kan foregå i tanken, jf. Matt.5,27ff. Synden har sit sæde i hjertet, det bibelske udtryk for

¹⁶⁶) Her og i det følgende bruges efter almindelig dansk sprogbrug "han", selv om teksten både kan omhandle mænd og kvinder. Noget andet er, at også forskningen om homoseksualitet har de samme kønsmæssige skævheder, som historisk set har præget vores samfund.

personlighedens centrum, hverken i kroppen, drifterne eller handlingerne (Matt.15,19, Jak.1,13ff.).

Som følge af ovennævnte skævheder i forkyndelsen og det forhold, at seksualiteten er en meget stor del af menneskets oplevelse af sin identitet, har den homoseksuelle ofte et særdeles stort behov for at høre, at han er værdifuld i Guds øjne og underfuldt skabt, jf. Sl.139,13ff.. Og den heteroseksuelle sjælesørger kan have tilsvarende vanskeligt ved at sige det og selv integrere det i sin holdning. Det er vigtigt at få rensset sjælesorgen for alle ansatser til traditionel foragt for homoseksuelle og arbejde på, at den homoseksuelle virkelig hører den respekt for ham og kærlighed til ham, som altid er en del af den bibelske tilgang til mennesker. Dette betyder også, at det er vigtigt, at menigheder og kristne bevægelser, der fastholder et bibelsk funderet nej til homoseksuel praksis, samtidig viser fuld tillid til homoseksuelle, der ønsker at leve i overensstemmelse med den bibelske undervisning. Dette gælder også, når det handler om leder- og andre tillidsposter f.eks. i børnearbejdet. Hvis det ikke lykkes os at praktisere denne tillid, modsiger vi vore ord med vore handlinger, og tager i virkeligheden ikke Bibelens ord om tilgivelse og oprejsning ved troen på Kristus alvorligt.

Som noget naturligt vil sjælesorgens forkyndelse af lov og evangelium ofte indbefatte et *skriftemål* med konkret bekendelse af synder og konkret tilsigelse af tilgivelsen i Jesus Kristus. Dette skriftemål er frit, hvilket får flere følger: Det er vigtigt, at skriftemålet er den skriftendes eget ønske, om end han nogle gange skal gøres opmærksom på muligheden. Det er ligeledes vigtigt, at det ikke misforstås på uevangelisk vis som en handling, der skal rette op på synden, men som forkyndelse på Guds vegne til den bodfærdige synder. Derfor er der heller ikke noget krav om, at alle synder skal huskes, for at et menneske kan høre tilgivelsens ord jf. Sl.19,13.¹⁶⁷ Da homoseksualiteten kan fylde meget i bevidstheden både hos den homoseksuelle og sjælesørgeren, kan der være grund til at være opmærksom på, at der kan være andre temaer for en homoseksuels skriftemål end de seksuelle.¹⁶⁸

Ligeledes vil det ofte være rigtigt og naturligt, at sjælesorgen rummer en *forbøn* eventuelt med håndspålæggelse. Om den, der søger sjælesorg, selv beder højt, eller dette overlades til sjælesørgeren, må bero på situationen. Denne bøn må, som al kristen bøn til vores himmelske far,

¹⁶⁷) Og jf. Den augsburgske Bekendelse art. 11 og 25.

¹⁶⁸) Til skriftemålet se: Per Arne Dahl: *Os syndere imellem*, Lohses Forlag 1983, s. 30-35.

være fri og ucensureret: "Lad i alle ting jeres ønsker komme frem for Gud" (Fil.4,6). Derfor kan den også godt indeholde en bøn om, at den homoseksuelles driftsretning må blive ændret. Men her er det - som i andre situationer - vigtigt at et menneske ikke påtvinges sjælesørgerens ønsker, ligesom bønnen ikke får karakter af en befaling, som Gud bare har at rette sig efter.

5. I sjælesorgen flyder åndelige og menneskelige elementer sammen

Det er vel strengt taget en selvfølge, idet mennesket er en underfuld forening af krop og ånd. Alligevel er det vigtigt at understrege i denne forbindelse: Vi møder ikke de åndelige spørgsmål i »ren« form, men iklædt konkrete menneskelige problemstillinger. Nogle gange er den åndelige dimension uerkendt og skal først opdages. Andre gange bliver et alment menneskeligt problem iklædt en åndelig dragt, måske fordi den opleves mere acceptabel. Nogle sjælesørgere har oplevet, at et menneskes homoseksualitet ikke i første omgang bliver afsløret i klare ord, men indirekte og antydningvis. Det kan skyldes frygt for sjælesørgernes reaktion, foragt eller forkastelse. Fornemmer man, at f.eks. en stadig kreds om emnet er en sådan skjult meddelelse, kan det være en god ide, at sjælesørgeren selv bringer det for dagen ved f.eks. at spørge: "Er det, du fortæller mig, at du selv er homoseksuel?" eller mere forsigtigt "Slås du selv med sådanne følelser?"

Gud har omsorg for hele mennesket. Denne omsorg må den kristne sjælesørger dele. Derfor vil mange temaer, som omhandler forskellige sider af livet, være til stede i den sjælesørgeriske samtale - ikke kun som forberedelse til det åndelige stof eller som pligtstof ved siden af dette. Blandt de spørgsmål, som mange mennesker kæmper med, er nogle særligt hyppige blandt homoseksuelle:

Det kan dreje sig om spørgsmål, som omhandler (køns)identiteten. Nogle slås med spørgsmål som: Er jeg en rigtig mand/kvinde? Hvori består min mandighed/kvindelighed? Andre spørgsmål knytter sig til samspejlet med miljøet og omgivelserne: Hvor åben skal jeg være om min seksuelle orientering? I familien? I menigheden? Hvordan håndtere mine egne forelskelser? Eller heteroseksuelles forelskelser i mig? Nogle homoseksuelle savner almindelige ikke-seksuelle venskaber.

Nogle homoseksuelle kæmper med stærk mindreværdsfølelse. Andre med livslede og selvmordstanker. Andre igen med komplicerede følelser over for deres forældre, lige fra vrede mod dem over den opdragelse, som (måske) var en del af det mønster, der førte til homoseksualitet, til kompliceret skyldfølelse over, at forældrene føler skyld over,

Disse spørgsmål kan have større eller mindre forbindelse til det homoseksuelle grundproblem. Denne forbindelse og årsager og virkninger kan være umulige at udrede, og en sjælesørger skal være forsigtig med at gøre sig klog på noget, han ikke har forstand på.

Alle disse spørgsmål må sjælesørgeren alligevel forholde sig til og være sammen med sit medmenneske i behandlingen af. Ofte kan sjælesørgeren ikke give "det forløsende ord", men må lytte, være til stede og lide sammen med den, der kæmper. Det er vigtigt i dette møde med livsproblemerne at frigøre sig fra et indre eller ydre pres af forventninger om at kunne løse problemerne. Om mange af disse spørgsmål gælder det også, at sjælesørgeren højst kan gøre sig forhåbninger om at blive fødselshjælper for et menneskes egne svar.¹⁶⁹ Nogle gange vil det svar bestå i at se et problem i øjnene, som han/hun må slås videre med og måske påtage sig som en livslang lidelse.¹⁷⁰

Vi oplever i disse år et åndsklima, som i stadig højere grad betragter lidelsen og afkaldet som noget, der for enhver pris skal undgås. Et menneske, som er præget af dette åndsklima, kan have brug for modspil: Selv om det ofte vil tage tid, og det aldrig må pådømmes nogen, kan en vigtig hjælp bestå i at få den homoseksuelle til at begynde at acceptere den uomgængelige lidelse. Den homoseksuelle kan hjælpes til en erkendelse af, at lidelsen ikke nødvendigvis kun er meningsløs, men kan være en kreativ faktor i hans liv. Denne kreative side ved lidelsen handler vel at mærke ikke alene om den menneskelige udvikling - hvad megen almindelig terapi har indsigt i - men også om forholdet til Gud: Den bibelske undervisning kender en lidelsesfuld kamp, et menneske tager med sig selv og sin synd, som bliver et Guds redskab til at holde os fast og drive os tættere til ham og derved hjælpe os til at bryde med synden (jf. 2.Kor.12,1-10, Rom.7,14-8,4 og 1.Pet.4,1ff.). Det er noget af dette, den gamle lutherske sjælesorg forstod som det indre kors.¹⁷¹

Store dele af denne almenmenneskelige hjælp foregår - teologisk talt - på skabelsens plan, ikke

¹⁶⁹) Til uddybning: Rita Nielsen og Mogens Kaagaard: *Roserne vokser i dale*, Unitas Forlag 1995, s. 22-32.

¹⁷⁰) At der ikke er tale om småting, når vi bruger ordet "lidelse", kan enhver forvise sig om ved at læse nogle af de homoseksuelles egne beretninger. F.eks. de tre livsbilleder i Johan Schmidt Larsen: *Homofili*, Lohses Forlag 1993 (s. 16, 53 og 86). Alex Davidson: *Breve fra en Kristen homofil*, Credo Forlag 1988 eller den klassiske Pontus Wikner: *Psykologiske Selvbekendelser*, Wøldike 1973

¹⁷¹) Om lidelsens problem henvises til Leif Andersen: *Gud - hvorfor sover du?*, Lohses Forlag 1987 og senere udgaver, og Olav Valen-Sendstad: *Tornen i Kødet*, Dansk Luthersk Forlag 1987.

på frelsens. Og her taler en sjælesørger ikke med anden autoritet end andre mennesker, nemlig det relative skøns autoritet.

På samme plan befinder spørgsmålet om terapeutisk hjælp til den homoseksuelle sig. I mange tilfælde vil det være relevant at henvise en homoseksuel til en terapeut for dér at arbejde videre med mange livsproblemer. På trods af det, som ovenfor er sagt om lidelsen som en kreativ faktor i livet, er det nemlig en grundlæggende bibelsk tanke, at den lidelse, der kan lindres, skal lindres. En terapi kan forløbe ved siden af en fortsat sjælesorg; men det er næppe tilrådeligt, at de to forløb blandes sammen.

Det kan også komme på tale at indlede et terapeutisk forløb med henblik på ændring af den homoseksuelle driftsretning. Igen må det understreges, at en anbefaling af en sådan terapi sker med den relative autoritet, som mennesker kan have på skabens plan, og i øvrigt vil være meget afhængig af, hvordan sjælesørgeren stiller sig til den videnskabelige diskussion om homoseksualitetens årsager. Derfor må sjælesørgeren heller aldrig falde for fristelsen til at fremstille terapien som løsningen på den homoseksuelles problem. Den er ikke evangeliet til den homoseksuelle. Her har den homoseksuelle - som alle andre - brug for at høre noget, som bærer, om så intet forandres i vores liv. Terapien kan dermed altid kun give en foreløbig og jordisk hjælp, på linie med al den hjælp, mennesker kan yde hinanden.

Det er i øvrigt værd at understrege, at der i forbindelse med en sådan terapi er tale om et langvarigt forløb, som kræver høj motivation.¹⁷²

5.1. Vigtige faktorer i forandringsprocessen

Mennesker, der kæmper med homoseksualitet, kan støttes til enten at leve seksuelt afholdende eller at gå ind i en forandringsproces - det viser erfaringer fra såvel kirkeligt som sekulært regi.¹⁷³ I det følgende vil vi dog fortrinsvis se på forandringsprocessen fra en sjælesørgerisk synsvinkel. Det

¹⁷²) Se hertil Johan Schmidt Larsen: *Homofili*, Lohses Forlag 1993, s. 38ff.

¹⁷³) Joe Dallas: *Desires in Conflict*, Harvest House Publishers, Oregon 1991, s. 115-117.
Jeanette Howard: *Out of Egypt. Leaving lesbianism behind*, Monarch Publications, Kent 1991.
Hvad er homoseksualitet?, Videofilm, Produktion: Impact Resource Corp, Dansk tekst, Spilletid 60 min., Felix Film 1996.
Johan Schmidt Larsen: *Homofili - hvad mener forskerne? - hvad siger Bibelen? - hvad er kirkens forpligtelse?* Lohses Forlag 1993, s. 38-40.

indebærer, at vi - for så vidt angår den troende homoseksuelle - betragter processen som en kombination af psykologisk forandring på det menneskelige plan og en helliggørelsesproces på det åndelige plan, hvor den troende vokser i erkendelsen af sin identitet i Kristus og de åndelige ressourcer, han har ved troen på ham.

Ingen har mulighed for at gennemleve denne udvikling alene. En indsats, der kun er motiveret af én selv, vil mislykkes på grund af den seksuelle identitets dybe og stærke rødder. At vende en homoseksuel livsstil ryggen er en lang, sej og smertefuld proces. Hvor langt eller hvor kort den enkelte vil nå, kan ingen sige noget om. Det afhænger bl.a. af, hvor dybtliggende den homoseksuelles seksuelle identitet er, om der er en stærk personlig motivation for forandring, og ikke mindst, om den homoseksuelle har nogen at støtte sig til. Skal den homoseksuelle have afgørende hjælp, må bl.a. følgende faktorer derfor være til stede:

- Personlig motivation
- Et trygt kristent fællesskab/ socialt netværk
- Et levende trosliv
- En tryk sjælesørgerisk ramme
- Terapeutisk hjælp

5.2. Personlig motivation

At en homoseksuel udtrykker ønske om hjælp til at gå ind i en åndelig og menneskelig forandringsproces siger ikke nødvendigvis noget om, *hvorfor* han ønsker det. Nogle homoseksuelle søger hjælp, fordi forældre eller andre presser på og ikke altid, fordi de selv er motiverede. Det er godt og rigtigt, at venner eller pårørende ønsker at hjælpe, men ingen skal presses til en hjælp, man ikke ønsker. Både hjælpen og forandringsprocessen er på forhånd dømt til at mislykkes, hvis ikke den homoseksuelle har en indre motivation. Det er sjælesørgerens og menighedens opgave at opmuntre og støtte, så godt de kan, men motivationen for vækst og forandring må komme fra den homoseksuelle selv.

5.3. Et trygt kristent fællesskab/socialt netværk

Det kristne fællesskabs vigtigste redskab og ressource er Ordets forkyndelse. Derfor er det af

afgørende betydning for menigheden, at forkyndelsen har en klar bibelsk substans, både for så vidt angår de centrale trossandheder og kristen etik og moral. Der, hvor det bibelske budskab undermineres med tvivlsomme tolkninger, eller hvor ubehagelige eller kontroversielle emner fejles ind under gulvtæppet, skabes der forvirring om, hvad der er menighedens basis og autoritet. Menighedens fællesskab om Ordets forkyndelse må være "Sandheden tro i kærlighed" - det er, hvad den homoseksuelle og alle andre har brug for.

Bibelens anvisninger for et ægte kristenliv må på en meget praktisk og livsnær måde demonstreres i det kristne fællesskab. Ingen, og derfor heller ikke den homoseksuelle, kan have et åbent og fortroligt forhold til alle, men vi har alle behov for nogle få, vi er fortrolige med. Konkret støtte og omsorg kræver nærhed. Derfor må vi som menighed satse på at være sammen uden for møder og gudstjenester, og der søge at lade det sociale og åndelige fællesskab gå op i en højere enhed.¹⁷⁴ Først når der er skabt en tryk atmosfære, kan vi dele vore glæder og smerter med hinanden.

Selv om homoseksualitet ikke er vores egen fristelse, må vi forsøge at sætte os ind i den homoseksuelles situation. Et kristent fællesskab kan kun blive til hjælp, hvis den homoseksuelle mærker vilje til forståelse, og hvor den enkelte er rimeligt åben om sine egne kampe. Så længe den homoseksuelle oplever, at andre er tavse og lukkede om deres egne kampe på andre områder, vil selv den bedste omsorg og den fineste sjælesorg ikke hjælpe det mindste. Men hvor der er ægthed, åbenhed og fællesskab også om det tunge, flove og uforståelige, vil en homoseksuel gøre en forbløffende opdagelse: Min situation er måske nok speciel, men alligevel ikke så meget anderledes end andres. Problemerne, synderne, lidelsen og ensomheden har andre farver end de andres, men de andre har også deres at slås med.

Mange homoseksuelle har vanskeligt ved at blive nære venner med personer af deres eget køn, hvis ikke venskabet er erotisk bestemt. Skal vi støtte homoseksuelle i at opbygge en sund kønsidentitet, må vi derfor støtte dem i at skabe sunde og nære venskabsforhold til personer af deres eget køn - venskaber som imødekommer deres legitime følelsesmæssige behov på en måde, som ikke er seksuelt betinget. Et af de bedste redskaber i denne proces er små fællesskaber som

¹⁷⁴) Roland Werner: *Homoseksualitet og den kristne menigheds fuldmagt*, Konvent for Kirke og Teologi 1995, s. 22-24. Se også: Roland Werner: *Homosexualität und Seelsorge*, Brendow Verlag 1993

studiekredse, bibelstudiegrupper o.lign., hvor man ud over et tæt åndeligt fællesskab også har mulighed for at lære hinanden at kende på det personlige plan. På dette område har vi i kirken en struktur og nogle ressourcer, som ikke findes mange andre steder i vort samfund.

Heteroseksuelle er ofte usikre på, hvordan de helt konkret kan være venner med og vise omsorg for den homoseksuelle af samme køn: Kan jeg give ham et knus? Hvad sker der, hvis den homoseksuelle bliver forelsket i mig?

Muligheden for, at den homoseksuelle bliver forelsket i vennen eller sjælesørgeren, er selvfølgelig til stede. Den bedste måde at undgå det på er at erkende, at det kan ske. Derudover kan og bør man vise den homoseksuelle samme omsorg, som man naturligt ville vise andre af samme køn. For nogle vil fysiske udtryk som et knus være en naturlig måde at vise omsorg på, for andre ikke. Det afgørende er, at de homoseksuelle dels kan opleve tæt kontakt til personer af eget køn, så de dels kan få opfyldt deres legitime følelsesmæssige behov for menneskelig nærhed, og dels kan bruge den heteroseksuelle ven eller veninde som rollemodel og dermed have et vigtigt redskab som hjælp til at opbygge en sund kønsidentitet. For den homoseksuelle gælder det, at han først og fremmest må lære at omgås sit eget køn på en sund og naturlig måde. Nære, fortrolige og ikke-seksuelt-betingede venskaber med personer af samme køn er en afgørende faktor i den homoseksuelles forandringsproces.

5.4. Et levende trosliv

En af hovedintentionerne med denne redegørelse er at hævde, at kirken fortsat er forpligtet på de etiske retningslinier for samliv og seksualitet, som de bibelske skrifter beskriver. Dette medfører på ingen måde, at vi som kirke afsvækker det overordnede kald at forkynde evangeliet til omvendelse og tro. Kirkens kald er i så henseende også rettet mod de homoseksuelle som befolkningsgruppe. Set i det perspektiv har kirken en dobbelt forpligtelse over for de homoseksuelle - en forpligtelse som kunne udtrykkes i ordene at "vinde" og "bevare":

a. At vinde

Mange homoseksuelle lever i periferien af menighedens fællesskab. Andre har mere eller mindre bevidst valgt kirken og den kristne tro fra i deres liv. Denne afstand mellem kirken og de

homoseksuelle kan have mange årsager. Der er dog næppe tvivl om, at afstanden bl.a. kan skyldes menighedens manglende evne eller vilje til i ord og handling at vise forståelse for den homoseksuelles livssituation.

Kirkens store udfordring består i, hvordan den med indlevelse, dynamik og bibelsk substans kan forkynde evangeliets glædelige budskab, så det bliver til tro også hos homoseksuelle, der udelukkende færdes i de homoseksuelle miljøer, og som har deres referenceramme her.

b. At bevare

Skal kristentroen være præget af sundhed, vitalitet og åndelig vækst, må dens kendetegn være dagligt fællesskab med Kristus og hans menighed. At have en solid åndelig basis er nødvendig for kristne i almindelighed. Det gælder også den troende homoseksuelle, der ofte i ensomhed kæmper med stor smerte og indre konflikter. Forandring og vækst viser sig først og fremmest for den, der betror kampen i hænderne på sin Skaber og Frelser såvel som til andre mennesker, han har tillid til og står sammen med i processen.¹⁷⁵

Bøn og bibellæsning er primære redskaber til at kende Gud og lade hans ords kraft og autoritet præge vort liv. Derfor må vi opmuntre den homoseksuelle til at prioritere fællesskabet med Gud højt gennem bøn, bibellæsning og aktiv deltagelse i menighedens liv.

5.5. En tryk sjælesørgerisk ramme

Mange homoseksuelle har på grund af kirkens og samfundets manglende forståelse eller direkte fordømmelse af homoseksuelle stået alene med deres kamp og smerte. Af den grund har de et stærkt behov for en tryk sjælesørgerisk ramme, hvor de kan dele nogle af deres inderste tanker uden frygt for, at sårbarheden og åbenheden bliver misbrugt.

5.6. Terapeutisk hjælp

I forlængelse af sjælesorg kan nogle homoseksuelle få stor hjælp af terapi. Det gælder specielt den gruppe homoseksuelle, der betragter deres homoseksuelle følelser som konfliktfyldte og negative, og som derfor er stærkt motiverede for et terapeutisk samtaleforløb, hvorimod terapi hverken er

¹⁷⁵) Andrew Comisky: *På jagt efter seksuel helhed*, Forlaget Skandinavia 1992, s. 190-192.

tilrådeligt eller har værdi, hvis ikke den homoseksuelle af egen drift er motiveret for det.

I terapien arbejdes der specielt med barndommens og opvækstens betydning for den homoseksuelle orientering. På baggrund af selvindsigt kan terapien give nogle redskaber til opbygning af kønsidentiteten samt hjælp til at arbejde med mindreværds- og underlegenhedsfølelse f.eks. i forholdet til ens eget køn.

Undersøgelser om terapiens muligheder for at ændre driftsretning viser ganske gode resultater for nogle homoseksuelle.¹⁷⁶ Samtidig viser undersøgelserne også, at det er en lang og vanskelig proces, og at nogle homoseksuelle ikke kan ændre driftsretning. Det er derfor vigtigt, at vi fra kirkens side fastholder afbalancerede synspunkter på dette område, samt at vi altid tager udgangspunkt i den enkeltes situation og ikke forfalder til generaliseringer.

5.7. Konkrete tilbud om kristent fællesskab for homoseksuelle

Som tidligere nævnt er det vigtigt, både fra en åndelig og menneskelig synsvinkel, at den homoseksuelle opmuntres til at være en levende del af det kristne fællesskab i sit nærmiljø. Det er dog ikke realistisk, at dette fællesskab kan opfylde alle den homoseksuelles behov for medmenneskelig indsigt og forståelse.

Derfor må kirken søge at etablere støttegrupper for homoseksuelle i forskellige dele af landet, men i særlig grad i de større byer. Skal disse grupper bidrage til både åndelig og personlig vækst for den enkelte, er det i reglen nødvendigt, at der er tilknyttet velkvalificerede sjælesørgere med erfaring i homoseksualitet.

6. Sjælesorgen er en proces

Både hvad angår de åndelige og alment menneskelige dimensioner i sjælesorgen er sjælesorgen ofte uafsluttet, også selv om den konkrete sjælesørgeriske samtale - eller en serie af samtaler - afsluttes. "Sjælesorg er at gå et stykke af Guds vej med et helt og konkret menneske for at muliggøre og give

¹⁷⁶) Johan Cullberg: *Dynamisk psykiatri*, Hans Reitzels Forlag. København 1988, s. 233-234.
Stanton L. Jones & Don E. Workman: *Homosexuality: The Behavioral Science and the Church*, Journal of Psychology and Theology, Vol. 17, 1989, No. 3, p. 221. Gerard van den Aarweg: *Homosexuality and Hope - A Psychologist Talks about treatment and Change*, Servant Books Michigan 1985, s. 105-106

tro, håb og kærlighed",¹⁷⁷ sådan lyder en ofte anvendt definition af sjælesorg. Temaer kan afsluttes i samtalen, andre bliver måske ikke afsluttet; men selve den proces, mennesket er i med Gud, sig selv og sin næste, fortsætter.

Den, der gør det vigtigste arbejde i denne proces, er altid den, der søger sjælesorg. I virkeligheden er han også den egentlige sagkyndige på, hvordan han har det. Derfor må sjælesørgeren være villig til at lytte og lade sig belære. Og derfor må sjælesørgeren også være forberedt på at møde sin samtalepartner i forskellige faser af livet og den krise, det er at blive konfronteret med sin homoseksualitet:

- nogle gange kan sjælesørgeren møde et menneske, der er vred på både Gud og sjælesørgeren over, at han ikke »kan få lov« til at leve sin drifter ud. Da må sjælesørgeren være parat til at tage imod denne vrede og ikke tolke den som personligt fjendskab og afvisning. Vreden er måske netop udtryk for tillid og en seriøs indstilling.

- i andre faser kan sjælesørgeren møde en konfident, som er optaget af de muligheder, en homoseksuel - der lever i overensstemmelse med Guds bud - har i dette liv. Det er nemlig ikke alle kristne homoseksuelle, der har lyst til at være i krise altid!

- i andre situationer kan sjælesørgeren møde en, der er meget optaget af at afprøve muligheden for at ændre driftsretning, er i krise i forholdet til familien eller andet.

- eller én der er angst, fordi han har levet sin drift ud og nu frygter AIDS.

- eller én der er anfægtet og har svært ved at tro sig tilgivet. Måske samtidig med at lysten til at springe ud som bøsse slider i ham.

- eller én der står ved en afgørende skillevej i livet og skal støttes i at bryde med bestemte adfærdsmønstre, personer og miljøer.

At give plads til alt dette er en vigtig opgave for sjælesørgeren. Og at møde den anden, dér hvor han er, og ikke dér, hvor man synes, han burde være - eller dér han var sidst, vi mødtes. Det er kunsten. En kunst, som kun læres af den sjælesørger, der tør se de spøgelses i øjnene, som huserer i hans eget sind.

Den homoseksuelles liv er ofte fuldt af problemstillinger knyttet til homoseksualiteten. Derfor vil mange homoseksuelle have gavn af en fast samtalepartner, som kan følge ham i de mange faser. Om

¹⁷⁷) Tor Johan Sørensen: *Det firfoldige menneske*, Oslo 1984, s. 15.

det er en samtalepartner af eget eller modsat køn er ikke afgørende; men ofte anbefales en samtalepartner af eget køn, da den homoseksuelle netop kan have brug for sjælesørgeren også som model.

I den forbindelse er det nødvendigt at understrege endnu en selvfølgelighed: Kirken kan ikke påtvinge nogen mennesker sin sjælesorg. Siger en homoseksuel nej til kirkens vejledning og ønsker at leve sit driftsliv ud i overensstemmelse med en anden etik end den kristne, har kirken intet magtmiddel. Selv Jesus oplevede mennesker, der gik fra ham (Matt.19,16ff.), og han lod dem gå. Det er ikke nødvendigvis udtryk for, at vi er på forkert spor eller forvalter sandheden uden ægte menneskelighed, at mennesker bliver vrede og forlader os. Således kan det også være et diskutabelt projekt at forsøge at overbevise mennesker om det rigtige i at leve efter en kristen etik i spørgsmålet om homoseksualitet, hvis de i øvrigt ikke accepterer Jesus som herre og frelser. Så er det måske langt mere Guds lov og evangelium til omvendelse og nyt liv, de trænger til at høre.

7. Kirken presses fra flere sider

I spørgsmålet om sjælesorg og omsorg for homoseksuelle udfordres kirken fra flere vinkler. Blandt kirkens egne folk og i samfundet generelt er der en utrolig uvidenhed om bl.a. årsager til en homoseksuel orientering, og hvordan den kommer til udtryk: I hvor høj grad kan familiære og sociale faktorer lægges til grund for en homoseksuel orientering? Er en homoseksuel orientering medfødt eller noget tillært? Hvordan oplever den homoseksuelle selv sin driftsretning, og hvordan påvirker det hans selvopfattelse og forholdet til andre. Det er oplagt, at uvidenhed om den homoseksuelles livssituation og følelsesliv ofte medfører forenkede og til tider fordømmende holdninger såvel i sjælesorgens møde med den homoseksuelle som i andre mellemmenneskelige forhold.

Nogle præster og lægfolk har givet udtryk for, at kirkens etiske og diakonale svar på homoseksuelt samliv og registreret partnerskab i hovedsagen bør bestå i indførelse af et kirkeligt velsignelsesritual for homoseksuelle par. Derimod har temaer som homoseksuelles vanskeligheder med mindreværdsfølelser, kønsidentitet og religiøse anfægtelser hidtil været meget lidt omtalt.

Som kirke står vi i fare for at falde i to grøfter: Vi kan i gold retorik fremhæve bibelsk seksualetik uden at have øje for medmennesket med seksuelle problemer. Eller vi kan i misforstået medfølelse give efter for presset fra grupper i og uden for kirken. En etisk og bibelsk ansvarlig

holdning ligger i kærlig, men fast opposition til sekulariseringen, med syn for medmennesket og uden forlegenhed og skyldfølelse over at fastholde bibelsk seksualetik.

Med enkelte undtagelser er der i skandinavisk faglitteratur og blandt læger, psykologer og terapeuter en udbredt opfattelse af, at terapi for homoseksuelle udelukkende bør sigte på at få den homoseksuelle til at lære at acceptere sin seksuelle og følelsesmæssige identitet samt at leve sin seksualitet ud. Terapi af velmotiverede klienter med det formål at give hjælp til enten at forsøge at ændre driftsretning eller at leve seksuelt afholdende levnes ikke de store muligheder.

Kirken har en diakonal og sjælesørgerisk forpligtelse over for homoseksuelle. Denne forpligtelse gælder både inden for kirkens egne rammer og i samfundet generelt. Skal dette ansvar varetages på en forsvarlig måde, kunne to områder bl.a. nævnes:

1. Præster, ledere og sjælesørgere må opmuntres til at uddanne og dygtiggøre sig, således at der i kirkeligt regi findes fagligt velkvalificerede folk, der i sjælesorg over for homoseksuelle kan kombinere deres faglige viden med en klar bibelsk seksualetik.

Som følge af kirkens usikre eller afvisende holdning over for homoseksuelle har kirken generelt haft meget lidt at byde på, når det gælder den sjælesørgeriske og diakonale dimension over for de homoseksuelle. Der er dog enkelte tegn på nybrud; bl.a. har "Basis - Foreningen Agapes arbejde blandt homofile" og foreningens diakonale center opbygget relativ stor viden om homoseksuelles situation - en viden, som leder frem til konkrete tilbud til homoseksuelle på forskellige niveauer. Der arrangeres jævnligt samlinger for de homoseksuelle selv såvel som kurser for sjælesørgere, præster og andre interesserede, der ønsker mere indsigt i emnet.¹⁷⁸ Internationalt arrangeres der årlige konferencer for diakonalt hjælpearbejde blandt homoseksuelle, ligesom der specielt på engelsk er udgivet meget relevant litteratur om emnet.¹⁷⁹

2. På grund af den generelle uvidenhed og usikkerhed over for homoseksuelle, er der i kirken behov for ressourcepersoner, der gennem undervisning, foredrag og forkyndelse kan sætte fokus på,

¹⁷⁸) Agapes Diakonale Center "Søperlen", Kirkegårdsvej 11, 9640 Farsø.
Basis, Tårupvej 59, 7000 Fredericia.

¹⁷⁹) Exodus International Europe, P.O.Box 407, Watford WD 1 5DU, England.
EIE er den europæiske del af et internationalt kristent hjælpearbejde som søger at hjælpe mennesker ud af en homoseksuel livsstil.
Regeneration Books, P.O.Box 9830, Baltimore, MD 21284-9830, U.S.A.
Regeneration Books har specialiseret sig i forhandling af litteratur som specielt omhandler homoseksualitet set ud fra en sjælesørgerisk og terapeutisk synsvinkel.

hvordan vi positivt kan støtte og integrere homoseksuelle i menighedens liv.

8. Indsigt i den nyere forskning

I sjælesorgen over for homoseksuelle må en bibelsk helhedsforståelse og indsigt i andre relevante fagdiscipliner supplere hinanden på en frugtbar måde. Sjælesorgen må bære præg af vilje og evne til at sætte sig ind i de homoseksuelles følelsesliv og deres livssituation i vort samfund. Ligeledes bør sjælesorgen have syn for den nyere forskning om homoseksualitet. Selv om man har en etisk grundholdning og opererer med et overordnet bibelsk normgrundlag, fritager det ikke fra at sætte sig grundigt ind i aktuel viden om homoseksualitet.¹⁸⁰

Selv om det generelt ikke er særlig velset eller anerkendt i faglige miljøer, er der dog en række seriøse psykologer og terapeuter ud over verden, som ud fra en psyko-dynamisk synsvinkel arbejder teoretisk og praktisk med homoseksualiteten, og som også har skrevet vægtig litteratur om det emne.¹⁸¹

Følger man forskningen i homoseksualitet og formidlingen og debatten om den i medierne, får man det indtryk, at området ikke blot er præget af strengt videnskabelige hensigter, men måske i lige så høj grad af subjektive synspunkter og politiske manifestationer. Dette bør tages i betragtning, når vi som ikke-eksperter møder den nyeste indsigt på området. Det er i orden, at forskere og medier har en dagsorden for deres arbejde, men når og hvis de har én, er det vigtigt, at vi som almindelige "forbrugere" kender den. Desuden bør vi altid sammenholde nye undersøgelser ikke blot med Skriften, men også med allerede almindeligt accepterede videnskabelige data.

9. Bearbejdelse af kristnes negative holdninger over for homoseksuelle

Nøglen til oprigtigt engagement i og forståelse af den homoseksuelles livssituation består ikke i nedladende medlidenhed, som gør ham til et "offer", men i at se på ham som et gudsskabt menneske

¹⁸⁰) Gunnar Heiene: *Kristen holdning til homofili. Omsorg og grænser*, Inter Medicos nr. 2/3 1994, p. 30-31.

¹⁸¹) Se bl.a. følgende: Joseph Nicolosi: *Reparative Therapy of Male Homosexuality. A New Clinical Approach*. Jason Aronson Inc. New Jersey 1991.
Gerard van den Aardweg: *On the origins and treatment of homosexuality*, Praeger, New York 1986.
Joseph Berger: *The Psychotherapeutic Treatment of Male Homosexuality*, American Journal of Psychotherapy, Vol. 48, No.2, 1994, s. 251-261.

med samme værdi og samme behov for respekt og accept som jeg selv. Det er netop, hvad mange i kirken ikke kan eller vil. En vis grad af modvilje mod homoseksuelle handlinger er en naturlig reaktion for personer med en heteroseksuel orientering; men modvilje mod en handling er ikke ensbetydende med modvilje mod mennesker.

Hvis vi på grund af frygt eller modvilje ikke kan have kærlighed, forståelse og respekt for medmennesker med homoseksuelle følelser, forsynder vi os både mod dem og vores fælles Skaber. Når kristne heteroseksuelle følelsesmæssigt reagerer mod homoseksuelle, skyldes det i reglen ikke en kristen etisk reaktion mod synd. Der er snarere tale om en seksuel reaktion, fordi man oplever sin egen grænse for seksualitet overskredet. Den heteroseksuelle reagerer sådan, fordi hans egne seksuelle følelser er rettet mod det modsatte køn.

Denne følelsesmæssige reaktion må dog aldrig blive til foragt for det homoseksuelle medmenneske. Mange kristne tror, at de på dette punkt har lov til at se bort fra reglen om, at man ikke må dømmе, eftersom Bibelens tale om homoseksuel adfærd som synd ligger i naturlig forlængelse af deres egne erotiske følelser.

Kirken har både ret og pligt til at værne om bibelsk seksualetik og dermed også at vurdere og bedømme, hvad der måtte falde uden for denne ramme. Men hvordan bedømmer man og evt. påpeger noget som synd over for et medmenneske uden at fordømme vedkommende? Ved bl.a. at lade det stå fuldstændigt klart, at vi er under samme dom som den homoseksuelle. Vi har også vore fristelser og fald på det seksuelle område; de retter sig bare mod det modsatte køn. På det punkt står vi lige for Gud og er under den samme dom. Homoseksuel synd er ikke mere angribelig end al anden synd, men den kan heller ikke forsvares mere end andre synder.

Homoseksuelle er mennesker, der på lige fod med alle andre har behov for kærlighed, respekt, fællesskab og tilgivelse. Ligesom alle andre er de syndere, der ofte vælger de forkerte midler til at få opfyldt deres længsler og behov. Kirken må i ord og handling synliggøre Guds kærlighed over for de bøsser og lesbiske, som lever på afstand af kirken.

Skal denne afspejling af Guds kærlighed blive en realitet, indebærer det bl.a., at vi rydder op i negative og ubearbejdede reaktioner mod homoseksuelle og stopper enhver form for nedværdigende bemærkninger og sårende vittigheder om homoseksuelle.

10. Diakonalt arbejde i homoseksuelle miljøer

Kirken har generelt meget lidt kontakt med de homoseksuelle miljøer. I folkekirken er der to præster, der har kontakten til AIDS-smittede som en del af deres arbejdsområde - én i Aarhus og én i København. Desuden har en række folkekirkelige organisationer ansat en AIDS-konsulent, som skal dække hele landet.

Der er dog ingen tvivl om, at kirken i langt højere grad bør være til stede i de homoseksuelle subkulturer. Skal et sådant initiativ blive mødt med andet end mistænksomhed fra bøsse miljøet og fra de lesbiske, kan der dog næppe være tale om traditionel kirkelig virksomhed. Det må snarere være et arbejde på gadeplan, evt. i relation til bøsers og lesbiskes mødesteder på værtshuse, barer, caféer, parker osv.

På grund af mange bøsers og lesbiskes negative oplevelser med kirken, er det vigtigt, at en kirkelig indsats ikke bliver opfattet som en trussel, men som en udstrakt hånd. Kirken må fastholde en klar kristen identitet og samtidig med indfølelse og imødekommenhed signalere et oprigtigt ønske om at være til stede med 1) diakoni, 2) sjælesorg og 3) forkyndelse. At arbejdet skal foregå i den nævnte rækkefølge, er nok temmelig afgørende for udfaldet.

Bøsere, som har fået konstateret AIDS har i særlig grad behov for kirkens opmærksomhed. Når et menneske har fået konstateret AIDS, udløser det en choktilstand, hvor verden i og omkring den smittede synker i grus. Samfundet står på sin side klar med hele sit behandlingsapparat, når det er nødvendigt, og det er godt og rigtigt sådan. Den nære og personlige omsorg for et menneske med en uhelbredelig og dødbringende sygdom er samfundet dog ikke indrettet til at klare.

Hvor mennesket møder smerte, nød og død må kirken lade Ordets forkyndelse og praktisk handling gå hånd i hånd. Præsten vil ofte have en naturlig tilgang til AIDS-ramte og deres pårørende i forbindelse med hospitalsindlæggelser og ikke mindst i den sidste fase ved afskeden med den døende og ved begravelsesforberedelserne. Kirkens diakoni (både den etablerede diakoni og den frivillige indsats) må dog være på banen på et langt tidligere tidspunkt gennem bl.a. besøgstjeneste.

Når mennesket på en så radikal måde møder dødens vished, som AIDS-ramte gør, rejser der sig helt naturligt en række uundgåelige spørgsmål om bl.a. meningsløshed, skyld, lidelse, tro, død og det evige liv. Her må kirken med frimodighed finde veje til at forkynde det evige livs håb ved troen på Jesus Kristus, mens vi i respekt for det enkelte menneske lader det afgøre, om det vil lytte til evangeliet eller blot ønsker menneskeligt nærvær.

Der findes i offentligt regi nogle ganske få pensionater for HIV-positive. HIV-pensionatet er ofte

et tiltrængt rekreativt sted mellem et hospitalsophold og udskrivning til hjemmet. Vi bør fra kirkens side overveje, om det vil være muligt at oprette et kollektiv/pensionat for HIV-positive eller finde rum for et sådant initiativ inden for en allerede eksisterende diakonal ramme.

Konklusion

Kirkens helt overordnede kald er at forkynde evangeliet til omvendelse og tro. Evangeliet skal ud til alle mennesker uden undtagelse, også til mennesker med homoseksuel orientering. I den forbindelse er det nødvendigt, at menighedens medlemmer er villige til åbenhed og forståelse for den homoseksuelles særlige situation og særlige problemer.

Der er med andre ord nok at tage fat på for en kirke, der vil være tro imod sit eget grundlag, også i mødet med de af vore medmennesker, der har homoseksuel orientering. Der er ikke grundlag for at tilbyde en kirkelig velsignelsehandling eller forbønshandling for registrerede partnerskaber, men der er grundlag for udvidet indsats, når det gælder evangelieforkyndelse, sjælesorg og diakoni.